

**T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK BİLİM DALI**

**FELSEFİ DANIŞMANLIK YAKLAŞIMININ,
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK
ANLAYIŞLARININ GENEL MANTIĞI İLE
BİRLEŞTİRİLİP, BİRLEŞTİRİLEMEYECEĞİ SORUNU**

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Fahri BAŞARA

DANIŞMAN

Prof.Dr. Şermin KÜLAHOĞLU

BURSA 2008

T. C.
ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Eğitim bilimleri Anabilim Dalı, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı'nda U2004413 numaralı Fahri BAŞARA' nın hazırladığı "Felsefi Danışmanlık Yaklaşımının, Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık Anlayışlarının Genel Mantiği İle Birleştirilip, Birleştirilemeyeceği Sorunu" konulu Yüksek Lisans Çalışması ile ilgili tez savunma sınavı,/...../ 20.... günü -saatleri arasında yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin/çalışmasının(başarılı/başarısız) olduğuna(oybirliği/oy çokluğu) ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Şermin KÜLAHOĞLU

Üye (Tez Danışmanı ve Sınav
Komisyonu Başkanı)
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Doc. Dr. Resat PEKER

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Prof. Dr. A. Kadir ÇİĞDEMİR

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye
Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

Üye

Akademik Unvanı, Adı Soyadı
Üniversitesi

...../...../ 20....

ÖZET

Yazar	: Fahri BAŞARA
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Eğitim Bilimleri
Bilim Dalı	: Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: viii+146
Mezuniyet Tarihi	: / / 2008
Tez Danışman(lar)ı	: Prof. Dr. Şermin KÜLAHOĞLU, Doç. Dr. Reşat PEKER, Prof. Dr. Kadir ÇÜCEN

FELSEFİ DANIŞMANLIK YAKLAŞIMININ,
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANLAYIŞLARININ GENEL MANTIĞI İLE BİRLEŞTİRİLİP,
BİRLEŞTİRİLEMEYECEĞİ SORUNU

21. yy da felsefe, kendisini, yeniden yapılandırmaya ve insanla olan bağıni yeniden kurmaya yönelmiştir. Bunun en yeni biçimi ise, felsefi danışmanlık yaklaşımıdır. 1980 yılından beri felsefi danışmanlık yaklaşımı, alternatif bir danışma türü olarak dünyanın pek çok yerinde kullanılmaktadır.

Felsefenin insanla ve yaşamla olan bu bağıni tekrar geri kazandırmak için dünyanın birçok yerinde örgütler kurulmuştur. İlk önemli örgüt 1992 yılında, "American Society For Philosophy, Counseling, Psychotherapy" (ASPCP); yani "Felsefe, Danışmanlık ve Psikoterapi İçin Amerikan Topluluğu" olmuştur. Bu topluluk, üç disiplini bir araya getirmek, felsefe ile diğer danışmanlık meslekleri arasında bir bağ kurmak için oluşturulmuştur. 1998'de "American Philosophical Practitioners Association" (APPA); yani "Amerikan Felsefe Uygulayıcıları Birliği" de ortaya çıkmıştır.

Felsefi danışmanlık yaklaşımı, rehberlik ve danışmanlık anlayışlarının doğasına uygun olarak, felsefi danışmanın sahip olması gereken felsefi bilgiyi ve psikolojik donanımı gerektiren alternatif bir filo-psikolojik danışmanlık yaklaşım geliştirme çabasıdır.

Bu çalışmada, felsefi danışmanlığın, rehberlik ve psikolojik danışmanlık yaklaşımları içindeki yerinin ne olabileceği sorusunun yanıtlanmaya çalışılmıştır.

Bu çerçevede Şu soruların yanıtları araştırılmıştır:

1. Felsefenin bir uygulama alanı olarak felsefi danışmanlık ne kadar olanaklıdır?

- 1.1. Felsefe ve uygulamalı felsefe alanlarının sınırları ve ilişkisi nasıldır?
- 1.2. Felsefe ve Danışmanlık arasında, nasıl bir baŐlantı kurulabilir?
- 1.3. Felsefenin uygulama alanı olarak felsefi danışmanlık nasıl tanımlanabilir?

2. Ayrı bir danışmanlık yaklaşımı olarak, Felsefi danışmanlık ne kadar olanaklıdır?

- 2.1. Felsefi danışmanlık yaklaşımının hedefleri ne olmalıdır?
- 2.2. Felsefi danışmanlık hangi konularda yardımcı olabilir?
- 2.3. Felsefi danışmanlık yaklaşımının izleyeceği yöntem ne olmalıdır?
- 2.4. Felsefi danışmanlık, psikolojik danışmanlıktan farklı bir yaklaşım mıdır?

3. Felsefi danışmanlık ne ölçüde etkili bir yaklaşımdır?

- 3.1. Felsefi danışmanlık etik problemler ve ikilemler konusunda ne ölçüde etkili olabilir?
- 3.2. Felsefi danışmanlık yaklaşımının etkililiğini ölçen çalışma sonuçları nasıldır?

Anahtar Sözcükler

FELSEFE	DANIŞMANLIK	ETİK	TERAPİ
PSİKOLOJİ	REHBERLİK	ANLAMA	YÖNTEM

ABSTRACT

Yazar	: Fahri BAŞARA
Üniversite	: Uludağ Üniversitesi
Anabilim Dalı	: Eğitim Bilimleri
Bilim Dalı	: Rehberlik Ve Psikolojik Danışmanlık
Tezin Niteliği	: Yüksek Lisans Tezi
Sayfa Sayısı	: viii+146
Mezuniyet Tarihi	:..... /..... / 2008
Tez Danışman(lar)ı	: Prof. Dr. Şermin KÜLAHOĞLU, Doç. Dr. Reşat PEKER, Prof. Dr. Kadir ÇÜCEN

FELSEFİ DANIŞMANLIK YAKLAŞIMININ,
REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK ANLAYIŞLARININ GENEL MANTIĞI İLE BİRLEŞTİRİLİP,
BİRLEŞTİRİLEMEYECEĞİ SORUNU

In 21st century philosophy tend to construct itself again and set up its connection between it and human again. Its best way is the approach of philosophical counseling. Since 1980 the approach of philosophical counseling is used in many places of the world as an alternative counseling type.

Organizations was set up in the many places of the world for gain again the communication between philosophy and human. The first important organization in 1992 was "American Society for Philosophy,Counseling,Psycoteraphy." This society is constructed for communication with philosophy and other counseling jobs and put together three disciplines. In 1998 American Philosophical Practitioners Association was occured.

The approach of Philosophical counseling is trying to improve an alternative philo-psychohological counseling which needs a psychological equipment and the philosophical knowledge that is a need for the philosophers.

In this work the question of what is the place of philosophical counseling in guiding and psychological counseling approach is tried to answer.

In this sense the answers of these questions are searched:

1-How much can philosophical counseling possible as a space of philosophy be possible?

1.1- What are the limits and relations of philosophy and applied philosophy?

1.2-How can a relation set up between philosophy and counseling?

1.3-How can philosophical counseling be describe as a practice space of philosophy?

2-As a alternative counseling approach how much is the philosophical counseling important?

2.1- What should be the aims of philosophical counseling approach?

2.2- In which subjects philosophical counseling can help?

2.3- What should be the method of philosophical counseling?

2.4- Is philosophical counseling a different approach from psychological counseling?

3. How much is philosophical counseling effective?

3.1-How much is philosophical counseling effective in solutions of ethic problems and dilemmas?

3.2- How are the results which survey effectiveness of philosophical counseling?

This research is based on qualitative method. In the example of research firstly Achenbach's and Marinoff's (the presedent of APPA) works are used.And Lahav, Amir, Schuster, Walsh, Merstein, Kucuradi and Raabe's ideas were analyzed. In this research as an alternative approach, if the philosophical counseling will occur or not according to the answers of different ideas were analyzed.

The basic information found at the end of the research can be summarize like that:Philosophical counseling is not a clear philosophy.It is only using in conseling knowledge as a content in philosophy of space of psychohological counseling. This is the basic point of new improving philosophical counseling. The aim of philosophical counseling is to help the people while they are improving their identity. It works for to improve the human, to look the different perspective and improve yourself in this way.

Key Words

PHILOSOPHY

COUNSELING

ETHICS

THERAPH

PSYCHOLOGY

GUIDANCE

MEANING

METHOD

	Sayfa
TEZ ONAY SAYFASI.....	II
ÖZET.....	III
ABSTRACT.....	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1.ARAŞTIRMANIN AMACI	5
1.2.ARAŞTIRMA PROBLEMİ	5
1.3.ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	8
1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	8
1.5. TANIMLAR.....	8
İKİNCİ BÖLÜM	9
2.1.ARAŞTIRMA MODELİ.....	9
2.2. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ	12
2.3. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ	14
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	16
BULGULAR	16
3.1. FELSEFİYİ TEMELE ALAN FELSEFİ DANIŞMANLIK YAKLAŞIMI GERÇEKTEN OLANAKLIDIR?	16
3.1.1 Felsefesi Danışmanlığın Felsefe ve Uygulamalı Felsefe Alanı ile Sınırları Ve İlişkisi Nasıldır?	16
3.1.2. Felsefe ve Danışmanlık Arasında Nasıl Bir İlişki Kurulabilir?	24
3.1.3. Felsefenin Uygulama Alanı Olarak Felsefi Danışmanlık Nasıl Tanımlanabilir?	28
3.2. AYRI BİR BİLİMSEL DANIŞMANLIK YAKLAŞIMI OLARAK, FELSEFİ DANIŞMANLIK NE KADAR OLANAKLIDIR?	36
3.2.1. Felsefi Danışmanlık Yaklaşımının Bilgi Konusu nedir?	37
3.2.2. Felsefi Danışmanlık Yaklaşımının Hedefleri ve Limitleri Ne Olmalıdır?	44
3.2.3. Felsefi Danışmanlık Yaklaşımının İzleyeceği Yöntem Ne Olmalıdır?	48
3.2.3-1. Felsefi Danışmanlık Yaklaşımında Achenbach'ın Felsefi Metodu ve Marinoff'un 'Metot Ötesi' Metot Yaklaşımının Yeri Ve Önemi	49
3.2.3-2. Felsefi Danışmanlıkta Psikolojik Yöntem ve Stratejiler	59
3.2.4. Felsefi danışmanlık, Psikoloji ve Psikolojik Danışmanlık yaklaşımlarından farklı bir yaklaşım mıdır?	64
3.2.4- 1. Felsefi Danışmanlığın Kurucusu Achenbach Ve Marinoff'un Felsefe, Psikoloji ve Psikolojik Danışmanlık İlişkisine Bakışı	66
3.2.4- 2. Bütünsel Bir Amaç Olan Filo-Psikolojik Danışmanlık Yaklaşımı Projesi	77
3.3. FELSEFİ DANIŞMANLIK NE ÖLÇÜDE ETKİLİ BİR YAKLAŞIMDIR?	88
3.3.1. Felsefi Danışmanlık Etik İkilemler Konusunda Ne Ölçüde Etkili Olabilir?	88
3.3.1-1. Etik ve Ahlak Ayrımı: Marinoff'ın Etik Anlayışının, Kuçuradi Perspektifinden Değerlendirilmesi	89
3.3.1-2. Felsefi Danışmanlıkça Etik Ve Terapi Ayrımı: Pozitif Sağlık Konseptince Etik ve Sağlık İlişkisine Bütüncül Bakış	102

3.3.1-3. Felsefi Danışmanlık Açısından Bir Bilgi Sorunu Olarak Değerler Ve Değer Yargıları Ayrımı	112
3.3.2. Bilimsel Bir Etkinlik Olarak Felsefi Danışmanlık Yaklaşımının Etkililiği Deneysel Olarak Test Edilebilir mi?	115
3.3.2-1. Felsefi Danışmanlığın Etkililiği Üzerine Lahav'ın Yaptığı Araştırmanın Değerlendirilmesi	115
3.3.2-2. Lahav'ın Araştırma Metodu	118
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	132
4.1.SONUÇ	132
4.2.ÖNERİLER	139
KAYNAKÇA	142

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

On yedinci ve on sekizinci yüzyıllardaki biçimiyle doğa bilimleri, bilimle felsefe arasında fazla bir ayrım yapmamışlardır. İki alanı ayırdıkları durumlarda bile, bu iki dalın dünyevi gerçeği aramakta el ele verdiklerini düşünüyorlardı. Ancak daha sonradır ki; deneye dayalı çalışmalar, bilimin vizyonunda merkezi bir yer edindikçe felsefe, doğa bilimlerine göre giderek, gerçek hakkında apriori (önsel), deneye tabi tutulamayan önermeler geliştirmekle suçlanan, teolojinin yerini alan bir dal olarak görülmeye başlanmıştır (Gulbenkian 1996, s.14). On dokuzuncu yüzyıla doğru, bilgideki bu ayrışma, iki dalın “ayrı ama eşit” oldukları yolundaki eski anlamını yitirmiş ve yerini, en azından doğa bilimcilerin gözünde, kesin olan bilgiyi (bilim); hayal edilen, giderek hayali (bilim olmayan) olandan üstün gören bir hiyerarşiye bırakmıştır. Felsefe giderek, metafizik konularla uğraşan, uygulama olanı almayan bir disiplin olarak görülmeye başlanmıştır.

Oysa, İsa’dan iki yüz yıl önce Epiküros, felsefi düşüncenin insanların acılarını hafifleteceğini söylemişti (Raabe 2002, s.18). Bugünlerde felsefenin, kendisini yeniden uygulamalı bir bilim alanı olarak ilan ettiği görülmektedir. Fakat asıl soru, felsefe bu iddiasını tam anlamı ile gerçekleştirebildi mi?

Felsefeci Navia “Felsefenin temel amacının, kişinin durumunu geliştirmek olduğunu” iddia etmiş ve bunu şu şekilde özetlemiştir:

“Sokrates’in konuşmaları, tercihleri, onun olabilecek en önemsiz hareketleri, mimikleri kısacası bütün yaptıkları, hayatını kurma amacı tarafından belirlenmişti (Raabe, 2002, s.22).

Sokrates’e göre, “Hesabı verilemeyen bir yaşam, yaşanmaya değer değildir.” (Kuçuradi, 2000, s.149).

Sokrates: “Retorik tıp bilimi gibidir.” Phaedrus:”Nasıl olur?”

Sokrates: “*Neden mi, çünkü tıp insan bedeninin doğasını tanımlamak zorunda iken retorik de aynı şeyi insan ruhuna ilişkin olarak yapmaya çalışır... Eğer ampirik olarak değil de bilimsel olarak yola çıkarsak o zaman birinde sağlığımızı ve gücümüzü korumak için ilaç ve yiyecek temin ederken, diğerinde eğitim ve sözcüklerin doğru kullanımı ile arzuladığımız erdemi yeşertmeye çalışırız.*” der (Platon, 1993, s.53-54).

Sokrates (Platon, 1993, s.52), “*Doktorların insan vücudunun sağlığını korumaları gibi, felsefenin amacının da ruhu geliştirmek olduğunu, fakat sadece kendi ruhlarını değil, başkalarının ruhlarını da geliştirmek olduğunu söylemekteydi.*” Sokrates (Platon, 1993, s.85)’e göre insanların, “*hasta bir ruhla yaşamamanın, hasta bir bedenle yaşamaktan daha büyük bir mutsuzluk kaynağı olduğunu anlamadıklarını söyler.*” Filozoflar Sokrates’in tersine, bu güne kadar, bilgilerinden yararlanmakla ilgilenmedikleri gibi, onlar yaptıklarını, gerçek yaşamın kişisel karmaşalarıyla da ilişkilendirmek istememişlerdir. Akademik anlamda onlar, öncelikle yaşamın gerçekleri dışında kalan uydurma özetlerle ilgilenir olmuşlardır. Felsefe, insanın içine düştüğü sıkıntı ve acılarında, ne yazık ki, sözsüz kalmış, sadece bir grup insanın anlayıp tartıştığı bir alan olarak etkisiz bir hale getirilmiş, bir başka boyutta ise, sadece metafizik düşünceler üretmiştir. Wittgenstein’in ortaya koyduğu gibi felsefe; “*Her şeyden olduğu gibi ayrılmıştır*” (Raabe, 2002, s.23-24). Platon soyut düşünebilme yeteneği gerektirdiği için felsefeyi övmüştür. Raabe (2002, s.24)’e göre, bugün felsefesinin temel sorunu, onun kişisel açıklamalar ve tamamen konuşma olması, fakat uygulamanın olmamasıdır. Akademik felsefe çevrelerince de görülmektedir ki; felsefe, eğer bir uygulama alanı varsa faydalı olabilir.

Roty: “*Felsefe ders değildir ve hiçbir zaman da ders olmadı. O, birçok değişik alanda uygulanabilecek birçok aktivite olmalıdır.*” der (Raabe, 2002, s.26). Felsefe başlangıçta akademik bir bilim dalı değildi. O, bir yaşam biçimiydi. Yani sadece araştırılacak bir konu alanı değil, tam tersine uygulama konusuydu. Onun fildişi bir kulenin kuramsal kavrayışlarla dolu ama uygulamadan yoksun özel bir kanadına hepten teslim edilmesi ancak son yüzyıllarda olmuştur (Marinoff, 2005, s.20).

Filozofların felsefe ile ilgili yazıları sadece filozoflar tarafından okunacak, uygulamadan uzak, soyut düşünceler içeren yazılar değildir. Felsefe, bu şekilde insanla olan bağı kuramamakta ve asıl amacından uzaklaşmaktadır.

Felsefenin insanla ve yaşamla olan bu bağı tekrar geri kazandırmak için dünyanın birçok yerinde örgütler kurulmuştur. Kurulan ilk önemli örgüt, 1992 yılında, “American Society For Philosophy, Counseling, Psychotherapy” (ASPCP); yani “Felsefe, Danışmanlık ve Psikoterapi İçin Amerikan Topluluğu” olmuştur. Bu topluluk, üç disiplini bir araya getirmek için oluşturulmuş ve amacını, bu üç alanla ilgili yapılacak araştırmaları desteklemek olarak tanımlamıştır. Araştırmalardan ortaya çıkan sonuçların bilimsel olarak incelenerek, kamuoyuna doğru bilgilerin verilmesi de en önemli hedef olarak gösterilmiştir.

1995 yılından itibaren ise ASPCP üyeleri, kötü uygulamalar, lisans ve sertifikaların verilmesi gibi konularla yakından ilgilenmişlerdir. Topluluk bir etik yasası ve sertifikasyon standartları geliştirmiş, 1996 yılından beri, felsefi danışmanlık alanında belge vermeye de başlamıştır. Felsefe ile diğer danışmanlık meslekleri arasında bir bağ oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu bağ, rehberlik ve danışmanlık anlayışlarının doğasına uygun olarak, felsefi danışmanın sahip olması gereken felsefi bilgiyi ve psikolojik donanımı gerektiren alternatif bir filo-psikolojik danışmanlık yaklaşımı geliştirme çabasını ortaya çıkarmıştır.

Felsefe ile rehberlik ve psikolojik danışmanlık anlayışları arasındaki ilişkinin ne olduğuna ilişkin tartışmalar, bu alandaki en temel sorunların ortaya çıktığı zemini oluşturmaktadır. Bu tartışma zeminin odağında ise, insan görüşleri ya da anlayışları yatmaktadır. İnsan görüşü temelinde gelişen danışmanlık anlayışları içerisindeki tartışmalar, insan yaşamının bütüncül bir perspektifine ulaşılabilmesi için, elbette ki, katkılar yapmış olmakla beraber, pek çok durumda “insan gerçekliğinin” belirli görünümünü ön plana çıkartan, “varolan”ın belli bir parçasına yönelen düşüncelere kaynaklık etmiş gözükmektedir.

İnsan gerçekliğinin nasıl ve hangi araçlarla ele alınabileceğinin gösterilmesinde, önemli bir kuramsal çerçeve ve pratik yarar sağlayabilecek, bir bütünsel filo-psikolojik yaklaşım oluşturma sürecinin; hermeneutik yaklaşımlar, fenomenoloji, antropoloji ve bunların çatısını taşıyabilecek, bütüncül bir model içeren ontolojik yaklaşımlardan elde edebileceği, zengin bir kuramsal temeli bulunmaktadır.

1998’de ASPCP’nin müdürü olan Marinoff topluluktan ayrılarak yeni bir topluluk kurdu. Bu topluluk, “American Philosophical Practitioners Association” (APPA); yani “Amerikan Felsefe Uygulayıcıları Birliği” dir. APPA misyonunda felsefe pratiğini, bir dizi felsefeye dayalı etkinlik olarak tanımladı. Bu etkinliğin danışanın yararına olduğu belirtildi. APPA’nın görüşüne göre, felsefi danışmanlık, tıbbi değildir; ne felsefi danışman doktordur, ne de danışan bir hastadır. Ayrıca da felsefi danışmanlığın ne psikoloji ne de psikiyatri ile ortak bir noktası vardır. Her birisi bağımsız birer daldır ve birliktelikleri yoktur. Felsefi danışmanlığın odağı eğitimseldir. Böylece ASPCP’nin, psikoloji, psikoterapi ile felsefi danışmanlık arasında kurmaya çalıştığı bağ, bu örgütçe açıkça reddedilmiştir. Bu durum ise daha yeni gelişmekte olan felsefi danışmanlık içerisinde yeni pek çok sorunun doğuşuna sahne olmuştur. Felsefi danışmanlığın, saf bir felsefe etkinliği ya da öğretimi olup olmadığı, hangi eğitimi alan kişilerce gerçekleştirilebileceği, felsefe eğitimi alan kişilerin, danışmanlık yapabilmesi için gerekli koşulların neler olduğu soruları ortaya çıkmıştır..

Bu çalışma, yeni gelişmekte olan felsefi danışmanlık yaklaşımının, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanı içerisinde, felsefe temelli bir danışmanlık yaklaşımı olarak yer alıp alamayacağı sorusu üzerine yapılandırılmıştır.

1. 1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Araştırma, rehberlik ve psikolojik danışmanlık ile felsefi danışmanlık yaklaşımı içerisinde yapılmış ya da yapılmakta olan kimi temel ayrımların, bakış açılarını ve dayanaklarını ele almayı amaçlamakla beraber, bu gerekçelendirmelerin ortaya koydukları ayrımların, hangi noktalarda odaklandığını inceleme amacındadır. Felsefenin danışmanlık biçimi olarak, psikolojik danışmanlık alanında, yeni bir yaklaşım olarak önerilmesinin ne ölçüde geçerli olup olmayacağını sorgulama amacındadır.

1 2. ARAŞTIRMA PROBLEMİ

Araştırmanın temel problemini, felsefi danışmanlık yaklaşımının, rehberlik ve psikolojik danışmanlık anlayışlarının genel mantığı ile ne ölçüde birleştirilip birleştirilemeyeceği sorunu oluşturmaktadır.

Bu tip bir arayıŐın getireceği diğer önemli sorular, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanının, bu bütünleŐmeye ne derece uygun olduğu sorusu ve psikolojik danışmanlık yaklaşımı içerisinde felsefe temelli bir danışmanlığın geçerliliğinin nasıl olacağına ilişkin sorgulamadır.

Araştırma, felsefi danışmanlık yaklaşımının, rehberlik ve psikolojik danışmanlıkla olan benzer ve farklılıkları üzerinde yođunlaŐmaktadır. Felsefi danışmanlık yaklaşımının, bir taraftan rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanından farklılık taşıyan boyutlarını ve özgünlüğünü sorgularken, diğer taraftan melez bir disiplin olarak felsefi danışmanlığın rehberlik ve psikolojik danışmanlık perspektifinde ortak noktalarını keşfetmeye yönelmiştir.

Araştırma ncelikle, Felsefi danışmanlık yaklaşımı alternatif bir danışmanlık seçeneği olarak varolabilir mi? sorusu bağlamında, felsefi danışmanlık yaklaşımının

betimlemesini yapmayı amaçlamıştır. Bu bağlamda, felsefi danışmanlık anlayışı açısından, felsefeden ne anlaşılması gerektiği ortaya konulmaya çabalanmıştır. Felsefe ile danışmanlık arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? sorusunu ve buradan hareketle, felsefi danışmanlığın ne olduğu sorusunu aydınlatmayı amaçlamaktadır.

İkinci sorgulama konusu ise, bilimsel temelli bir felsefi danışmanlık yaklaşımı olanaklı mıdır? sorusu üzerinedir. Bu soru bağlamında araştırma, felsefi danışmanlığın bilimsel olanaklılığını analiz etmektedir. Bir çalışmanın bilimsel olabilmesi için sahip olması gereken hedef, yöntem ve özgünlüğü sorununu ele almaktadır. İlk, felsefi danışmanlığın kurucusu olan Achenbach'ın görüşü, sonrasında APPA'nın başkanı olan Marinoff'un fikirleri ele alınmış ve danışmanlık yaklaşımları açısından ortak bir yöntem bulunup bulunmadığı sorgulanmıştır.

Felsefi danışmanlığın içeriğinin sorgulamasında, bilimsel temellere dayalı kurulmak istenen felsefi danışmanlığın en etkili olduğu uygulama alanı olarak etik terapi konusu ele alınmaktadır. Felsefenin uygulama alanı olarak, etik ve değerler konusu ilk sırada yer almaktadır. Etik ve terapi ilişkisi, etik ve değerlerin danışmanlık için ne ifade etmesi gerektiği araştırılmış ve pozitif sağlık konsepti açısından, felsefi danışmanlığın etik terapi olarak olanaklılığı sorunu sorgulanmıştır.

Bu soru kapsamında, felsefi ve psikolojik danışmanlığın, ortak ve farklı yanları aydınlatılmaya çalışılmıştır. Felsefi danışmanlığın filo-psikolojik danışmanlık yaklaşımı olarak bir alternatif olup olmadığının ortaya konması hedef alınmıştır.

Son olarak araştırma, felsefi danışmanlığın etkililiği problemini ele almıştır. Bu anlamda, bu alanda yapılan ilk ve tek çalışma olan Lahav'ın çalışması örnek olarak gösterilmiştir. Felsefenin sadece teorik anlamda değil, deneysel anlamda da ne ölçüde geçerliliğinin olabileceği ortaya konmaya çalışılmıştır.

Özetlenecek olursa; Araştırmanın temel problemini, felsefi danışmanlık yaklaşımının, rehberlik ve psikolojik danışmanlık anlayışlarının genel mantığı ile birleştirilip, birleştirilemeyeceği sorunu oluşturmaktadır. Felsefi danışmanlığın, rehberlik ve psikolojik danışmanlık yaklaşımları içindeki yerinin ne olabileceği sorusu yanıtlanmaya çalışılmıştır.

Bu çerçevede şu soruların yanıtları araştırılmıştır:

3.1. Felsefeyi temele alan felsefi danışmanlık yaklaşımı gerçekten olanaklı mıdır?

3.1.1. Felsefi danışmanlığın felsefe ve uygulamalı felsefe alanı ile sınırları ve ilişkisi nasıldır?

3.1.2. Felsefe ve Danışmanlık arasında, nasıl bir ilişki kurulabilir?

3.1.3. Felsefenin uygulama alanı olarak felsefi danışmanlık nasıl tanımlanabilir?

3.2. Ayrı bir bilimsel danışmanlık yaklaşım olarak Felsefi danışmanlık ne kadar olanaklıdır?

3.2.1. Felsefi danışmanlık yaklaşımının bilgi konusu nedir?

3.2.2. Felsefi danışmanlık yaklaşımının hedefleri ve limitleri ne olmalıdır?

3.2.3. Felsefi danışmanlık yaklaşımının izleyeceği yöntem ne olmalıdır?

3.2.4. Felsefi danışmanlık, psikoloji ve psikolojik danışmanlıktan farklı bir yaklaşım mıdır?

3.3. Felsefi danışmanlık, ne ölçüde etkili bir yaklaşımdır?

3.3.1. Etik problemler ve ikilemler konusunda felsefi danışmanlık ne ölçüde yararlı olabilir?

3.3.2. Bilimsel bir etkinlik olarak, felsefi danışmanlık yaklaşımının etkililiği deneysel olarak test edilebilir mi?

1.3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırma, rehberlik ve psikolojik danışmanlık anlayışlarının da temelinde bulunan felsefenin, gündelik yaşam açısından neden insanlar için gerekli olduğunun gösterilmesine yönelmiş olması bakımından önem taşımaktadır.

Bu anlamda araştırma, felsefenin sadece teorik bir bilim dalı olarak görülmeyip, insan ve yaşamla olan bağının felsefi danışmanlık anlayışı içerisinde ele alınması gerekliliğini vurgulamaktadır.

Araştırma, felsefenin, felsefi danışmanlık yaklaşımı olarak, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında, uygulamalı ve kuramsal olarak etkin bir rol almasına yönelik, ülkemizde yapılan ilk çalışma olması bakımından da önem taşımaktadır. Pratikte felsefi danışmanlığın, psikolojik danışmanlık alanında bir yaklaşım olarak değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizen ilk çalışmadır. Çünkü felsefi danışmanlık yaklaşımı, psikoloji ya da psikiyatriye karşı alternatif bir danışma türü olarak gösterilmiş fakat psikolojik danışmanlık alanı ile olan bağı görülemediği için. Bu anlamda psikolojik danışma alanı ile olan bağı göstermesi açısından da önem taşımaktadır.

1.4. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Araştırma; çalışmanın odaklandığı soruların kapsamıyla ve bu çalışma çerçevesinde ele alınmış olan alan-yazım kaynaklarıyla sınırlıdır.

1.5. TANIMLAR

Araştırmanın bazı temel kavramlarına, bu çalışma çerçevesinde uygun görülen anlamlar aşağıda belirtilmiştir:

Danışmanlık: Bu çalışmada, “*bireyin psikolojik durumuyla ilgilenen terapötik bir girişim*” olarak, en geniş anlamıyla ele alınmıştır.

Terapi: Suçlamanın bittiği ve sorumluluğu kişinin kendisinin aldığı bir yardım ilişkisidir.

İKİNCİ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın bu bölümünde, problemin çözümünde izlenen yönteme yer verilmiştir. Sırası ile araştırma modeli, araştırmanın evreni ve örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin analizine ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Yöntemin, yöntem bilim açısından tanımı, bilginin elde edildiği kaynağın, karakteristiklerinin ve işleyiş düzenlerinin, inceleme birimlerinin kavramlaştırma düzeylerinin; bilim insanının kendi olanak, sınır ve karakteristiklerinin; akıl yürütme tarzlarının ve veri toplama tekniklerinin ne olduğu konusundaki soruları kapsamaktadır (Çelebi, 1994, s.146).

Yöntem bilim açısından yöntem ve teknik aynı anlamda kullanılmaktadır. Blaikie (1993, s.11), “yöntem” kavramı ile “teknik” kavramı arasında yaptığı ayrımında, burada “yöntem” kavramı ile anlatılmak istenenin, gözlem ve veri toplama teknikleri ile ilgisinin bulunmadığını, araştırma mantığı ya da stratejisi manasında kullanıldığını vurgulamının gerekliliğine değinmektedir. Ona göre çeşitli bilim dallarında kullanılan veri toplama ve inceleme teknikleri, araştırılan konulara özgü yapılarla ilişkilidir. Bazı teknikler birden fazla bilim dallarında kullanılabilirken, sadece bazı alanlara özgü teknikler de bulunmaktadır.

Kuçuradi (1997, s.139)'nin belirtmiş olduğu gibi; yöntem, bir hedefe doğru yürünen yol anlamına gelir; dolayısıyla da yöntem kavramının içeriğine “kimin-neyin”, “nereye doğru” ve “nasıl” yürüdüğü sorularını da içeren bir kavram olarak bakar. Bu bakımdan her yöntem, bir tür sistemli etkinliktir; araştırma yöntemidir, düşünme

yöntemidir ya da yürünen yoldur. ‘Nasıl’ı ise yapıma tarzını –çeşitli teknikleri- meydana getirir. Belli bir tarzda yapılan, hep istenen bir şeydir; bu tarzı belirleyen ise, kimin ne yaptığıdır. Bir “görüş” buna karşın, bir durumu ya da sorunu “açıklayan” bilgiler bütünü ifade etmektedir ki; yöntemle görüşün daha işin başında karıştırılması, belli bir görüşün bir “yapma tarzına” indirgenmesi anlamına gelmektedir. Bir görme tarzı - peşin bir kabul - olarak, çok defa açıklamalarda bulunmak için kullanılmaktadır. Bu “indirgeme” araştırmayı, bir kabulün ya da modelin uygulaması haline getirmektedir.

Dolayısıyla Kuçuradi (2003, s.22)’e göre, bu “bakma yolu”ndan ya da “yaklaşım” dan bir “yöntem” anlaşılmalıdır. Çünkü bir yaklaşım, bir yöntem değildir. Bir araştırmacının bir fenomene bakma tarzını, dolayısıyla yaklaşımını belirleyen, farkında olduğu ya da olmadığı varlık görüşü veya insan görüşüdür. Oysa yöntem araştırmacının bir fenomeni açıklamaya çalışırken yaptıkları, yani yürüdüğü yoldur. Bu sebeple yöntem kavramının bağlı bulunduğu kuramsal ve analitik bir referans çerçevesine ihtiyaç bulunmaktadır.

Felsefi danışmanlığı, betimsel bir irdelemeye tabi tutma girişimi, niceliksel olmaktan çok, söylemsel bir nitelik taşıyor olması nedeniyle, bu türden bir yaklaşımın kendisi de anlamlandırma çerçevelerine dayanan bir niteliksel araştırmayı gerekli kılmaktadır.

Nitel araştırma nedir? Bir tanımını yapmak çok zor olsa da nitel araştırma; “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma” olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2005, s.39).

Nitel araştırma açık uçlu sorulardan oluşmaktadır. Bu araştırmacıya incelemek istediği konuyu, esnek ve açık uçlu bir yaklaşımla ele alma olanağı verebilmektedir (Şimşek ve Yıldırım, 2005, s.91).

Nicel araştırmada süreç en ince ayrıntılarıyla (denence-hipotez- kurma, test etme ve sonucun rapor edilmesi) açık bir biçimde belirlendiği için, araştırmacı genellikle önünü görebilmenin rahatlığı içindedir. Nitel araştırma süreci ise; bu kadar açık, seçik değildir. Nitel araştırma da probleme karar verme, veri kaynaklarını belirleme, veri toplama aracını oluşturma, veri toplama ve bu verileri analiz etme ve yorumlama aşamalarından oluşur. Ancak araştırmanın başında oluşturulan kavramsal ve yöntemsel yapı, süreç içerisinde değişikliğe uğrayabilir. “Araştırma içerisinde araştırmanın yönü değişebilir ve yeni problemler ortaya çıkabilir ve yeni yöntemlere başvurulabilir. Araştırılan sorular, karmaşık ve i içe geçmiştir. Bu sorular arasındaki ilişkileri ölçmek ise imknsızdır. Çünkü bu değişkenler birbirlerini sürekli olarak etkilemektedir. En önemlisi ise, llemeyen değerler boyutu gizlidir” (Yıldırım ve şimşek, 2005, s.48).

Nitel araştırmada araştırmacı, daha çok topladığı verilerden yola çıkarak incelediği probleme ilişkin ana temaları ortaya çıkarmak, topladığı verilerden anlamlı bir yapı oluşturmak ve bütün bunlardan yola çıkarak bir kuram oluşturmak çabası içerisindedir. Araştırma deseni araştırmacıya rehberlik eder. Araştırmacıya yn göstermekle birlikte ona sınırları kesin çizgilerle belirlenmiş bir yönlendirme yapmamaktadır. Ona esnek bir yaklaşım sağlar ve belli bir odak çerçevesinde araştırmanın çeşitli aşamalarının bir biriyle tutarlı olmasına katkıda bulunur (Yıldırım ve şimşek, 2005, s.50).

Bunun tercih edilme nedeni ise, araştırmanın doğasından kaynaklanan bir gereklilik olarak ortaya çıkmıştır.

Çünkü insanın yaşam dünyası “dilsel” bir iletişim ortamı üzerinde kuruludur. Keat-Urry (1994:208-209)’e göre, “dilsel anlamın anlaşılması” açıklayıcı veya deneysel anlamların peşinde olan doğa bilimlerinden farklı olarak, sosyal gerçeklik için üç önemli sonuç doğurmaktadır:

- 1.Dilsel ifadelerin anlamlarına dikkat etmeliyiz.
- 2.Eylemlerin doğasının anlaşılabilmesi için kişinin dilinin anlaşılması gerekmektedir.

3. Dilsel ifadelerin anlaşılması, inanç, tutum ve değer sistemlerinin bilgisi içinde zorunlu bir araçtır.

Anlamaya dayalı tecrübe her zaman gelenekle ilişkilidir. Gelenek, dildir ve gelenek kendisini “diğeri” başka bir ifadesiyle “sen” olarak tecrübe emektir. Gerçek tecrübe birinin kendi tarihselliğini tecrübe etmesidir (Çüçen, 2000, s.43). Dil, evrensel bir anlam aktarım aracı olduğundan, aynı zamanda bir çeviri, çeviri olması sebebiyle de aynı zamanda da bir yorum içermektedir. Dolayısıyla “ufukların iç içe geçmesi”, karışmaları olarak anlama, “dil” yoluyla meydana gelmektedir. Dil bu süreçte arabuluculuk yapma işlevini üstlenmektedir. İnsanlar belli bir sosyal kültüre ait olmalarının dışında, aynı zamanda belli bir “dil”e ve “tarih”e de aittirler. Dil insanların dünyasında “anlama” süreçleri ile ilgili olarak evrensel bir işleve sahip bulunmaktadır (Blaikie, 1993, s.65).

Wittgenstein (Keat,Urry, 1994, s.265)’ın deyişiyile “kavramlarımız değiştiğinde, dünyamız da değişir” önermesinden hareketle Winch, “dil” ile “sosyal faaliyet”in birbirlerine bağlı olduklarını savunmaktadır. Bunlar bir paranın iki ayrı yüzü gibidirler ve bir sözcüğe anlam vermek, bunun nasıl kullanacağını tanımlanması anlamına gelmektedir.

2.1. ARAŞTIRMANIN EVRENİ VE ÖRNEKLEMİ

İnsani bilimler, yaşamın, ifadenin ve anlamının bağlantılarını ele almalıdır. Dilthey’a göre yüksek anlamayı bir ifade izlemelidir. Bu noktada ifadenin sabitleşip, sabitleşmemiş olması anlamının derecesi açısından önem kazanmaktadır. Sabitleşme derecesi bakımından en önemli ifadeler yazılı ifadelerdir. Nesnel tin içindeki temel taşıyıcı öğelerin başında “dil” gelmektedir. Bu nedenle de “insani bilimler”in ana malzemesi, dilsel ürünler yani yazılı yapıtlardır (Dinçer, 1991, s.50). Bundan dolayı bu araştırmada, veri toplama aracı olarak doküman incelemesi yapılmış, araştırılan konuya ana malzeme içeren yazın yapıtları temele alınmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analiz edilmesini kapsamaktadır (Şimşek ve Yıldırım, 2005, s.187).

Burada hangi dokümanların önemli olduğu ve veri kaynağı olarak kullanılabilceği, araştırma problemi ile yakından ilgilidir. Sosyal araştırmalarda konu olan bir çok dokümanın yazılış amacı, belirli ölçüde yanlılık taşıyabilir ve elde edilen sonuçların geçerliliğini olumsuz yönde etkileyebilir (şimşek ve Yıldırım, 2005, s.191-192).

Bu bağlamda, araştırma örnekleme, amaçlı örnekleme oluşturma yaklaşımı ile belirlenmiş, tipik yazınları bir araya getiren bir örnekleme kullanılmıştır. Tipik doküman örnekleme, araştırmamızda, felsefi danışmanlık uygulamasını tanıtan, bu yeni uygulamanın irdelendiği temel yayınlar saptanarak oluşturulmuş ve bunlar üzerinde çalışılmıştır (şimşek ve Yıldırım, 2005, s.110). Alternatif bir yaklaşım olarak felsefi danışmanlığı betimleyen tipik dokümanlardan oluşan örnekleme üzerinde içerik analizi yapılmıştır.

Araştırmanın tipik doküman örnekleme, öncelikle felsefi danışmanlığın kurucusu olan Achenbach ve onun takipçisi olan ve APPA'nın da başkanlığını yapan Marinoff'un çalışmaları yer almaktadır. Achenbach ve Marinoff'un çalışmaları ekseninde, Lahav, Amir, Schuster, Walsh, Merstein, Martin, Kuçuradi ve Raabe'nin düşünceleri, Felsefi danışmanlık yaklaşımının olanaklılığı teması çerçevesinde analiz edilmiştir. Temelde iki farklı görüş açısı ayırt edilmektedir: Bu farklı görüşlerden biri ASPCP bakışıdır ki; bu görüş felsefe, psikoterapi ve psikolojik danışmanlık arasında bağlantı kurulmasını önerirken; diğer bir görüş olan Marinoff'un başkanlığını yaptığı APPA'nın bakışı ise, felsefe ile psikoloji arasında kurulması istenen bağ açıkça reddedilmektedir. Araştırmada, psikolojik danışmanlığa alternatif bir yaklaşım olarak felsefi danışmanlığın var olup olamayacağı sorgulamasına farklı görüşlerin verdikleri yanıtları analiz edilmiştir.

Felsefi danışmanlık yaklaşımının bilimsel niteliğinin sorgulaması, Marinoff'un düşünceleri dışında, Tuedio, Mill, Lahav, Zinaich, ,Schuster ve Martin'in düşünceleri analiz edilerek yapılmıştır. Felsefi danışmanlığın, bilimsel bir uygulama olarak psikolojik danışmanlığa ne ölçüde katkıda bulunabileceği sorusuna yanıt aranmıştır.

Felsefi danışmanlığın, etik konusunda uygulama alanı olarak ne ölçüde yer alabileceği teması çerçevesinde ise, Marinoff, Kuçuradi, Mestein ve Martin'in düşünceleri irdelenmiştir. Pozitif sağlık anlayışı temelinde felsefi danışmanlığın etik konusunda kişilerin sağlıklı olmalarında, onların değer dünyalarını fark etmelerini sağlamada yardımcı olup olamayacağı ve bunu nasıl yapabileceği konusundaki görüşler üzerinde içerik analizi gerçekleştirilmiştir.

Felsefi danışmanlığın uygulamada etkililiği çerçevesinde, bu alanda yapılan ilk çalışma olan Lahav'ın uygulaması örnek gösterilmiştir.

2.3.VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ

Yazılı materyallerin incelenmesi, betimsel içerik analizi ile yapılmıştır. Betimsel analiz yaklaşımına göre, elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır. Burada amaç, içerik analizi bulgularını düzenlenmiş ve yorumlanmış bir şekilde sunmaktır (Şimşek ve Yıldırım, 2005, s.224). Bu amaçla, araştırma soruları çerçevesinde elde edilen veriler, sistematik bir biçimde önce betimlenir. Daha sonra yapılan betimlemeler açıklanır ve yorumlanır ve bir takım sonuçlara ulaşılır.

Veri analiz birimi olarak tema seçilmiştir. Veri analizinde en önemli adım, verilerin benzer kategoriler içinde toplanmasıdır. Araştırma sorularından her birinin ana teması belirlenerek, veri analizi için bir çerçeve oluşturulmuştur. Araştırma sorularına bağlı olarak, veriler dört ana tema ve bunlara bağlı alt temalar altında düzenlenmiştir. Bunlar;

1- Felsefeyi temele alan Felsefi danışmanlık gerçekten olanaklı mıdır? Şeklindeki birinci araştırma sorusuna ilişkin içerik analizi, aşağıdaki üç tema çerçevesinde yapılmıştır:

1.1- Felsefi danışmanlığın temeli olan felsefe

1.2- Felsefe, psikiyatri, danışma psikolojisi, psikolojik danışmanlık

1.3- Felsefi danışmanlık

2- Bilimsel temelli bir felsefi danışmanlık yaklaşımı olanaklı mıdır? Sorusuna ilişkin içeriğin analizi için ise şu temalar belirlenmiştir:

- 2.1- Felsefi Danışmanlıkta Perspektifli Bilgi,
 - 2.2- Felsefi Danışmanlık Yöntemi,
 - 2.3- Felsefi Danışmanlık ve Psikolojik Danışmanlık (benzerlik ve farklılıklar)
 - 3. Felsefi danışmanlığın uygulamada etkililiğinin araştırılması,
 - 3.1. Felsefi Danışmanlık, Ahlak, Etik Problemler, Değerler,
 - 3.2. Felsefi Danışmanlık Etkililiği
- temalarına göre yapılmıştır.

Veriler bu üç soru kapsamındaki ana temalara göre okunmuş ve organize edilmiştir. Bu aşamada veriler anlamlı ve mantıklı bir şekilde bir araya getirilmiş ve okuyucuya sunulacak doğrudan alıntılar saptanmıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde, araştırma çerçevesinde ele alınmış olan soruların yanıtlarını bulmak amacıyla gerçekleştirilen içerik analizine ve bu analizin sonuçlarına yer verilmiştir.

3.1. BİRİNCİ PROBLEM : FELSEFİYİ TEMELE ALAN FELSEFİ DANIŞMANLIK YAKLAŞIMI GERÇEKTEN OLANAKLI MIDIR?

3.1.1. Felsefi danışmanlığın felsefe ve uygulamalı felsefe alanı ile sınırları ve ilişkisi nasıldır?

20 yüzyılın bütününe baktığımızda, felsefe çalışmalarının hiçbir yüzyılda olmadığı kadar renklilik taşıdığını görmekteyiz. Bu yüzyılın felsefe çalışmalarına ilişkin ortak nokta ise, felsefe nedir? sorusunu doğrudan ya da dolayısıyla sorgulayan çalışmalarla renklenmiş olmasıdır. Bu sorunun sorulma nedeni ise, öncelikle memnuniyetsizliktir; devir alınan felsefe çalışmalarının yetersiz ve felsefeyi temsil etme yetkisine sahip görünmemeleridir. İkinci olarak da, diğer bilgi ve bilim dallarının bilgi dağarcığı yanında felsefenin konusu, bilgi üretme yöntemi ve ortaya koyduğu bilgilerin doğrulanma problemi içeriyor görünmesidir. Öyleyse felsefenin neyin ya da nelerin arkasında duracağı ve nelere ve kimlere karşı çıkacağı belirlenmeliydi, öyle de yapıldı(Eren, 2005, s.23).

Maalesef milyonlarca insan felsefeden bugün hiçbir şey anlamıyor. “Geçmişten bu yana insanların gözünde felsefenin ürkütücü bir imgesi olmuştur. Buna bağlı olarak, ülkemizde felsefe adeta lunaparkın rengârenk ışıklarının ortasında bulunan sihirbazdan, palyaçodan uzak bir köşedeki korku tüneli gibidir. Herkesin uzaktan bakıp ürktüğü, fakat

girmeye cesaret edemediği kapkaranlık bir tünel” olarak görülmüştür (Çotüksöken ve İyi, 2006, s.195).

Sorunlara doğrudan yüzeysel bile olsa, hemen çözüm bulma beklentisi içinde bulunan birçokları, felsefenin alttan alta işleyen mekanizmasını fark etmenin, ne yazık ki, uzağında kalmaktadır. Diğer yandan felsefeden olduğundan fazla bir etki beklemek ya da onu büsbütün değersiz ve işe yaramaz diye nitelemek de aslında, ne hakkında konuşulduğunun çok da farkında olunmadığının açık bir göstergesidir. Dolayısıyla felsefeden neyin beklenip, neyin beklenemeyeceği konusu, her şeyden önce bizzat felsefe üzerine düşünmeyi gerektirmektedir.

Aynı zamanda felsefi danışmanlık, felsefenin kişisel çıkmazlar ve ikilemlere uygulanmasıdır. O zaman felsefi danışmanlığı tüm felsefe ve danışmanlık alanı ile ilişkisi açısından anlamak için de, felsefeye yönelik belli bir yaklaşımı betimlemek zorunludur. Çünkü felsefeden ne anlaşılıp ne anlaşılmadığının ortaya konması gerekmektedir. Araştırma sorusunun yanıtlanması için, felsefi danışmanlıkta felsefeden ne anlaşılması gerektiği teması çerçevesinden bakılmıştır.

Wittgenstein (Martin, t.y.,29), “felsefe okumanın yada çalışmanın anlamı ne?” diye sorar. *“Eğer bütün bu çalıştığım şeylerin sizin için yaptığı tek şey, sizi mantığın muğlak soruları hakkında konuşmaya muktedir kılmaksa ve günlük yaşamın önemli sorunları hakkında sizin düşüncelerinizi geliştirmiyorsa, o zaman ne gereği var bu çalışmayı yapmanın”* der. Onun için felsefe bir konu alanı değil, bir yaşam biçimidir.

Walsh (Head, 2005, s.497-498) ise felsefeyi, bütün öteki alanlar arasında tarafsız ve etki altında kalmamış bir bilen tarafından kavranabilir ya da nesnel olarak anlaşılabilir bir konu alanı olarak görmediği gibi, aslında böyle bağımsız bir felsefenin varlığından da şüphe etmektedir. Felsefenin bağımsız bir bilen tarafından kavranabilir bir bilgi yapısı olduğu düşüncesi, felsefi olarak yaşayan gerçek insanların, her günlük deneyiminden çıkan bir soyutlamadır. Bilgeliğin burada ya da şurada; şu ya da bu filozofun kişisel yaşama

biçiminden başka bir kaynağı ya da yeri yoktur. Batı felsefi geleneğinin şafağında, eski Yunan felsefesinde, bunun örneklerini bulabilmekteyiz.

Heidegger'e göre, örneğin Herakleitos gibi ilk Yunanlı düşünürler için, belli bir kişinin bilgeliği sevmesi, istemesi, araması öncelikle bir yol ya da çığırdı. Ancak ikincil olarak ve türetilmiş olarak bir 'nelik' ya da 'konu' alanıydı. Ne var ki özgün olarak Heidegger'in "Felsefe Nedir"de belirttiğı gibi, felsefe "*bir yoldur, bizim yürüdüğümüz, yürümemiz gereken bir yoldur. Filozof bu yolda yalnız yolculuk etmez; çünkü bilgelik sevgisinin yolu, ötekilere konuşma içinde zorunlu bir bağlantıyı ve açıklığı gerektirir.*"der (Head, 2005, s.490).

Felsefe temelde Walsh (Head, 2005, 490)'a göre, bir sevme sanatı olarak, hakikati arayan iki kişi arasında özenli bir etkileşim pratiğidir. Yani olagelen, olagelirken, o benim için, bizim için, şimdi burada olagelen olduğu için, olagelenin logosu ile uyum içinde birbirine karşılık vermeyi amaç edinen, iki kişi arasındaki konuşmadır. Felsefeyi ve onu temele alan felsefi danışmanlığı böyle anlamak çok önemlidir ve onu böyle anlamak, soyut kuramsal çerçeveden yola çıkarak çalışan diğer bazı disiplinlerin bütün öteki biçimlerinden ayıracaktır.

Fakat günümüzde felsefenin çizdiği görüntü, ne yazık ki çok farklıdır. Felsefi araştırma alanının bir yandan kuramsal ya da spekülâtif düşünme, öte yandan da uygulamalı bir düşünme alanı olarak bölünebileceğı düşünülür. Bu, teorik spekülâtif felsefe ile uygulamalı felsefe arasındaki ayrıma karşılık gelir ya da akademik felsefe ile deneysel felsefe arasındaki ikilik olarak görülür. Felsefe ise, uzun bir zamandır sadece akademinin duvarları arasında hapsolmuştur.

Yirminci yüzyılda daha çok dil üzerine yoğunlaşarak felsefe, olgulara ve anlamlara uygun düşecek en iyi ve en dakik mantıksal formu bulmak için, tümce ya da kavramları analiz etme işiyle uğraşan akımlar olarak ortaya çıkmıştır. Bunlar analitik felsefe, mantıkçı pozitivist felsefe, viyana çevresi gibi. Onlar en genelde felsefeyi, fizik benzeri olgusal

bilimlerde söz konusu olan açıklık, tamlık ve netliğe sahip olmak amacıyla, yapay ve formel bakımdan yetkin olan bir dil oluşturmak için çaba harçar olmuşlardır. Moore göre; *“felsefenin, dünyayla ilgili olguları keşfetmediğini, fakat daha çok kavramları tanımladığını ve açıkladığı kavuşturduğunu savunmuştur.”*(Cevizci, 1996, s.35). Onlara göre felsefeye düşün görev, önermeleri, dilsel ifadeleri temel, basit, elementer önermelere dönüştürmektir. Felsefe sadece dillerin kendileri arasındaki karşılıklı yapısal ilişkilerini inceleyecektir. Doğa bilimi ya da bilimin yardımcısı olma derdine düşen felsefe, yaşanmış dünyadan ve insanlardan uzaklaşmaya başlamıştı.

Son yirmi yıldır felsefe, kendi özüne dönmek için fildişi kulesinden çıkma çabası içindedir. Gerçekten olduğu şey olmaya yaklaşmaktadır. Bu, hasret çeken birisinin evine dönmesi gibi bir şeydir. Felsefenin evi ve temeli, insanların acıları ve tecrübeleridir. İnsan tecrübeleri, felsefenin başlangıcı ve bitişidir. Felsefi öğrenim bu sebeple o son için çalışır (Merstein t.y.,s.1).

Öyle ki, bir zamanlar felsefeci olmak, felsefe profesörü olmak demektir. Aynı doğal bilimlerin tutkudan uzak olması gerektiği gibi, felsefe de yaşanmış hayatlardan ayrı tutulmak istenmişti. Hatta uygulamalı felsefe bile, yöntemleri ve fikirleri yapılandırmak için kullanılan toplumsal meselelere uygulanmak üzere metotlar geliştiren akademik bir çabaya karşılık gelmekteydi. Uygulamalı felsefe bile, aslında felsefenin evine dönüşü demek değildi. O bile, felsefeyi gitmesi gereken yere götürmüyordu. Felsefe hala olması gereken yerde değildi (Merstein, t.y.,s.2).

Gerçek felsefe ancak, yaşanmış tecrübeler içinde özgür ve değiştirilebilir fikirler ve yöntemler geliştirebilirdi. Kısaca o, askıya alınmış ya da ertelenmiş tecrübelerden ziyade, bağımsız ve yaşanmış tecrübelerle geçerek yenilenebilir ve değişebilir metotlar veya yeni fikirler geliştirebilirdi (Merstein, t.y.,s.2). Böylece o, daha önceden geliştirilen metotlara tam olarak uygulanamazdı. O yeniden yapılandırılır ve bu yeni oluşturulan metotlar doğrudan tecrübenin temeline dayandırılırdı.

Felsefi uygulama en azından gerçekten sunması gerektiği şeyi; felsefenin önyargılardan, ukalalıktan, kapalıktan ve hastalıklı düşünceden, özgürlüğe ve bağımsızlığa geçişini sağlayarak yapabildi. Felsefe uygulamanın son yirmi yıldır gelişimi ile felsefe gerçekten olduğu şey olmaya yani temeline, yaşanmış tecrübelerden tekrardan beslenmeye başladı. Yaşanmış tecrübeler çok daha fazla özen gösterilmesi ile felsefe, gerçekten olması gereken yere gelmektedir (Merstein, t.y.,s.4).

Felsefi danışmanlık yaklaşımı, bazı filozoflar tarafından akademik felsefeye karşı haksız bir saldırı olarak nitelendirildi. Schuster (2005, s.3), “...Ancak benim niyetim akademik felsefeye karşı çıkılmasında, bugün felsefenin sınıflarda teorik bir şekilde sunulması ve bunun da felsefenin, asıl felsefenin, en kötü düşmanı olduğuna dikkat çekmek içindir ki, amacım hala değişmedi.” der.

Felsefenin bir uygulama alanına, klinik bir tamamlayıcıya, filozofun “teknolojisine” akademisyenler tarafından bulunmuş problem çözümüne geniş bir hipotetik yaklaşımla gelebilmeye ve bilginin bünyesinde oluşan soyut teorik spekülasyonlara güvenilir bir fayda sağlayabilmeye ihtiyaç vardır. Öyle ki; felsefenin soyut düşüncenin ve teoriye dayalı akademik yönlendirmenin ötesine gitmesi ve deneysel bir uğraş alanı olması gerekmektedir (Raabe, 2002, s.18).

İlk defa Kant “deneysel felsefeyi” 18. yüzyılda tartışmaya açarak son anlamını ve yanlış anlaşılmalara “Saf Aklın Eleştirisi” kitabında anlatmıştır. O, deneysel felsefeyi sadece doğal dünyadaki somut problemler hakkındaki doğruların açıklanmasında kullanışlı tek yol olduğunu iddia etmedi. Aynı zamanda da etik felsefesinin de kendi prensipleri içerisinde uygulamalı sonuçları olan bir alan olarak görülmesinin de altını önemle çizdi (Raabe, 2002, s.22).

Felsefe yaşamın gerekliliğidir. Yaşamın ayrılmaz bir parçasıdır. Felsefedeki eksiklik belki de insanı besin eksikliğinden daha fazla etkilemektedir (Martin, t.y. s.28).

Bununla birlikte felsefeyi akademik ve deneysel olarak bu iki kola ayırmanın “felsefe yapma” alanını tükettiğini varsaymak, felsefi "etkinliğin" sözsüz ya da yaşanan boyutunu küçümsemektir. Kapsamlı bir biçimde yaşanan ya da görülen praksisin bu boyutu, kabaca , kesin olmayan bir biçimde, içten, tarafsız bir bilen tarafından kavranacak bir konu olarak anlaşılan bir felsefeden çok, bir yaşama yolu olarak felsefe yapan şu ya da bu filozofun doğrudan deneyimine odaklanır (Head, 2005, s.494).

Wash (Head,2005,s.502)’a göre “Benim bu belli zaman ve yerdeki, belli ötekilerle etkileşim içindeki felsefi yaşama biçimi bağlamındaki gerçek yaşantım ya da deneyimim, düşünce öncesi ve kuram öncesidir. Benim deneyimim, etkileşimimin görünmez bağlamı ya da arka alanı bilmemden önce olagelir, benim ondan ‘bir şey’ yapmamdan, ona bir ad vermemden, onu yargılamamdan, ‘benim yaşamımdaki’ ‘önemli’ ve anlamlı bir olay olarak anlatı tarihine havale etmemden öncedir. Kuramsal düşünme, günlük yaşamın bu önceden var olan dilegelmemiş ya da yaşanan kalıbından ötürü olanaklıdır. ‘Anlamlı’ olanın ilkin ortaya çıktığı ve ‘benim için’, ‘bu’ ya da ‘şu’ olarak kök saldığı günlük deneyimin dile gelmemiş ‘boyutu’ her türlü kuramsal düşünceden - ne kadar saf, pratik ya da mantıkça doğru olursa olsun- daha temel, daha doğrudandır. Felsefe ve felsefi danışmanlık uygulaması diye anladığımız şey, kökence bu yaşam-temelinin praksisinde yerleşmiştir. O ancak ikincil olarak ve türetilmiş olarak, kuramsal spekülasyonun düşünmeye ilişkin, nesnel uygulamasında özel sorunlar ya da konular için tasarlanmıştır.” (Head,2005,s.502).

Ötekinin iyiliğinin benimkinin üzerinde olduğu yerde, Levinas (Bauman,1998, s.66)'ın, insan olmaktan neyi anladığını betimlerken söylediği gibi, “öteki için olmanın birlikte olma ya da yanında olmak” ve hatta Heidegger'in erken dönem dile getirişlerindeki gibi “orada olma” (dasein) üzerinde önceliği olduğu yerde, şu ya da bu birey olarak ötekinin bilincinden önce, “öteki için bir karşılık verme becerisi” olduğu yerde felsefe ve danışmanlık genelde etik bir yaşam yolu olarak anlaşılabilirse, bu üçlü yapıya uygun

olarak (spekülatif, uygulamalı, dile gelmemiş) felsefe tasarımı zaten bir felsefi danışmanlık uygulamasını önceden kabul eder.

Elbette, felsefe kavranacak bir konu alanı olarak ele alınabilir ve gerçek felsefe yapmadaki iyileştirici imaya tepeden bakılabilir, bu yön küçümsenebilir, ticarileştirilebilir. Ne var ki; bunun sonucu türevsel ya da verimsiz bir felsefi öz bilinç olacaktır, gerçek insanların dünyasından koparılıp alınan boş bir vitrin görüntüsü ortaya çıkacaktır. Kendi tedavi edici oryantasyonunu, iyileştirme ödevini unutacaktır. Bu durumda felsefe, büyük ölçüde akademinin duvarlarının arkasına sıkışıp kalacaktır. Orada felsefe yalnızca kendi aralarında konuşmaktan öteye gidemeyen, bir kaç izdeş için ayrılmış olacaktır (Head, 2005, s.503).

Felsefi yaşamın iyileştirici boyutu yeni bir şey değildir, üzerine bir şey eklenecek ya da felsefe kendisini felsefe olarak kurduktan sonra geliştirilebilecek bir şey de değildir. Tersine, geleneksel, yaygın yolundan ayrı olarak felsefe her zaman bu tedavi edici yaşamın sağlam yoluna çağırma işinin içindedir (Head,2005,s.503).

Felsefeye kavranacak ele geçirilecek bir konu alanı olarak değil de, bir yaşama yolu olarak bakmak, felsefi danışmanlık uygulamasındaki bütün değişikliği oluşturur. Felsefeyi tarafsız ya da nesnel bir bilen tarafından kavranması ya da anlaşılması gereken bir konu olarak düşünmeye başlamakla, felsefi danışmanlık uygulamasını -ya da bu biçimde işleyen herhangi bir danışmanlık pratiğini- teknik bir sürece indirgemiş oluruz. Bu durumda teknik süreç, gerek duyanlara kuramsal içgörülerini ya da düşüncelerini uygulayan bağlantısız, ilişkisiz "uzman" bir teknisyen tarafından gerçekleştirilir (Head, 2005, s.504).

Wash (Head,2005,s.504-505)'a göre, felsefe diye bir şey olmadığı, şimdi ve geçmişte yalnızca felsefi bir yaşam süren tek tek filozoflar olduğu düşüncesi ile işe başlanırsa - yani felsefe yapan filozofların uzun zinciri, onlar şu ya da bu yolla, ötekilerle etkileşimlerinde olageleni açıkça ve geleneksel kişisel çıkarlar olmadan görmeğe çalışırlar- o zaman yeni bir felsefe ve bundan da yeni bir yaklaşım olacak olan felsefi danışmanlık

anlayışı doğar. Böylece bir filozofun bütün felsefi anlatımları ve etkileşimleri - bütün felsefi betimlemeler ve dikte etmeler - otobiyografik bir öge içermelidir. Çünkü etkileşen şu ya da bu felsefi danışmandan ayrı olarak felsefe olamaz. Bunun da pratikte açıklığa kavuşturulması gerekir. Kişisel öznelik bütün felsefi bilmelerde bir başlangıç yeridir, bir engel değildir.

Sokratesçi bir bakış açısından felsefe, karşılıklı konuşma sürecidir, buna diyalektik akıl yürütme kılavuzluk eder (Plato, 1982, s.17). Bu akıl yürütmenin amacı normalde yaşamın akışı içinde doğan kaygıları düşündürmektir.- bir bütün olarak yaşamınızın anlamlılığı üzerine kafa yormaktır. Yaşamı sorgulamaktır. Bu diyalektik araştırma yöntemi, Sokrates tarafından ilk kez iki bin beş yüzyıl önce ortaya kondu. O günden beri felsefeciler söz konusu yöntemi uygulamaya devam ediyorlar. Bu, düşünmenin soru-yanıt biçimini içerir. Bu yöntemde siz ötekilerle, dostça, destekleyici bir biçimde, doğruyu söyleme, bilgi, içgörü, bilgelik, erdem mutluluk - bunlar sonuçta ne olursa olsun- arayışı içinde diyaloga girersiniz. Felsefi araştırma da bu tarzda daha doyurucu, daha üretici, anlamlı, mutlu bir yaşam sürmenize yardımcı olur.

Son olarak, Sokratesçi gelenekte felsefi araştırma, değerleriniz, inançlarınız, düşünceleriniz, yargılarınız en genelde de yaşamınızı kuran bütün deneyimler ve eylemlerinizin düşünülmesi, bunların açığa kavuşturulması, görülmesi, anlamlı kılınmasıdır (Plato, 1982, s.17).

Olageleni olduğu gibi açıkça ve doğruca görmek -felsefe- pratiğidir. Heidegger (Çücen, 2000, s.59) de konuyu bu biçimde ortaya koyar. “*Felsefe bir tür yatkınlıktır, bu yatkınlık var olanı, var olan olarak ne olduğu bakımından görmeyi olanaklı kılar.*”

Felsefe uygulaması, belli bir filozofla etkileşimi içerir. Bu kişi felsefi bir yaşam yolunda yaşamının güçlüklerinin farkındadır ve kendini bu yola adamıştır. Dolayısıyla da o kendini kişisel çıkarlardan kaynaklanan ön yargılardan kurtarmaya olanaklı olduğu ölçüde, olageleni görebilmeye, olagelenin ilkin kendisinde, sonra da, doğal olarak ve

bunun sonucu olarak, ötekiler için açık seçik nasıl olageldiğini görmeğe adanmıştır. Böylece Sokrates'in ruhuna bağlı kalarak, yaşamın anlamlılığı üzerine düşünmek ve bunu sorgulamak kısacası kendini bilmek, felsefenin ve kişinin birinci amacı olmaktadır (Head, 2005, s.505).

Başka deyişle Washl (2005, s.506), *“felsefenin öncelikle sürekli şaşkınlıkların ve hayretin, olagelenle birlikte ötekilerle uyum içinde yaşama isteğinin kılavuzluk ettiği etik bir yaşama yolu olduğu; kavranacak, ele geçirilecek ve anlaşılacak bir konu alanı olmadığı, kişinin kendi çabası ile ancak yapılabildiği açıklık kazanmış olsa gerek”* der.

Felsefe, filozofun etkin biçimde düşünmesini ve her gün her zaman olagelenin ne olduğunun farkında olmasını gerektiren bir yaşama yoludur. Bu kendini adama, uyanık uygulama ile bir ölçüde kolaylaşsa da, her zaman bilinçli bir çabayı içerir.

Özetlemek gerekirse; felsefi yaşama yolu ya da felsefeye bakış, olageleni önyargısız biçimde açık ve doğruca görme becerisini geliştirme ve buna uygun eylemeye, kendini kişisel olarak vermenin bir yoludur. Bu uygulama bazı insanların hoşuna gidecek ölçüde sağlam olmayabilir; ama şu söylenmelidir ki; bu, yaşanabilecek olanaklı en iyi yaşamamızın tam da merkezinde yer almaktadır. Kişisel çıkardan arınmışlık, uyanıklık belki de filozofun en temel işidir. Felsefe herşeyden önce bir konu alanı değil, bir yaşam yoludur. Onu böyle anlamak, felsefi danışmanlığın da ne olması gerektiğine ışık tutar (Head, 2005, s.505).

3.1.2. Felsefe Ve Danışmanlık Arasında Nasıl Bir İlişki Kurulabilir?

Felsefi danışmanlık yaklaşımına baktığımızda, iki kavram “felsefe” ve “danışmanlık” üzerinde dikkat yoğunlaştırmak gerekir. Felsefe bir doğa bilimleri gibi bir bilim değildir. Felsefenin metodu, felsefi gerçekliği araştırmayı amaçlayan kavramsal ve mantıksal analizdir. Danışmanlık, bireyin psikolojik durumuyla ilgilenen terapötik bir

girişim olarak anlaşılır. Bu ise, felsefi olan danışmanlık ile psikolojik danışmanlık arasında bir farkın olduğu varsayımına götürür. Asıl soru; felsefi olan bir danışmanlıktan nasıl bahsedebiliriz? Bu soru aynı zamanda, felsefi danışmanlığın olanaklılığı sorusu üzerinde de ışık tutmuş olacaktır.

Felsefi danışmanlık, felsefi düşünce ve kavramların günlük hayata uygulanması şeklinde tanımlanmıştır (Lahav, 1996, s.2). Şu önemli bir ayrımdır: Bir çalışmanın felsefi olması ile geleneksel felsefe gibi saf felsefi çalışma olması arasında bir fark vardır. Örnek Hegel'in felsefesi ayırte diledilir felsefi bir alan çalışması iken, Hegel'in felsefesinin bilime uygulanması felsefi bir yaklaşım ya da projedir ya da felsefi olmanın bir biçimidir. Bu bağlamda felsefi bilginin, insan hayatına uygulanmasının düşünce ve kavram ilişkilerini felsefi bir çerçevede dile getirmenin bir yolu olduğu söylenebilir.

Psikolojik danışmanlık perspektifinden bakıldığında ise, danışma psikolojisi ve psikolojik danışma, değişik uygulama alanlarıdır. Psikolojik danışma, danışanın (1) kendisi ve çevresi ile ilgili olarak üretken etkileşimlerde bulunmasına, (2) kendisine ve başkasına karşı yıkıcı davranışlarını değiştirmesine, (3) daha üretken yaşamasını sağlayacak beceriler kazanmasına yardım etmektir (Egan, 1997, s.5). Gladding (Korkut, 2004, s.5) göre psikolojik danışma; normal kişilerle kişisel, mesleki, sosyal, eğitsel konularda kişileri yetkinleştirmeye yönelik, kuramsal temelli, yapılandırılmış oturumlarla sürdürülen, danışanlara daha etkili düşünme, davranma ve hissetmeyi öğretme sürecini içeren ve bir dizi alt uzmanlıkları olan bir meslektir. Psikolojik eğitim ve müşavirliği de kapsamaktadır (Nelson, 1982,s.1). Psikolojik danışma, psikolojik bir süreçtir. Psikolojik danışma terapist merkezli olmaktan çok, danışan merkezlidir ve spesifik teknikler yerine ilişkiyi vurgulamaktadır. Daha çok insancıl kuramların uygulamasına dayalıdır, tıp ortamının dışında ortamlarda yer almaktadır (Egan, 1997, s.3).

Danışma psikolojisi, psikolojik danışmadan daha kapsamlı bir terimdir. Danışma psikolojisi, uygulamalı psikolojinin en geniş uzmanlık alanı olarak tanımlanabilir. Uygulayıcıları sosyal kurumlarda okullarda hastanelerde veya endüstride çalışabilmektedir.

Psikoterapi ve psikolojik danışma yapabilirler, program geliştirme veya eğitim ve toplumu geliştirme etkinliklerine katılabilirler. Danışma psikologları farklı olarak, klinik psikologların daha çok neyin yanlış olduğuna ve nasıl tedavi edileceğine odaklanmalarına karşın, onlar neyin doğru olduğuna ve nasıl yararlanacağına bakarlar (Nelson, 1982, s.5).

Danışma psikolojisinin asıl odak noktası, ciddi sorunları olan kimselerden çok hafif sorunları olanların gereksinimleridir. Hafif sorunları olan bu kimseler gerçekte makul bir düzeyde işlevlerini yerine getirmektedirler, ancak halen sahip oldukları potansiyellerinin altında bir düzeyde işlevlerini yerine getirmektedirler.

Danışma psikolojisi, insanların daha etkili ve doygun olarak yaşamasına yardım etmeyi amaçlayan, psikolojinin uygulamalı bir alanıdır. Hizmet sunduğu kişiler tıp ortamının dışında bulunan ağır sorunu olmayan kimselerdir. Daha çok kendini gerçekleştirme ve iyi olma durumuna odaklaşması bakımından psikiyatri, klinik psikolojisi ve eğitim psikolojisinden farklılaşmaktadır. 1952’de Amerikan Psikologlar Derneği (APA) psikolojik danışman eğitim komitesi (daha sonraki adıyla Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık bölümü) danışma psikologlarının profesyonel amacının yalnızca ağır psikolojik sorunları olanların değil, uyum sorunu olan tüm insanların psikolojik gelişimini desteklemek olduğunu ifade etmektedir. Danışma psikologları, diğer adıyla PDR, tanıtım komitesi, insanların büyümesine ve gelişmesine yardım etmek üzere yaşantısal deneyimleri psikometrik teknikleri ve psikoterapötik görüşmeyi kullanan psikologların danışma psikologları olduklarını belirtmektedir (Nelson, 1982, s.5).

Psikolojik danışma bir yardım ilişkisi, bir dizi etkinlik ve verilen hizmetler bakımından özel bir alan olarak tanımlanabilirken, danışma psikolojisi terimi hem bunların her birini hem de hepsi bakımından daha fazlasını ifade etmektedir.

Psikolojik danışmada temel olarak yoğun sorunu olmayanların gereksinimlerine odaklaşmakla beraber, son zamanlarda daha çok gelişimsel ve önleyici çalışmalara artan bir şekilde önem verilmektedir (Nelson, 1982, s.5).

Milli Eğitim Bakanlığının, 2001 yılında güncelleştirilen Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri Yönetmeliğinin 12. maddesinde “ örgün ve yaygın eğitimdeki rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde sorunlara erken müdahale ve koruyucu yaklaşım esastır” ifadesi yer almaktadır (17.04.2001 tarih ve 24376 sayılı Resmi Gazete).Koruyucu hizmetlerden kastedilen önleyici hizmetlerdir.

Amerikan Ruh Sağlığı Psikolojik Danışmanları Derneği (AMHCA-American Mental Healty Counselor Assciation), profesyonel psikolojik danışmanı “ bireysel ya da grupla, kişisel ve sosyal gelişme ve uyum aracılığı ile optimal ruh sağlığı kazandırmak belli kişiler arası ve kişisel somatik, duygusal bozuklukların zayıflatıcı etkilerini önlemek için yardım edici ilişkiler aracılığı ile yardım etme sürecinde olan kişi” olarak tanımlamaktadır (Korkut, 2004, s.379).

Psikolojik danışmanların geleceği ile ilgili olarak gerçekleştirilen Georgia Konferansı’nda kişinin sağlığı ve güçlü yanlarına odaklaşmak, patolojinin kaynakları ile daha az ilgilenmek, sosyal sistemlerde uyumla ilgili konularda daha fazla ilgilenmek psikolojik danışmanların görevleri olarak belirlenmiştir (Korkut, 2004, s. 380).

Aslında psikolojik danışma alanının ve danışman eğitiminin felsefesinde önleyici ruh sağlığı vardır. Bu, yeni gelişmekte olan felsefi danışmanlığın da odak noktasıdır. Felsefi danışmanlığın doğası gereği, kişilerin kendi felsefelerini oluşturmaları, kendilerini tanımaları ve daha sağlıklı kararlar almalarına yardımcı olmak vardır.

Felsefi danışmanlık yaklaşımı, her ne kadar felsefenin teknik ve kavramlarını kullanıyor olsa da, bilimsel bir araştırma ya da çalışma alanı olarak önleyici ve koruyucu hizmet sunan bir yardım biçimi olarak kabul görülmesi için, onun psikolojik danışmanlık anlayışı içinde yer alması zorunludur. Çünkü o saf felsefe değildir. Felsefenin kişinin hayatında danışmanlık mantığı içerisinde kullanılmasıdır. Böyle bir görüş, felsefenin tek başına sağlayacağı katkıları dışlamak için yeterlidir. Çünkü felsefenin bireyin günlük

hayatıyla bilimsel bir temele başvurmadan ilgilenebileceğini dile getirmek zayıf bir iddia olur. Felsefe ancak diğer danışmanlık türleri ile işbirliği içinde yardım edici meslekler içine dâhil edilebilir. Felsefi danışanlığın formunu belirleyen; psikolojik danışmanlık anlayışının mantığı olup, içeriğini ise felsefe oluşturmaktadır.

3.1.3- Felsefenin Uygulama Alanı Olarak Felsefi Danışmanlık Nasıl Tanımlanabilir?

Felsefi danışma yaklaşımı ile ilgili son yirmi yılda pek çok kitap yazıldı fakat bu kitaplar içindeki bilgiler genellikle çelişkili ifadelerle dolup taşı. Akla hemen şu soru geldi; felsefi danışma tam olarak nedir? Felsefi danışma, felsefenin diğer formlarıyla ve diğer düşünce çeşitleriyle nasıl karşılaştırılır? Felsefi danışmanın genel teorisi ne içermelidir? Felsefi danışma ne olmalıdır? Felsefi danışmanlık yaklaşımı bilimsel bir temele nasıl dayanır?

Felsefenin bireysel problemlere uygulanabileceği fikri, felsefenin bireysel ikilem ve çıkmazlar için birtakım mantıksal analiz ve çözümler üretebileceğini iddia eden felsefi danışmanlığın temel taşı oluşturmaktadır. Felsefenin yararlı fikirlerinin, sıradan insan yaşamının somut problemlerine uygulanması yoluyla kişiler için faydalı sonuçlar doğuracağı temelde iddia etmektedir (Marinoff, 2007, s.13-14). R. Lahav (Martin, t.y., s.24)'a göre felsefi danışmanlık, fikirler ve değerler arasındaki ilişkilerin araştırılması olarak, kişilerin farkındalık düzeyini artıracaktır. Amir (t.y., s.1)'e göre ise, felsefi uygulama veya danışmanlık, günlük problemleri ve çıkmazları felsefi anlamda ele alma metodlarının bir kümesi olarak, kişilerin daha anlamlı yaşamasını sağlayacaktır. Bu aşamada, felsefi danışmanlığın ne olduğunun ve ne yapmayı amaçladığının betimlemesi gerekmektedir.

Eğer felsefi danışmanlıkta şüpheci bir yaklaşımı uygulayacak olursak; o zaman temellerini de felsefi olarak sorgulamış olacağız. Çünkü doğa bilimlerinin aksine felsefe, bir bilim değildir. Felsefe sadece metodunu değil, aynı zamanda temelinde yatan iddiaları

da kritik etmek durumundadır. Bu anlamda felsefi danışmanlığın ne olduğunu açıklamaya çalışırken, felsefenin temelleri de bir anlamda ele alınmış olacaktır. Felsefi danışmanlığın bilimsel bir değerinin olup olmadığının gösterilmesi için de bu gereklidir.

Felsefi danışmanlık yaklaşımı; felsefi bilgi, kavramsal analiz ve mantıksal akıl yürütmenin bireylerin günlük hayatta karşılaştıkları belirli ikilem ve güçlüklerle uygulanmasıdır (Lahav, 1996, s.2). Felsefi danışmanlık, hayatın bazı sorunlarını kuramsal olarak değil, pratik anlamda çözmektir (Marinoff, 2005, s.15). Felsefi danışmanlık bireylerin bazı temel felsefi fikirlerini değişik bir bağlamda açıklamalarına yardım etme çabasıdır.

Aslında günlük hayatla felsefi bir çerçevede ilgilenme fikri yeni değildir. Batı felsefesi tarihi boyunca filozoflar somut ya da pratik kullanımları olan temaları tartışmışlardır.

Felsefi danışmanlık bireylere, felsefi kavrayışlarını oluşturmalarını sağlar. Bu aynı zamanda onların bireysel problemleri ve hayatlarıyla kendine has bir şekilde baş edebilmelerini mümkün kılar. Marinoff (2005, s.49), *“mevcut kişisel bir soruna kalıcı, gerçek bir çözüm yolu bulmanın tek yolunun, bu sorun üzerinde çalışmak, onu ortadan kaldırmak, bundan dersler çıkarmak ve öğrenilenleri geleceğe uygulamak”* olduğunu düşünmektedir. *“Felsefi danışmanlığın odak noktası da budur ve felsefi danışmanlık bu özelliği ile sayısız terapi türünden ayrılır”* der. Bu anlamda, hem birey hem de danışman, belli bir felsefi kavrayış içerisinde bulunurlar. Böylece felsefi danışmanlık, felsefe ile günlük yaşam arasında bir bağ kurmak istemektedir. Bu ise bize felsefinin, bireyin günlük ve pratik hayatından ayıramayacağı gerçeğine işaret etmektedir.

Felsefi danışmanlığın herhangi bir başka alanın bağımsız bir çalışması olmadığı fakat, bir filozof ile yaşam biçimi olarak felsefeye ilgi duyan biri arasındaki bağımsız bir diyalog olduğu ileri sürülebilir. Marinoff (2005, s.52)’a göre ihtiyacımız olan şey sadece konuşmaktır. Herkes bir bakıma felsefi danışmanlık aracılığıyla belli bazı felsefi analizlere

ulaşabilir. Filozofun görevi bireylere sorunları hakkında açık seçik bir kavrayışa ulaşmalarına yardım etmektir. Bireyler, problemlerinin ve dünya görüşlerinin kavramsal temellerinin araştırılması ve kendilerinin felsefi niteliklerinin geliştirilmesine ihtiyaç duyarlar.

Felsefi danışmanlıkta asıl önem, kavramlar, inançlar, teoriler ve fikirler üzerindedir. Felsefi danışmanlık ahlak, doğruluk, özgürlük ve sorumluluk gibi kavramların birbirleriyle olan ilişkilerine değinir. Asıl soru ise, “felsefe gerçekten ne için kullanılabilir?” sorusudur. Başta da belirtildiği gibi, felsefe, günlük hayata dair sorunlara uygulanabilmek içindir. Bunun ise, felsefi danışmanlık yaklaşımı, bireylerin inançları, kavramları ve prensiplerinin temelinde yatan argümanları açıklamak yoluyla başarılabilceğini ileri sürmektedir. Çünkü felsefi olarak düşünmeyi öğrenmek, ‘düşünmenin’ kendisi hakkında düşünmeyi öğrenmektir. Felsefi analiz ve çözümlemelere başlamak, refleksif olarak düşünmeyi öğrenmektir. Felsefe tarihinde bunun örneklerini bulmak mümkündür. Bunu yapanların başında Sokrates gelmektedir. Sokrates sorgulanmamış yaşamın yaşanmaya değmediğine inanmıştır. (Kuçuradi, 2000, s.149) Onun öğrencileriyle yaptığı konuşmalar, onların dünya görüşleri ve zihinsel kavrayışlarının temel taşlarını ortaya çıkarmakta etkili olmuştur. Çünkü Sokrates, hayatın kendisi kadar felsefi kavram ve fikirlerimiz hakkında da şüpheli olmak zorunda olduğumuz gerçeğine inanmıştır. Diğer taraftan sofistler de bireylerin kavramsal düşünme tekniklerini geliştirmeyi istemişlerdi. Böylece bireylerin kişisel kapasitelerini keşfetmelerini sağlamayı amaçlamışlardır. Antik Yunan dönemi, bireylerin bu sorunların cevaplarını bulmayı amaçlayan farklı türden sorgulamalarla doludur.

Felsefi danışmanlık “niçin” ve “nasıl” bir şeyin sözkonusu olduğunu ortaya çıkarmaya çalışır. Bütünsel bir yaklaşımla bakıldığında, felsefi danışmanlık, bireylere karşılıklı birbirlerinin fikirlerini anlamalarına ve sorgulamalarına yardım eder. Ayırt edici bir özellik olarak felsefi danışmanlığın, bireylerin dünya görüşleri ve fikirleri ile ilgilenirken psikanalizdeki gibi duygusal ve psikolojik mekanizmalarla ilgilenmediğini dile getirmek mümkündür.

Felsefi danışmanlık felsefeyi, yalnızca bilgi elde etmenin bir aracı olarak değil, aynı zamanda düşünsel dünyamızın bir sorgulanış biçimi olarak da düşünür. Felsefi danışma, insan varlığı ve birey olmanın önemiyle ilgilenir. Felsefi danışma hem çok kolay ulaşılabilecek teorik bilgiyi, hem de onların kendi yaşam şartlarının zorluklarından kurtarmak için uygulanabilir yaklaşımlar önerir. (Raabe, 2002, s.13)

Felsefi danışma öncelikle, akademik felsefe değildir. O, Raabe (2002, s.14)'e göre; sistematik, analizci bir sorgulama ya da tarihsel araştırmanın konuşulması, metafiziğin geliştirilmesi, bilgi kuramı, ahlaksal, dinsel ya da politik düşünce değildir. O kuramsal felsefenin uygulaması hiç değildir; o tamamen “düşünme hakkında düşünce” de demek değildir. Ayrıca o, akademik felsefenin basmakalıp ve maalesef belirsiz olan “bilgeliğin aşkı” ile de ilişkilendirilemez; o, gerçeğin araştırılması” ile de karıştırılamaz; özel olarak görevlendirilmiş bir gözlemci durumunda da olamaz; sosyal ve kültürel şartlardan da ayrı tutulamaz; ilk kaynak yazıların –kutsal kitap gibi- araştırılması ve onların “mükemmel” çevirilerine de odaklanmaz. O felsefi yazılara edebi çalışmalar olarak da yaklaşmaz, onları sadece konularında yararlanılması gereken değişik kaynaklar olarak kullanır. Aynı zamanda eski yazılardan toplanılmış, sadece bilgelik uygulaması da değildir. Marinoff (2005, s.21), “*ben felsefenin gerçek hayatla ve hayatın nasıl yaşanacağıyla ilgilenen canlı bilgeliğinin, hayatla hiçbir ilişkisi olmayan bir zihin jimnastiği olarak kurumsallaşmış felsefe türünden çok daha önce geldiğini sizlere hatırlatmak isterim*” der.

Felsefi danışmanlık, felsefeyi temele alarak, bireylerin en genelde yaşam sorunlarına kendi mantıklarını kullanabilmeyi göstererek yardım etmek için çeşitli yöntemler kullanmanın bir uygulamasıdır, fakat akademide kullanıldığı gibi yaygın yarışmacı bir yaklaşım ve aynı zamanda eleştirici değildir. Felsefi danışmanlık hem yapısalcı hem de önleyicidir. O, iki birey arasındaki yaratıcı konuşma – onlardan biri danışman ki, felsefe tarihi ve uygulaması alanında yetişmiş kişidir; diğeri danışan, bu alanda bilgilenmek isteyen kişi arasında, o kişinin yaşamını geliştirmek amacıyla yapılan bir diyalogdur (Raabe, 2002, s.14-15).

Felsefi danışma ayrıca bir öğretim de değildir. O, insanların felsefe tarihini öğrenmeleriyle ilgilenmez. Ama zaman zaman öğretim içerir veya içerebilir, fakat bu danışanın somut durumu ile bağlantılıdır (Raabe, 2002, s.15). Felsefi danışma bu anlamda yardım mesleklerinin temelini oluşturan ilkeye bağlıdır. Kişiyi farkındalık kazandırmayı amaç edinir, ona bir şey öğretmeyi değil.

Felsefi danışmanlık, sınıftaki felsefe öğretimi gibi, ilk olarak bilginin bir uzman tarafından yeni öğrenen bir kişiye ya da bilen kişiden bilgi araştıran kişiye doğrudan aktarımını içermez. Fakat bir danışan, ünlü bir filozofun etik düşüncesinin nasıl olduğunu ve neler içerdiğini bir felsefi danışmandan öğrenmek isteyebilir. Böylece kendi durumu ile bağlantısını kurabilir, eleştirel ve yaratıcı düşünme becerilerini geliştirebilir. Felsefi danışma, danışanın kişisel gelişimi için tavsiye almak istediği veya görüşme karşılıklı olarak bilgi ve yetenek değişimine odaklandığı zaman kişisel gelişime dönüşebilir. Felsefi danışmada, hem danışan hem de danışman düşünceleri birleştiğinde ve ortak bir anlayış yarattıklarında sıra dışı bir gelişim gerçekleşebilir, fakat bu konuda dikkatli olunması gerekmektedir.

Felsefi danışma, saf felsefe uygulamaz. Uygulamalı felsefe daha önceden kavranmış formüller, tanımlar, hipotetik olarak doğru düşünce ve hareket için prensipler ve ağırlıklı olarak ahlaki ikilemler içeren geniş bir akademik çabadır (Raabe, 2002, s.15).

Felsefi danışma, gerçek yaşam koşulları içinde üzüntü, acı ve karmaşaları hafifletmek veya önlemek için anlamlı ve faydalı kavramlar geliştiren bir süreçtir. O sürecin bir basamağında rehberlik yapma anlamında, insan problemlerine ve endişelerine yardımcı olmak için araştırmacı bir atmosfer kurar, bu atmosfer iki kişinin ortaklığı ya da bir grup içindeki birkaç kişi arasında oluşur (Raabe, 2002, s.15).

Felsefi bir danışman, uzman olan danışman değildir. Uzman danışmanlar, tipik olarak hastane gibi sağlık kurumlarında çalışır ve insanların psikolojik sorunları ile

ilgilenirler. Felsefi danışma en az iki kişi arasında geçen diyaloglarla meşgul olan önleyici bir rehberliktir (Raabe, 2002, s.15-16).

Felsefi danışma bir tür “terapi” değildir. O, tıp alanında olduğu gibi kişinin zihinsel durumunu teşhis etmez, beyinde ya da psikolojik olarak oluşan sinir hastalıklarına dair hiçbir sınıflandırma yapmaz, bazı tedavi yöntemlerine başvurma gibi bir durum asla söz konusu olmaz. O farklı olan insanları hasta olarak ya da normal olmayan bireyler olarak tanımlamaz. Bireylerin güçlülüğünün şimdiye, güçsüzlüğünün ise geçmişe bağlı olduğunu vurgulamaz. Felsefi danışma bir amaç olarak rahatlatmayı içermese de, o tedavi edici etkileri olabilir ve terapötik unsurlar içerebilir. Psikoterapi aslında “ bireyin içindeki duygusal güçleri değiştirmeyi ve anlamaya çabalar.” (Raabe, 2002, s.16).

Felsefi danışmanlar belli bir okul ya da metot izlemeyle sınırlandırılmazlar. Felsefi danışmanlar danışanlarına, gelecekte muhtemel olan problemlerinin farkına varmalarını böylelikle onları önlemelerini ve sorunlarından kurtulmak için felsefi yeteneklerini ve kurallarını hayata geçirmelerini yaşantılatırlar (Raabe, 2002, s.16).

Felsefi danışma, doğasında felsefidir. O özellikle bireyleri ilgilendiren teorileri ve onların genelleştirilebilme teorilerini sorgular. O, insana verilen yaşam sorunlarının içinde yaratıcı araştırma ve şekillendirilmiş, karşılıklı olarak kritik edilmiş, her insanın önlem anlamlaştırmasıdır. Felsefi danışma, problemlerin içerdiği sorunların daha iyi anlaşılmasına dair ortak bir hamle, hem akılcı hem de duygusal seviyelerinin sonuçlarını araştırmak için ortak bir çalışmadır. O katı bir biçimde bilimsel olmamakla beraber, felsefi danışma, bir yardım mesleği olarak deneyseldir (Raabe, 2002, s.16-17).

Metotlarının çeşitliliğine rağmen Amir (t.y., s.1), felsefi danışmanlığın şu ilkeler üzerinde oluşturulabileceğinin altını çizer. Bunlar, danışmanlık hizmeti alacak kişinin otonom olması, felsefi danışmanlığın psikolojik danışmanlıktan farklı yolları takip etmesi ve kişisel çıkmazları sonlandırması yani etkililiği ilkeleridir.

Felsefi danışmanlık yaklaşımı felsefe temelinde bir yaklaşım olarak gerçekten olanaklı mıdır? sorusu üç alt soru dahilinde araştırılmıştır. Felsefe danışmanlık perspektifinden felsefe nedir? sorusunun cevabı olarak felsefe; temelini insan deneyimlerinden alan, her insanın, hazır olarak bulmadığı, kendisinin yaparak gerçekleştirdiği, bir yaşam yoludur. Felsefe, her şeyden önce, felsefi danışmanlık açısından akademik bir çabaya karşılık gelmemektedir. Bu anlamda felsefi danışmanlık, felsefenin tekrar evine geri dönüş projesidir. İnsanla olan bağının yeniden kurulması ve temelini insan deneyimlerinden alarak beslenen felsefi danışmanlıkça ancak felsefe, ikincil olarak bir konu alanı görülmektedir.

Danışmanlık, özellikle de psikolojik danışmanlık, normal bir kişinin, gönüllü ve istekli bir şekilde, potansiyelini daha iyi gerçekleştirmek için aldığı yardım ilişkisidir. Danışman bu yardım ilişkisinde danışanını, hasta ya da sorunlu olarak görmez ve de en önemlisi onun adına kararlar almaz. Danışman, sadece danışanın kendisini fark etmesini, sorumluluk almasını ve kendi kararlarını almasında yardımcı olur. Bütün iş danışanın kendisinde biter. Bu anlamda felsefede, kişinin kendisinin yaparak gerçekleştirdiği ve farklı bakış açıları kazandırarak bireylerin daha sağlıklı kararlar almalarında yardımcı olan bir disiplindir. Felsefe ve danışmanlık arasında ortak bir ilişkinin varlığından söz edilebilmektedir. Fakat danışmanlık iddiasında bulunan felsefe, saf felsefeden de farklıdır. O kişinin yaşam sorunları karşısında daha eleştirel, daha derin ve daha geniş bir açıdan bakmasını sağlamada, felsefenin aktif olarak bir yaklaşım olarak kullanılmasıdır.

Felsefi danışmanlığın bu kısa betimlemesi, onun ne olduğunu genel hatları ile göstermektedir, fakat bu durum ortaya atılan bu düşüncelere daha ayrıntılı ve eleştirel bakma zorunluluğunu da beraberinde getirmektedir. Felsefi danışmanlık en temelde saf felsefe değildir. O danışmanlık mantığı içerisinde, içerik olarak felsefenin; kişinin kendini tanıması, gerçekleştirmesi hedefinde kullanılmasıdır. Felsefi danışmanlık, psikolojik danışmanlık mantığı içerisinde ayrı bir yaklaşım olarak varolmak istemektedir. Felsefi danışmanlık yaklaşımı, saf felsefe uygulaması olmadığından, danışmanlık anlamında felsefenin varlığının kabul edilmesi için, bilim ile ilişkisinin kurulması zorunluluğuna

gerekmektedir. Felsefi danışmanlık bilimsel temellere dayalı kurulmak zorunda ise, onun hedeflerinin, yönteminin ve psikolojik danışmanlıkla ilişkisinin sorgulanması ve açıklığa araştırılması gerekmektedir. Araştırma diğer bölümde bu soruların cevabını araştıracaktır.

3.2. İKİNCİ PROBLEM: AYRI BİLİMSEL BİR DANIŞMANLIK YAKLAŞIMI OLARAK, FELSEFİ DANIŞMANLIK NE KADAR OLANAKLIDIR?

Felsefi danışmanlığın ayrı bir yaklaşım olarak varlığını sorgulamadan önce, ne olduğu ve ne yapmayı amaçladığı hakkında bir fikir edinmek için ona özgü birkaç noktayı vurgulamak önemlidir.

İlkin, “felsefe ve (ya) uygulamalı felsefe” ile “felsefi düşünüş” terimleri üzerinde durulması gerekmektedir. Çünkü bu iki kavram, insanı felsefe tarihinin bütün bir alanına götürür. Felsefe tarihinde dile getirilen fikir ve kavramların çok büyük bir çeşitlilik gösterdiği bir gerçektir. Aslında her felsefi fikrin, kendisini diğerlerinden ayırt eden bir felsefi yaklaşımı temsil ettiğini söylemek uygun görünmektedir. Bu aynı zamanda, felsefi bir düzlemde belli bir felsefi görüşün, her zaman bir görüş tarafından izlendiği gerçeği ile de desteklenir. Öyle ki; bu görüşler arasında tam bir uyuşmanın bulunmaması da ilginç bir noktadır. O zaman şu soruyu sormamız gerekir: Eğer felsefi danışmanlık, felsefe ve(ya) uygulamalı felsefe ile felsefi düşünüşün, bireysel ikilemlere ya da genel anlamıyla insan hayatına uygulanması ise, felsefi danışman kendisinin başvuracağı uygun felsefe alanını ve kavramlarını nasıl seçebilecektir? Daha da önemlisi; danışanın somut durumu ile nasıl ilişkilendirecektir? Kısacası bütün bir felsefi alanını temsil eden ve herkesin üzerinde anlayabileceği bir felsefe alanı ya da felsefi düşünce topluluğu gerçekten bulunabilecek midir? Felsefi danışmanlığın dayandığı görüşler ya da doktrinler olacak mıdır? Felsefi bir yaklaşım ya da sorgulama üzerine cevaplandırılması gereken benzer birçok soru bulunmaktadır.

Felsefi danışmanlığa bu açıdan bakıldığında; felsefenin bireysel ikilemlere uygulanması düşüncesi, içersinde bazı sorunları barındırır gibidir. Genel bir bakış açısından değerlendirildiğinde; felsefe ve felsefe tarihinin, öznel dile getirilmiş düşünceler topluluğu olduğu sonucuna varılır. Bu ise, kavram ve düşüncelerin, kişiden kişiye değiştiği anlamına gelir. Eğer felsefe ve felsefi irdelemeler öznel iseler, o zaman nasıl olur da,

bilimsel olarak temellendirilmek istenen felsefi danışmanlığa bir temel oluşturabilir? Bilimsel bir çalışma öznel temellere dayanmaz. O zaman Felsefi danışmanlık, “nasıl bilimsel bir araştırma alanı olarak kabul edilebilir?” sorusunun sorulması ve cevaplanması gerekir. Bir felsefi danışman, bireysel duyguların, inançların, fikirlerin ve kavramların nesnel bir kavrayışının mümkün olmadığını, hatta aynı kavrama ilişkin iki farklı bireyin bile farklı kavrayış ve anlayışları olabileceğini söyleyecektir. Öyleyse bu durumu nasıl anlamalıyız?

3.2.1. Felsefi Danışmanlık Yaklaşımının Bilgi Konusu Nedir?

Özlem (1999, s.13-14)’e göre, bilgi kuramı ile psikoloji arasında ilişki kurulamamıştır. Kuçuradi (1999, s.115) ise her şeyden önce “*Bilmek, kendinle bir şey arasında bağ kurmak*” demektir. Ona (1999, s.116-117) göre bilmek, “*Kendimizi bir şeye bağlanmış duymak ve aynı zamanda bizim o şeye bağlamamız demektir. Bilmek bir şeyi tespit etmektir, farkına varmaktır.*” Bilimlerde tespit edilen şeyler ne? diye sorar. “*Tespit edilen şey niceliklerdir, sayıya ölçüye vurulabilen şeylerdir; nitelikler ise, ancak niceliklere çevrilince tespit edilebilir, ama bu çevirmenin hep keyfi – şeylerin yapısına göre değil, insana göre – olmasından kaçınılamaz. Bilgi denmeye layık olan her şey, sayılabilen, tartılabilen, ölçülebilen şeylerin alanıyla ilgilidir, niceliklerle ilgilidir; oysa tersine, bütün değer duygularımız yani tam bizim olan duymalar, doğrudan doğruya nitelikle ilgilidir; yani bizim hakikatlerimizle, yalnız bizim olan perspektifli hakikatlerle sonuna kadar bilinemeyecek hakikatlerle ilgilidir.*”

Eğer hayat, değerlerle, değer öğeleriyle bezenmemiş olsaydı o zaman hayat, ya boşuna dönen bir çark; ya her doğal olay gibi anlamsız bir olay ya da hayvan hayatında karşılaştığımız gibi sadece bir olay olurdu. Fakat değerler, amaçlar, hedefler, planlar tarafından yönetilen insan hayatı, ne sadece bir olay, ne de boşuna dönen bir çarktır; anlam ve anlamsızlıktan yoksun doğal bir olay olabilir; çünkü insanla ilgili olan her şey anlam-anlamsızlıklarla doludur. Bunun için de bilgi, değerlerle, değer öğeleriyle bezenmiş hayatla ilişkisi bakımından incelenmelidir. Kuçuradi (1999,s.116)’ye göre, insani meseleler alanı,

nedensel bilgi anlayışından farklı türden bir bilgi olan perspektifli bilgiyi gerektirmektedir. Nedir bu perspektifli bilgi?

“Perspektifli bilgi” der Mannheim (Hekman, 1999, s.101), “*öncelikle bilginin aktivist bir öğeyi içinde barındırdığını vurgular.*” İnsani bilimlerde bilgi, daima kendi yazarının ve bu yazarın içinden geldiği grubun ve tarihsel koşullarının perspektifini yansıtır. Bu, “düşünmenin formel belirleniminden” çok daha fazla bir şey olan boyuttur: ancak düşüncenin yapısındaki formel mantığın görmezden geldiği bir nitelik unsuruna atıfta bulunur.

Bu alanda bilgi, daima belirli öznel bir perspektiften elde ediliyorsa, o zaman mümkün mertebe çok sayıda farklı perspektifin yan yana getirilerek birleştirilmesinin zorunlu olarak daha kucaklayıcı bir doğru türünü sağlayacağı ileri sürülebilir. İnsani bilimlerinde nesnellik, ancak perspektifli bilginin kabulüne dayanır. Bu kabul, insani bilimlerin farklı alanlarında mümkün farklı nesnellik düzeylerinin bulunduğunu ima eder. Bu nesnellik değerlendirmeden muaf değildir, tersine özneler arasındadır. Bu nesnellığe metodolojik talimatlarla değil, fakat hem gözlemleyene hem de gözlemlenene ait bakış açıları dikkate alınarak ulaşılabilir. Nesnel analiz, bize daha yüksek kuşatıcılık sağlayan analizdir. bu manada anlama, daima belirli bir perspektiften anlamadır.

Kuçuradi (1999, s.116)’e göre ise, bu perspektiflik bir bütün olarak insanın realitesiyle, insan problemlerinin anlamı ve değeriyle ilgilidir. Bir değer, bir insan başarısı olarak bilgide, felsefenin bilgisinde, ne bir şüphecilik, ne bir epokhe yani yargıyı askıya almak, ne de günümüzdeki modern felsefenin, bilimin sağladığı bilgide kabul ettiği, görelilikle ilgilidir. *Bu perspektiflilikte dile getirilmek istenen, insan realitesini anlamlandırmada ve değerlendirmede sınırlılık, “ belli bir açının” kaçınılmazlığı, perspektifli bakışın kaçınılmazlığı, “bilgi ile hatanın iç içe oluşu”*dur. İnsan problemlerin hep yeniden ele alınabileceği, bu her yeni ele alınışta, doğru bir şeyin kavranabileceği demektir. İnsan problemlerinde adımlar atılır. Her düşünür bir problemde bir yere kadar görebilir ve yürüyebilir, başka bir düşünür de başka bir yere kadar, fakat o problemi

sonuna kadar çözmek diye bir şey yoktur. Bu perspektiflik, insan realitesi ile ilgili, niteliklerle ilgili, hiçbir zaman niceliklere çevrilemeyen, sonuna kadar hesap edilemeyen insan problemleriyle ilgili perspektifliktir.

Perspektifli bilgi açısından Hakikat ise, artık varolan ve bulunabilecek, keşfedilecek bir şey değil, yaratılacak, oluşturulacak bir şeydir. Kendisi değişmez ve kesin olan bir şeyin farkına varmak değildir. Hakikat belli bir canlı türünün onsuz yaşayamayacağı bir çeşit yanılmadır. Hakikat, sadece yeni bir şey söyleyinceye kadar bir kabuldür. İnsan problemlerinin ve sayıya çevrilemeyen meselelerin hep yeniden ele alınabileceği, onlarla ilgili hep yeni doğru bir şeyin söylenebileceği demektir. Olan biteni bilgi haline getirmektir. Bu bilgi ya da hakikat, bir insan başarısıdır.

Bir bilginin – ya da bir bilgi olarak ortaya konan açıklamanın – nesnesini tüketerek vermesi, ancak doğa alanında söz konusudur. Tarihsel varlık alanında ve bu arada insanla ilgili nesne edinmelerin ürünü olan – real tespitler dışında – bilgiler söz konusu olduğunda, “doğruluk”, bu bilgilerin ana yapıları, ana bağlantılar ve özellikleri ya da ana neden oluşturucu ve belirleyicileri vermesiyle sınırlanır. Nesnesini tüketerek veren bilginin, bilen özne açısından nitelendirilişi kesin sıfatıyla yapılır. Kesin bilgi, özneye şüpheye yer bırakmayan, öznenin doğruluğundan emin olduğu, kendisinden şüphe edilemeyen bilgi demektir. Bir bilginin kesinliği, öznenin psikolojisi ile; tüketiciliği ise, nesnenin ontik özelliğiyle sınırlanır. Nesnesini tüketerek veren bir bilgi, doğru olduğu zaman aynı zamanda kesin bir bilgidir, kendisinden şüphe edilemeyecek bir bilgidir. Demek ki; ilgili eylemin değerini veren ve tüketici olamayan bazı değerlendirmelerin doğruluğunun bilgisi, kaynağını kişisel deneyde bulur (Kuçuradi,1999, s.29).

Kuçuradi (1999, s.32), “*bir bilginin sınanabilmesi– doğrulanabilirliği – bilenin nesne edindiği ile sınananın nesne edineceğinin aynı olmasını gerektirir.*”der. Oysa bir eylem değerlendirmesinin sınanmasında, bu nesnelere farklı oluyor ve doğrulama epistemolojik doğrulamanın sınırlarını çok aşıyor. Bu soru, bilimsel nesnelere bakışı yaşarken uygulamak istemenin sorusudur; bilimci bir tutumun aktarma bir sorusudur.

Kaynağını bir epistemoloji görüşünde, bilene değil, yalnızca bilgilere bakan bir görüşte buluyor demektir. Onun verdiği ölçütün kullanılmayacağını görünce, hiçbir doğru değerlendirmenin yapılamayacağı kanısına varılır. Oysa bilgi fenomenin gnoseoloji ya da epistemiyoloji bakımından ve dolayısıyla yöntem açısından incelenmesinde ağırlık noktası, insanın kendisi üzerinde değil, onun bilgisi üzerinde toplanır. İnsan ise, ayraç içine alınmış olur. Oysa bilgi ile yaratıcısı olan insan arasında koparılmaması gereken sıkı bir bağ vardır. Hume, “*filozof ol, fakat felsefenin içinde gene de insan kal*” demiştir (Mengüşoğlu, 1988, s.56). Bilgi böylelikle, insanı ayraç içine almasıyla, içinde kök saldıği insan fenomenlerinden, “varlık-şartlarından” ayrılmakta, somut bağlarından koparılmış olmaktadır. Oysa bilgi de bir insan başarısıdır. Çünkü o insandan bağımsız, kendi başına bir varolan değildir. İçine kök saldıği ilişkilerden ya da varlık şartlarından ayrılmaması gerekmektedir (Mengüşoğlu, 1988, s.58).

Kuçuradi (1999, s.43), “*doğa bilimlerinin açıklamalarına özenerek – tüketiciliklerine özenerek – nedensel açıklamalardan başka açıklamaları “bilimsel” saymayan, bu yüzden de yalnızca nedensel açıklamalara gelemeyen, insanla ve başarılarıyla ilgili olguları görmezlikten gelmek ve kenara itmek zorunda kalan epistemolojiye dayanılırsa, doğal olarak, kişiler arası ilişkilerin birçok sorunu nesne edinilemez.*” der.

Nedensellik sorunu açısından bakıldığında görünen şudur: Sosyal bir varlık ile düşünce kalıpları arasında doğrudan nedensel ilişki kurma çabasına eşlik eden bir dizi problemle ilgili ciddi güçlüklerle karşılaşılır. İnsanlar arasındaki ilişki, nedensellik atfedilecek bir problem alanı değildir. “*İnsan dünyasındaki olguların çoğu, yalnızca nedensel bağlantılar ürünü olmayan olgulardır; dolayısıyla yalnızca bir tür açıklama olan nedensel açıklamalardan başka açıklama türleri de vardır. Bu problemlerin sırf nedensel bağlantılara bakarak açıklamak –nedenlerini ortaya çıkarmak- olanaksız olur.*” (Kuçuradi,1999, s.43)

Nedensellik görüşünün temelinde ise, Özne – Nesne ayrımı yatmaktadır. Bu ayrım insanı, nesnelere dolu bir dünya ve bu nesnelere algılayan öznelere dair kartezyen görüşten beslenir. Bu görüş, bilimsel yöntemin temel önermesidir. İnsan gerçeklik içinde algılayan kadar, onu oluşturan bilinçli bir varlıktır da. O yüzden Heidegger insan değil de “Dasein” der ; “da” - “var”- insanın var olduğunu, meydana getirilmiş bir nesne olduğunu - deneysel ego - fakat aynı zamanda dünyayı da meydana getirdiğini yani deney-üstü ego olduğunu söyler. Dasein hem anlam veren hem de bilinendir. O en önemlisi kendi hayatını yaşayan ve oluşturanıdır (Çüçen,2000, s.19).

Bilgi, bir eylem olarak somut hayatın düpedüz bir devamıdır. Çünkü bilgi ve hayat bir ve aynı oluşun yönleridir. Birbirlerine sıkı sıkıya bağlıdır. Bilgi hayatı, hayat da bilgiyi etkilemektedir. Hayat hedeflerle, amaçlarla, eylemlerle doludur. Hayat eylemlerimizin gerçekleştiği yahut engellendiği değerlerle, değer öğeleriyle bezenmiştir. O yüzden insandan, hem bilen bir varlık olarak konuşmak, hem de bilgiyi değer-sferinden, öteki varlık koşullarından koparmak olanaksızdır. Bu, fenomenlere aykırıdır (Mengüşoğlu, 1992, s.33). Bu bilgi artık dört duvar arasında hapsedilen bir oda ya da masabaşı düşünmesi olamaz, ancak insanın, insan hayatının bir eylemi, temel eylemi olabilir ve bu eylem gerçekten insanın öteki eylemlerini canlandırır ve taşır. Bir eylem olarak anlaşılan bilgi, artık tek başına duran, insanın öteki varlık-sferlerinden kopmuş bir alan olamaz. Bilgi bir örgüdür; bu örgü bütün insan sferlerinden meydana gelmiştir. Karşılıklı bir ilişki vardır. Bilginin niteliği, insanın kendisini, dünyadaki rolünü nasıl anladığına, insanın doğa, doğa olayları, genel olarak varolan dünya hakkındaki görüşüne bağlıdır. Bilgi artık, alimler loncasının bir işi ya da bir beyin jimnastiği değildir. Bilgi sadece kelimelerden, kavramlardan, tanımlardan oluşan içi boş bir şeyse, hiç değildir (Mengüşoğlu, 1992, s.45).

Yalnız varolan şeylere dayanan somut bilgi hayata, ya yararlı ya da zararlı bir bilgi olabilir. Bilgi ile hayat yan yana akan birbirinden bağımsız ya da ilgisiz şeyler olamaz. Ancak değerlerle, hayatla ilgisi olan bir bilgi, taşıyıcısının yapıp ettiklerini, işlediklerini canlandırır, yönetir, hayata bir düzen verir. Yapılan edilen her şey kişinin bütünlüğünde

temelini bulan bir birlik meydana getirir. Bütün yapıp etmelerimiz bir akıştır, aralarında boşluklar bulunan olaylar yoktur.

İnsanlar arasındaki ayrılığı bir yapı ayrılığı olarak değil, bir derece ayrılığı olarak görmüşlerdir. Oysa insanlar arasındaki ayrılık bir yapı ayrılığıdır ve bu yapı ayrılığı, onların değerlerle olan bağlarında, yaşamlarının bütününde, yapıp ettiklerinin temelini meydana getiren değerlendirmelerinde ortaya çıkar. Bir insanın farkı; değerlerinde ve değerlendirmelerinde ortaya çıkar (Kuçuradi, 1999, s.14).

Önemli olan bir eylemden ya da bir düşünceden önce, o eylemi veya o düşünceyi kimin yaptığıdır. Değerlendirme, insanın bir varlık şartıdır. *“İlk defa insan bir şeye değer yükledi, yaşayabilmek için, ilk defa o yarattı şeylerin anlamını, insanca bir anlamı”* (Kuçuradi, 1999, s.17).

Tek bir davranış veya düşünce havada kalan bir şeydir. Bir tek düşünce ya da davranışın anlamı kavranılamaz ve de değerlendirilemez. Bunu yapabilmemiz için onu ortaya koyanı, onu yapanı, o insanı bilmemiz gerekir. Çünkü her davranış ve düşünce onu yapan veya ortaya koyan insanın bütünlüğünde temelini bulur, o insanın bütünlüğü bakımından anlam kazanır ve ancak o zaman anlaşılır.

Problem insanın bir şeyi istemesi değildir, insanın istediği şeydir. Sorulacak soru bir insanın şunu ya da bunu istemesini, yapmak istediği şeyi ve bunu yapabilmesini, belirleyenin ne olduğudur. Bir insanın yapmak istediği, onun realite değerlendirme tarzına, realiteye yüklediği anlama sıkı sıkıya bağlıdır, başka bir deyişle onun görebilmesine bağlıdır. İnsanlar arasındaki yapı ayrılığı da, onların realiteyi görebilme gücüne, olan biteni ve insan başarılarını, değerleri, insanla ilgili her şeyi başka başka tarzlarda değerlendirebilmelerine dayanır.

“Bak ben hep kendi kendini yenilemek zorunda olan şeyim” Bu hayatın Zerdüş'te bir sözüdür. (Kuçuradi, 1999, s.24). İnsanların çoğu “kendini yenmeden” kendi benlerini, egoizmlerini yenmeyi, morale uymayı, hiç olmazsa uyar görünmeyi anlarken, bazıları bu

moralden kopmayı, kendi yollarını arayıp bulmayı pek azıda kendi kendilerini yenilemeyi anlar. Görüldüğü gibi bütün insanlar aynı sözleri kullansalar da, başka başka diller konuşur, aynı şeylere baksalar da, başka başka şeyler görürler. Kuçuradi (1999, s.24-25)'e göre; *“realiteyi değerlendirme başka başkadır, çünkü onlar başka başka yapıda insanlardır. Bir insanın değerlendirmeleri, onun ruhunun yapısından bir şeyi – ruhunun kendi yaşama şartları olarak, kendi ihtiyacı olarak neyi gördüğünü – ele verir. Kişi istese de istemese de değerlendirmeleri onu ele verir.”* *“Bu perspektiflik”* der, Kuçuradi (1998, s.100), *“aynı olay ve aynı insanların farklı insanlar tarafından farklı değerlendirildiği, yani öznellik veya görecelilik sorunu değildir. Bu bir defalık olayları değerlendirirken, değerlendirenin onlara her defasında yeniden sınır çizme gerekliliği, diğer yandansa, artan bilginin sağladığı yeni görme ve yaşantı olanaklarıdır.”*

Bilen değil, sadece bilgi temel alındığında, bilginin insanla olan bağı koparılmakta ve bilgi insanın varlık şartlarından ayrılmaktadır. Bilgi ile anlaşılan, nedenselci bir bakış açısından; ölçülebilen, tartılabilen niceliklerin kastedildiği ve nitel unsurların görmezlikten geldiği görülmektedir. Oysa değerlerimiz tam da bu nitel alanla ilgilidir. İnsani olan değerlerimiz bu şekilde bilgi alanının dışında kalmaktadır. Böylelikle doğa bilimlerinin bilgi anlayışı temelinde, insan sorunlarını nesne edinilememekte ve bilgi konusu yapılamamaktadır. O yüzden farklı bir bilgi anlayışı olan perspektifli bilgi anlayışına ihtiyaç vardır. Bu görüş, bilgiye değil, bilene bakan ve insanla bilgi arasındaki bağı kuran bir anlayıştır.

Sonuç olarak; felsefede öznellik düşüncesi, doğa bilimleri mantığı perspektifinden bakıldığında haklı olarak kabul edilse bile, farklı bir anlama perspektifi temele alındığında, -ki, bu perspektifli bilgi anlayışdır-, bu olgunun bir eksiklik değil de, onun doğasından kaynaklanan bir özellik olduğunu anlaşılmaktadır. Sorun, felsefenin ortaya koyduğu bilgilerde değil, sahip olduğumuz bilim anlayışında yatmaktadır. Bilimden sadece doğa bilimlerinin bilgisini ve yöntemini anladığımız takdirde, kaçınılmaz olarak, insani bilimlerin bilim olma özelliğini taşımadığını söyleyebiliriz. Bu görüş, insani bilimlerin sadece doğa bilimleri gibi bir bilim olmadığını ima eder, fakat bilim olmadığını söylemez.

Öyleyse, felsefi danışmanlık, felsefe temeli üzerine inşa edilecek bilimsel bir yaklaşım olacaksa; felsefi danışmanlığın hedeflerinin, yöntemlerinin ve psikolojik danışmanlıkla ilişkisinin soruşturulması gerekmektedir.

3.2.2. Felsefi Danışmanlık Yaklaşımının Hedefleri ve Limitleri Ne Olmalıdır?

Filozoflar felsefi uygulamayı bir danışmanlık yaklaşımı olarak geliştirmeyi düşünmeye başladıklarında, uygulamayı düşündükleri felsefe, danışanla ilişkileri bazında “yardımcı bir meslek” modelini uyarlamaktı. Çabaları son derece üstün olmasına karşın, uyarladıkları bu model, diğer filozofların kanısına göre yetersizdi. Profesyonel yardım edici danışmanlık uygulamaları alanına nazaran felsefe, tabiatı gereği, karmaşıktır fakat zorlayıcı olmayan müdahale modelini uygular. Felsefe, soruya odaklanır ve konu-sorun ilişkisini, sosyal kavramlara bağlı kalmadan veya sorunun cevaplanacağını garanti etmeden inceler. Felsefe bunu yaparken, felsefi sorgulama ve analiz metotlarını kullanır. Bu özellikler, yardım edici müdahale modelinin “yardım edici meslek” formu olarak kullanılabilir. Felsefe, tartışmacı bir yapıdadır, teste, keşfetmeye, araştırmaya dayalıdır. Bu da ancak kendilerini “daha ileri bir sorgulama” ya adanmış kişiler tarafından sağlanabilir (Tuedio, t.y., s.2).

Felsefede iki farklı yolda eşit ustalıkta yol almayı öğrenmek gerekir: Danışanın dünya görüşü dahilinde de, bir taraftan olumlu eleştirel perspektifler geliştirirken, diğer taraftan yardımcı olacak eleştiriler de yapılmalıdır. Danışmanın felsefi mizacı; danışanın tecrübe alanına, onun eleştirel yapısını kaybettirmeden etki etmelidir. Bu yol ile felsefi karşılaşma, dünyalar arasındaki geçiş ile mümkün kılınmış olur. Felsefi diyalogdan kaynaklanabilecek gerilimin son bulması, danışanın kişisel hayatına felsefi müdahalenin doğrudan bir sonucudur. Filozofun buradaki amacı, danışanın tecrübeleri ile felsefe alanının kavramsal dünyası arasındaki dengeyi dikkatlice görmek ve bu ikisi arasındaki bağlantıyı sağlamaktır (Tuedio, t.y., s.3-4).

Yıllar öncesinden Stoalılar ve Epiküros bizlere danışmanlık yaptılar ve onların düşünceleri bugün hala bize danışmanlık yapmaya devam etmektedir. Seneca, Aurelius, Augustne, Kierkegaard, Hume, Montaigne, Descartes, Spinoza, Nietzsche ve Foucault, entelektüel çabalarının pratikteki mükemmelliğini bize bildirme yeteneklerine hayran kalmışızdır. Fakat bu düşünürlerin felsefi uygulamayı, profesyonel bir biçimde danışmanlık yaklaşımı olarak gördüklerini söylemek yanlış olur. Bu filozofların seslerinin hayatlarımızın pratik alanında ne kadar yüksek çıktığına hayran kalabiliriz. Fakat gerçek yadsınamaz. Bu filozofların hiç biri kimseye danışmanlık yapmamıştır. Kişisel hayatımızla felsefi fikirlerin benzerliğini sezersek, belki de kulağımız “anlamli”lığın ne demek olduğu frekansına ayarlanmış olur. Filozoflar gibi felsefeciler, bu fikirleri derste anlattıklarında ve öğrenciler üzerindeki etkilerini incelediklerinde, felsefi analiz ve sorgulamanın nasıl özel bir çalışma olduğunu sezinlerler. Felsefi düşünme, kendimizi alıştırdığımız soruları etkileyerek, nasıl düşündüğümüzü, sevdiğimizi, tahammül ettiğimizi ve yaşadığımızı belirler. İşte bu, felsefi uygulamayı, profesyonel danışmanlık yaklaşımı olarak uygulamayı açıklayan anahtar sebeptir. Peki, felsefi danışmanlık denince, ne gibi bir iş yapılması amaçlanacak? Profesyonel felsefi danışmanlık uygulamasını yaparken, ne gibi limitler ve hedefler tanımlanmalıdır? (Mill, t.y. s.9).

Limitler, bu uygulamanın kapsamını ve meşruluğunu belirler. Fakat felsefi uygulamanın limitleri sadece felsefi terimler ile çözümlenemez. Filozofların “uygulama” ile gayeleri, insanların endişeleri, problemleri ve soruları hakkında insanların göz ardı edemeyeceği sağlam temellere oturtulmuş “yardım edici mesleklerin” bilgisine de ihtiyaç duyacaktır (Mill, t.y. s.9-10).

Danışmanlar, insanlara “yardım etmeye” ve “insanların bakış açılarını genişletmeye veya geliştirmeye” kendilerini adarlar. Uygulamamızın hedefi, danışmanları sosyal limitler ve normallik dâhilinde yeniden yönlendirmektir. Hayatlarındaki kaliteyi geri kazandırmak veya artırmak ya da mantıksız temellenmiş inançlarından onları özgür kılmak için, kişilere hissi ve zorlayıcı tabularını sorgulatmaktır. Filozoflar danışmanlık anlamında hizmet

vermeyi düşünüyorsa istemeden de olsa, yardım edici meslekler alanına adım attıklarını iyi bilmelidirler (Tuedio, t.y.,s.6). Fakat bu filozoflar için bir şey ifade eder mi? “Yardım edici meslekler” kategorisinde yer alabilmesi için felsefi danışmanlık yaklaşımlarının meziyetlerinin, deneye dayalı sonuçlarla kanıtlanması gerekmektedir. En temelde felsefi danışmanlık kendisini adadığı nokta araştırmadır. Bu sayede danışan, daha kapsamlı bir analiz için açıklık kazanır. Felsefi düşünme, danışanın düşünce alanının sınırlarını genişletir.

Her durum içinde, üstesinden gelinebilecek tohuma da sahiptir. Felsefi mizaç, bu tohumların filizlendiği ortamı besler. Fakat bu sadece, felsefi düşünmenin, kişinin tecrübelerine, inançlarına ve yargılarına, yeni ve ulaşılabilir bir açı getirdiğinde oluşabilir. Bütün bunlar, kişinin değişime açık hale gelebilmesi için faydalı olabilir. Eğer kişinin hayatı, araştırmanın manasıyla mantıksal veya reel olarak zıt ise, bu deneyimin onun için bir değeri olmaz. Bunun anlamı; kişiyi savunmaya sokmadan, hayal kırıklığına uğratmadan veya kafasını karıştırmadan devamlı araştırmaya açık ve istekli olmasını desteklemektir (Lahav, 2001, s.5).

Bu bağlamda Achenbach’ın öğütü şudur: “*Cesaret kırmayıp güven aşılacak takdir kazandırır.*” Bu düşüncenin verdiği mesaj; Bir yandan eleştirirken, bir yandan da eleştirinin dozunu iyi tutup, danışanın merak duygularını sabit tutmaktır (Tuedio, t.y., s.8).

Danışanın hayatında öğretici bir an oluşturabilmek adına danışmanlar görüşlerini danışanlarına empoze etmemelidirler. Bununla paralel olarak, görüşlerini danışanlarının benimsemelerini engellemeli, onların kendi fikirlerini edinmelerini sağlamalıdır. Filozoflar danışmanlık uygulamalarını öyle etkili kılmalıdır ki, danışanlarına felsefi diyaloga girerken, onlara geniş alanlar bırakıp, rahatça hareket edebilmelerini, böylelikle direnç gösterme durumunu ortadan kaldırmaya uğraşmalıdırlar. Buradaki en önemli olay “dinlemektir”. Bütün bunların üstünde, ‘ortak erişebilir bir dinleme alanı’ oluşturabilmektir. (Tuedio, t.y.,s.9)

Bazı felsefi danışmanlar hedeflerinin, danışanlarının kişisel problemleriyle savaşmakta ve yenmekte onlara yardımcı olmak olduğunu söyler. Hedefi bu olan danışmanlar, gerçekten çok büyük bir tatmin içinde mutlu olabilirler, fakat bu görüş problemler içermektedir. Çünkü, sırf kendini mutlu etmek için felsefe yapmayı alet etmek, onun bilgeliği aramaktaki muhteşem potansiyelini gözden düşürmektir. Bu sebepten dolayı, kişiye özgü sorunların (ahlakı düzeltme, görüş zenginliği veya felsefe teriminin asıl önermesi olan bilgelikteki gelişim) üstesinden gelme hedefinin ikincil olarak adlandırılması daha iyi olur. Bu isimlendirilmiş sorunlar aslında, açıklanması karmaşık ve üstü kapalı tabirlerdir. Tam olarak söylemek gerekirse; danışan ne kadar bilgelik kazanırsa, kendisiyle ve dünyasıyla o kadar daha eleştirel, derin ve geniş bir perspektif ile etkileşebilir. (Lahav, 2001, s.5)

Eleştirel perspektiften kasıt, bir düşünceyi, inancı olduğu gibi kabul etmek yerine, altında yatan nedenleri ve sebepleri araştırmaktır. Genişlikten kasıt, meseleye yaklaşım tarzındaki çeşitlilik veya farklılıktır. Derinlik ise, ele alınan konunun temelinde yatan fikirleri (prensipler,kavramlar,meseleler vb.) anlamaktır. Böylece, felsefe yapmak, kişinin hayatına ve dünyasına karşı geliştirdiği daha bilge tavır alma teşebbüsüdür. Felsefe yapmak ve bilgelik, bu yönden birbirleriyle yakından ilişkilidir (Lahav, 2001, s.5).

Bilgelikteki gelişim Lahav (2001, s.7)'a göre, uçsuz bucaksız ve gerçekten de asla bitmeyen bir iştir. Uzun dönem hedefi olabilir ancak, danışmanlık oturumları için ulaşılması gereken bir hedef olmamalıdır. Bu sebepten dolayı, felsefi danışman, danışanı gerçek dışı hedeflerden tenzih etmelidir. Bunun yerine, sonuca giden yolda danışanın yanında refakatçi olması gerekmektedir ve danışanın hayatıyla felsefi bir şekilde ilgilenmek istemesini sağlamalıdır. Danışanın, hayat görüşünü genişletmek, derinleştirmek ve eleştirel perspektiften bakmasını sağlamak ve bu yönde danışanın kendini geliştirme isteğini yaratmak, danışmanlık oturumlarının ideali olmalıdır. Oturum, danışana bu yetileri kazandırabilirse, danışanın bilgeliği de bu oranda artacaktır. Danışmanlık da hedefine ulaşmış olacaktır.

Peki, felsefi danışmanlık yaklaşımında, bu hedeflerine ulaşabilmek için, takip edilebilir bir yöntem var mıdır? Yoksa Marinoff (2005, s.54)'ın belirttiği gibi, "*felsefi danışmanlığın da en az mevcut danışman sayısı kadar farklı versiyonu mu?*" olacaktır. Ya da başta Achenbach'ın belirttiği gibi, felsefi danışmanların açıklanabilecek veya öğretilebilecek hiçbir genel yöntemi olmadığını mı iddia edeceğiz? (Marinoff, 2005, s.54). Marinoff (2005, s.54), "*sonuçta felsefe yapmanın genel bir yöntemi yokken, felsefi danışmanlık yapmanın nasıl bir genel yöntemi olabilir ki?*" diye sorar. Felsefi danışmanlığın, diğer danışmanlıklardan bir farkı var mıdır? Diğer bölümde bu soruların cevabı araştırılacaktır.

3.2.3. Felsefi Danışmanlık Yaklaşımının İzleyeceği Yöntem Ne Olmalıdır?

"*Çağımızın başka bir özelliği de günümüzde*" der Kuçuradi (1999, s.102), "*aynı zamanda metot demek olmasıdır; bu çağ için bilim yapmak, metot uygulamak demektir.*" Bu durumu Weber (Hekman, 1999,s.1), "metodolojik hastalık" diye adlandırır. Asıl zafer Weber'e göre, bilim metodunun, bilime karşı kazandığı zaferdir. Eğer 'bilim' doğa bilimi modeline dayalı nesnel bir alan olarak görülecekse, insani bilimler alanı da, ya bu modele uymak zorunda kalacaktır ya da bilim olma vasfını kaybedecektir.

Bilim metodu, bir tutum olarak değerli bir şey; fakat bunu başka bilim alanlarına da aynen uygulamak ne derece doğrudur? Bir grup, (pozitivistler gibi), insani bilimlerin doğa bilimlerinin metodolojisini kullanması gerektiğini; çünkü iki bilim dalı arasında hiçbir esaslı farklılık olmadığını belirtirken, diğer bir grup ise; (hümanistler gibi), insani bilimlerin, doğa bilimlerinden nitelikleri bakımından farklı olduklarını ve bu yüzden de farklı bir metodolojiyi gerektirdiğini savunmuşlardır.

Bilim ile hakikat, bu görüşe göre, eş değer sayılmıştır. Hakikat ya da doğru bilgi ile bilimsel yöntem özdeşleştirilmiştir. Bilimsel bilgi görüşü pek çok farklı bilgi türlerinden sadece birisidir. Bilgiye bu yüzden daha geniş bir açıdan bakılmalıdır. Her türlü bilgi, tanımı gereği özneler arasıdır (Hekman, 1999, s.45).

Felsefi danışmanlık felsefenin, bazı bireysel sorunlara uygulanması ve bu türden sorunlara bazı mümkün cevaplar sağlayabileceği iddiasındadır. Bunu yaparken kullanılan yöntemin doğasından dolayı birtakım güçlüklerle karşılaşılabilir. Bazıları, felsefi danışmanlığın, felsefenin metodunu kullandığını iddia etseler de, felsefi danışmanlığın kullandığı metodun, felsefenin metodu ile aynı olmadığını söylemek mümkündür; çünkü terapötik bir araştırma olan felsefi danışmanlık bir felsefi girişim olarak değil de, daha çok bir bilimsel teknik olarak yapılanmak istemektedir. Öyleyse, metodunun ne olduğu konusunda emin olmak zorunluluğu vardır.

Bilindiği üzere; felsefenin kullandığı yöntem, mantıksal akıl yürütme, argüman geliştirme ve eleştirel değerlendirmelerdir. Eğer şüpheciysek, - ki bilimsel bakış açısı bunu gerektirir-; o zaman felsefenin başvurduğu bu yöntemler hakkında asla ikna olmuş olmayacağız. Çünkü kendimizi, zihnimizin bizi yönlendirdiği bütün felsefi çıkarımlardan şüphe edecek bir durumda bulmamız çok mümkündür.

Araştırma yöntem konusunda, felsefi danışmanlığın kurucusu Achenbach ve günümüzde en önemli temsilcisi kabul edilen Marinoff'un görüşlerini sorgulayacak ve analiz edecektir. Daha sonrasında ise, felsefi danışmanlık yaklaşımının, diğer danışmanlık yaklaşımları ile ortak bir yöntem anlayışı içerisinde varolup olamayacağı araştırılacaktır.

3.2.3-1. Felsefi Danışmanlıkta Achenbach'ın Felsefi Metodu ve Marinoff'un 'Metot Ötesi' Metot Yaklaşımının Yeri ve Önemi

Alman filozof Achenbach'ın özel bir önemi vardır, çünkü felsefi danışmanlık diye adlandırılan modern hareketi 1980 yılında, ilk defa o başlatmıştır.

Achenbach ve Avrupalı danışmanların bir çoğu felsefeyi, psikoterapi ve psikanalizin bir alternatifi olarak uygulamaya başladılar; fakat felsefi danışmanlığı bir

terapi olarak görmediler. Achenbach, danışmanlık kariyerinin öncesinde, birçok yeni felsefi danışmanın, danışanlarına uyguladığı yöntemlerin basamak taşları olarak kabul edilen, “Felsefi Uygulama” ve “Tedavi Prensipleri” adında iki kitap yayınladı. Achenbach, kendi danışmanlık pozisyonunu da bu kitaplarda betimlemiştir.

Gerçekte Achenbach’ ın felsefi danışmanlık görüşü; onun felsefeye ya da felsefi deneyim dediği şeye yaklaşımından kaynaklanmaktadır. Achenbach (Zinaich, t.y., s.2)’a göre felsefi deneyim, “*genelde felsefe hakkındadır ya da felsefe ile ilgilidir*”.

Bu felsefi deneyim ise, şüpheciliğe sıkı bir bağlanma ile başlar. Başka deyişle, felsefi deneyim “*kendisini doğru ya da haklı, karara bağlanmış, sonuca ulaşmış, su götürmez*” sayan her şeye karşı kuşkucudur. Böyle bir pozisyon, betimsel ya da normatif kuramların hepsini değilse bile, çoğunu göz ardı eder gibi görünse de Achenbach (Zinaich, t.y., s.3), kendi konumuna, bütün çelişki olasılıklarının ötesinde, açıklık kazandırmak istemektedir. Ona göre felsefi deneyimin amacı “*kendisini doğru sayan her şeye karşı kuşkulu kalmak olmalıdır.*”

O, kuşkuculuğun sürdürülmesinin zorunlu olduğuna inanır. Bununla ilişkili iki nokta vardır:

İlkin; kuşkuculuk “*açık uçlu bir bakışı korumak için zorunludur. Bu bakış bütün başka sorgulamaları ortadan kaldırmaya direnir ve bunu geri çevirir*”.

İkincisi; kuşkuculuk, “*reddedilmiş, dikkate alınmış, sonuçlanmış ya da doğru olmadığı açıklanmış her şeye yenilenmiş bir ilgi üretmek*” için gereklidir. Achenbach’ın felsefeye yaklaşımı, onun felsefi danışma görüşünün temeli olarak hizmet eder.

Achenbach (Zinaich, t.y., s.3-4)) felsefi danışmanın ‘arabulucu rolünü’ doğru üstlendiğini ileri sürer. Bu görüşte, filozof, danışanın deneyimleri ile değerleri ya da dünya görüşünü uzlaştırmaya çalışır. Zinaich (t.y., s.4)’ göre, ne yazık ki; geriye iki sorun kalmaktadır:

Birincisi; felsefi danışman bir arabulucu olarak davrandığında, nesnel bir ruhu koruma eğilimi vardır. Bu demektir ki; danışman danışanın sorunlarına çözümler sunacaktır. Achenbach, sunulan çözümlerin ya da güvenlik önlemlerinin ya yanlış olduğunu ya da danışmanın sunacak çözüm önerisi olmadığı sorunlardan uzak duracağını söyler.

Öteki problem ise, felsefi danışman, yanlış biçimde, danışanın soruna bir çözüm bulmak istediğini kabul eder. Gerçekte Achenbach, bunun ciddi bir hata olduğuna açıklık kazandırır ve bir danışanın genellikle sorularına yanıt beklemediğini gösterir. Tersine, danışanın gerek duyduğu; onun yalnız konumunun, dışlanmışlığının, ötekiler tarafından bırakılmış olduğunun bilinmesidir. Danışmanlar bu hataya düşmemelidirler. Achenbach (Zinaich, t.y., s.4)'a göre felsefi danışman, danışmanlık yapacaksa, uyması gereken dört temel aksiyom vardır:

Birincisi; danışman iki bireyin aynı olmadığını anlamalıdır, bunun sonucu olarak da danışman kendini, danışanın farklı ihtiyaçlarına uyarlamalıdır.

İkincisi, danışman; danışanı anlamaya çalışmalı, (danışanın kendi kendinin farkına varması) için de danışana yardım etmelidir.

Üçüncüsü, ne kadar baştan çıkarıcı olursa olsun danışman, danışanını değiştirme arzusuna karşı koymalıdır. Onun adına kararlar almamalıdır.

Son olarak danışman, danışanının perspektifini genişletmeli, uygun olan şeylerle danışanını beslemelidir.

Achenbach'ın kuralları konusunda belirsiz hiçbir şey olmasa bile, amaçladığını canlı bir biçimde resmetmek için aşağıdaki romantik metaforu kullanmaya çalışır;

Danışan, bir teknenin eğitimli kaptanı gibidir. Kaptan eğitim almış olsa bile, bu eğitim, alışılmış bir kaptanlık eğitimi değildir. Normalde bir kaptanın eğitim,i bir noktadan ötekine nasıl ilerleyeceğine ilişkin bilgi içerir. Eğitim yüzeyin altındaki tehlikeli alanların bilgisini içerir. Tersine Achenbach'ın kaptanı, müşteri gemisinin güvertesine

çıkan biridir. Bu gemi "hızını ya da doğrultusunu ya da ikisini birden yitirmiştir" Danışman güverteye çıkınca, geminin sahibine nereye gittiğini ya da nerelerde tehlike olduğunu göstermez. Tersine, ikisi bir araya gelip otururlar, pusulaları, sekstantı, teleskopu gözleyerek eski ve yeni haritaları keşfederler." Onlar aynı zamanda "egemen rüzgârları, deniz akıntılarını ve yıldızları" ele alan gevezelikler edeceklerdir. Kaptan aynı zamanda müşterisiyle geçmişte "kaptanlıkla ilgili olarak insanların söylediklerini, dünyanın öteki parçalarında bu konuda söylenmiş olanları" tartışacaktır. Sonuçta, karşılıklı konuşma sürüp gidecektir. Ta ki, kaptan bir kez daha gemisinin denetimini ele geçirinceye, hızını arttırıp yolunda gidinceye kadar (Zinaich, t.y.,s.5).

Achenbach (Zinaich, t.y.,s.6), böylelikle felsefi danışmanlık için şu temel noktaların altını çizer:

1. "Metot-dışı" metot üzerine dayalı olan, felsefi danışman (akademik olarak eğitilmiş bir felsefeci) ile danışan arasındaki içten, doğal iletişim,
2. Başından itibaren canlanan ve akıp gidebilen iletişim,
3. "Yorumlamak" yani, danışmanın kendi anladığını söyleyerek değil, ancak danışana, kendisini açıklaması için yeni bir güdü vererek problemle birleşmesi,
4. Felsefi danışmanlıkta sabit bakış açısına, standart görüşe ve kalıcı çözümlere izin vermeyen yenilikçi yaklaşımın esas alınması. (Zinaich, t.y.,s.6)

Achenbach, yönteminin, bir tek yöntemin ötesinde olan bir yöntem olduğunu ileri sürer. Ona göre, felsefi danışmanlık, felsefeyi uygulamakla değil, danışanın kendi kendine felsefe yapmasıyla ilgilidir.

Achenbach'ın uygulaması modernist, eleştirel ve şüpheci kaynaklardan türemiştir ve danışanlarıyla filozofça konuşmak, uygulamanın en büyük hedefi olarak kalmıştır. Felsefi danışmanlığı, bir diyalog olarak ele alır ve bu diyalogun gerçekleşmesinde yol

gösterici olacak herhangi bir öznel amacı, yönlendirilmiş ilkeyi ya da teorik tahmini reddeder.

Achenbach, bu metodu ya da metot ötesi metodu, Sokrates'in gerçeklik anlayışından ayrı tutmasına rağmen, Sokratik metoda sadık kalmaya çalışmaktadır. Achenbach, diyalektik araştırmada açık ve kuşkulu bir süreç izler. Bazı bağlamlarda verimli olan bu yakın denetim, kişisel etkileşim sürecinin temelini oluşturan psikolojik ve psikodinamik biçimleri reddeder. Psikolojinin, felsefi olguyu kapsadığı genel kabul gören bir olgu olmasına karşın, Achenbach felsefi diyalogun, psikolojik etmenlerin dışında kaldığını da düşünmektedir (Zinaich, t.y.,s.8).

Achenbach, felsefi danışmanların açıklanabilecek veya öğretilebilecek hiçbir genel yöntemi olmadığını iddia eder (Marinoff, 2005, s.54).O, bu anlamda bilimsel temellere dayalı kurulması gereken felsefi danışmanlık yaklaşımını, daha sonra onun takipçisi olan Marinoff gibi, felsefe temeli üzerine inşa eder. Fakat Marinoff ondan bazı bakımlardan ayrılır.

Marinoff (2005, s.54)'a göre, danışmanlık bir sanattır ve her farklı birey için benzersiz bir biçimde yürütülür. Felsefi danışman sayısı kadar, farklı danışmanlık versiyonu vardır. Achenbach gibi Marinoff' da açıklanabilecek veya öğretilebilecek hiçbir genel yöntemin olmadığını iddia eder. “*Sonuçta, felsefe yapmanın genel bir yöntemi yokken, felsefi danışmanlık yapmanın nasıl genel bir yöntemi olabilir ki?*” (Marinoff, 2005, s.54) diye sorar.

Marinoff (2005, s.55) bu söylediklerinin aksine kendisinin; “Problem teşhisi; Duygunun ifade edilmesi; Analiz seçenekleri; Tefekkür ve Denge” kavramlarının baş harflerinden oluşan ve danışanlarına uyguladığı beş aşamalı bir yöntem olan, “Barış” anlamına gelen bir metot geliştirdiğini söyler.

Marinoff (2005, s.55)'a göre, bu geliştirdiği “Barış” yönteminin üç aşamasının, insanların özerk olarak veya psikolojik terapide yaptıklarına denk olduğunu düşünür. Yalnızca son iki aşamasının felsefi olduğunun altını çizer.

O, ilk iki basamağın, çoğu insan tarafından doğal bir biçimde geçildiğini ve bireylerin sahip olduğu sorunların temelini göstermekte başarılı olduğunu söylemektedir. Bu aşamalarda, birilerinden yardım istemeye pek gerek duyulmaz. Ona göre, duygusal tepkiler açık ve dolaysızdır, çünkü hiç kimsenin duygu hissetmeyi öğrenmeye ihtiyaı yoktur. Fakat daha ileri bir düşünme için duygular birer malzeme olabilirler. nc basamakta bir yardımcıya ihtiyaç olabilir. Bu basamak, psikolojinin ve psikiyatrinin size yardım edebileceği yerdir. Ama dördüncü ve son basamak, sizi dosdoğru felsefe krallığına götürür (Marinoff, 2005,s.55-56).

“Barış” yöntemine göre bir sorunla uğraşırken, önce sorunu teşhis etmelisiniz ki, daha sonra bu sorunun uyandırdığı duyguları anlamak mümkün olsun. Bu ise, bir i muhasebedir. Psikoloji, bu aşamanın ötesine pek geçmez. Marinoff'a göre, psikolojinin yararlarının sınırlı olmasının sebebi de bu yüzdendir. Diğer aşama olan tahlil durumunda ise, sorunu çözmek konusunda seeneklerinizi tek tek sayar ve değerlendirirsiniz. Dördüncü aşamada bir adım geri gider, bir bakış acısı kazanır ve durumunuzun bütünü konusunda tefekkür eder, uzun uzun düşünürsünüz. Hepsini tam olarak yaptığınızda ise, son aşama olan dengeye ulaşırsınız (Marinoff, 2005, s.56).

Burada önemli olan; kendi doğal hızınızla ilerlemenizdir. Psikolojik danışma, sorunun karşısındaki duygusal tepkilerinizi araştırmanın ve kabullenmenin bir yoludur ki, bu iyi bir başlangıç noktasıdır. Felsefi danışmanlık ise, sorununuzun kendisini araştırmanın ve onu kabullenmenin bir yoludur. Bu ise, iyi bir bitiş noktasıdır (Marinoff, 2005, s.57).

Marinoff (2005, s.52), psikoterapinin, -terapiye giden kişinin probleminin teşhis edilmesi, bu problemle ilgili duyguların ifade edilmesi ve son olarak seçeneklerin analiz

edilmesi-, birçok psikolog ve psikoterapistin yetersizliğine mahkum olduğunu söyler. Ona göre, felsefi bir sorunu halletmek istiyorsanız, size sadece felsefe yardım edebilir.

Ayrıca, kendi felsefi uygulamasını, psikologların ve psikiyatristlerin yaptıklarından ayırt etmek isteğiyle, daha sonradan “Barış” adını verdiği uygulamasının aslında başlı başına bir metodoloji olduğunu ifade eder. Marinoff (Zinaich, t.y.,s.7), sonra da çelişkili bir şekilde, “Barış”ın “*herhangi özel bir metodoloji belirtmeden, felsefi danışmanlığın dış hatlarını belirten bir form*” olduğunu söyler. “Barış” yöntemini bugün hala, bireylerle olabileceği gibi, gruplarla çalışırken de uygulanabilecek bir meta-metodoloji olarak adlandırmaya devam eder.(Schuster, 2004, s.1).

“Akıllı Başındakiler için Terapi” kitabının son bölümünde “Yöntem” adını verdiği -ki bunun açılımı: Gerçeklik anları; Beklentiler; Bağlılıklar; Olumsuz Duygular ve Akıllıca Seçimlerdir- başka bir yöntemden daha bahseder. Marinoff’ a göre bu, bir kişinin yaşamını felsefi olarak incelemesine yönelik bir yöntemdir ve birkaç alıştırmaya içerir (Marinoff, 2007, s.352).

Felsefi uygulama demek, kendi iç evreninizi araştırmak demektir. Kendi iç evreninizi araştırmak demek ise, kendi evreninizi kurmak demektir. Marinoff (2007, s.352)’un kendi evreninizi kurmak için sunduğu yöntemler de vardır. Davranışlarımızın biyolojik olarak sabitlenmiş kişilik özelliklerinden, edinilen alışkanlıklara ve dayatılan şartlara kadar pek çok sebebi vardır. Ama aynı zamanda mantığınıza, inançlarınıza, ilkelerinize ve görevlerinize diğer bir deyişle hayat felsefenize göre davranırsınız. Herkes gerektiği gibi ifade edemezse de, herkesin bir hayat felsefesi vardır. Önemli olan bunun işe yarayıp yaramamasıdır. Bunun için de hayat felsefenizi sıklıkla gözden geçirmeniz iyi olur. Böylelikle ondan emin olabilirsiniz. felsefi yöntemler bu konuda size yardımcı olacaktır. Kendi felsefe evreninizi yaratmak, kendi evreninizi inşa etmeye benzer. Evi üzerine yapacağınız arazi hayatınız iken, temel inşaat malzemeleriniz mantık gücünüz ve yaşam deneyimlerinizken, aletleriniz ise, çağların getirdiği felsefi bilgilerdir. Çadır kurmanın aksine, ev yapmak çok zaman ve emek ister. Bir çırpıda yapılamaz. Evreninizi tamamlarsanız

bile, bakım ve onarım gerekecektir. Bu konuda size yardımcı olacak yöntemlerimiz ise, Gerçeklik anları, Beklentiler, Bağlılıklar, Olumsuz duygular ve Akıllıca seçimlerdir (Marinoff, 2007, s.354-355).

Gerçeklik anlarınız, donanımımız demektir. Bu ise, hayat felsefenizden başka bir şey değildir. İnsanlar her şey yolunda gittiğinde hayatı sorgulamaz veya bir danışmana gitmeyi düşünmez. Ama işler kötüye gitmeye başlayınca, içinde buldukları şartlarla ilgili sorular sormaya başlarlar. Hatta iyi zamanda herkes kendine pay çıkartırken, işler kötü gitmeye başladığında birilerini suçlamaya başlar. Kimse iyi zamanda sorgulamazken, kötü anlarda herkes filozof kesilir. Hayatta her zaman iyi şeyler olmayacağına göre, hazırda bir felsefeniz olması yararınızaadır. İşte felsefeniz, can simidiniz gibidir, battığınızda yüzeyde kalmanızı sağlar. Size gerçeklik anlarınızda rehberlik eden hayat felsefenizi tanımlamak, bu felsefeyi anlamanın en kolay yoludur. Kendi felsefenizi anlamak, hayatı sorgulamanın ilk basamağıdır.

Ne kadar çok beklentiniz olursa, bu beklentiler, yapıcı bir hayat felsefesi kurmanıza o kadar engel olurlar. Kötü hava şartlarından dolayı tatilinizi iptal etmişseniz, sorun kötü hava değil, güzel hava beklentiniz yüzündendir. Her beklenti, size beraberinde bir kaygı getirir. Bütün kaygılarımız yerine gelmemiş beklentilerin sonucudur. Beklentilerinizden kurtulmak, felsefe evinizi kuracağınız araziye temizlemektir.

Herkes, hem istediklerinden dolayı hem de istemediklerinden dolayı, bir şeylere bağımlılık geliştirir. İstekler takıntıya, isteksizlikler ise, önyargılara neden olur. Olumlu bağımlılık geliştirmek felsefe evinizin kaynağını oluşturur. Olumsuz duygularınızla, ya nötrleyerek ya da olumluya dönüştürerek mücadele edebiliriz. Bu ise, felsefe evinizin geri kalan odalarını oluşturmak gibi bir şeydir.

Sonrasında ise, felsefe evinizin mobilyaları gelir. Bunlar ise akıllı yaptığımız seçimlerinizdir. Hayatta ne yaşadığınıza tamamen siz karar veremeyebilirsiniz fakat, yaşadıklarınıza kesinlikle ama kesinlikle siz anlam verebilirsiniz. Hayatta her zaman hamle

yapmak zorundasınızdır. Bu en iyi hamle olmasa da, her hamle bir seçim olmak zorundadır. Seçimlerimizle hayat felsefemizi en temelde oluştururuz (Marinoff, 2007, s.355-367).

“Felsefi Terapi” adlı kitabında Marinoff (2005, s.54), iki felsefi danışmanın işinin metodolojik olarak asla aynı olmadığını iddia eder: “*Felsefi danışmanlığın en az danışmanları olduğu kadar çok permutasyonu vardır.*” Fakat Felsefi Uygulama’da, üç çeşit felsefi danışmanlık diyalogu olduğunu ve kendi orijinal metodunun aynı zamanda Achenbach’ın “doğal” danışmanlık tarzının temeli olduğu iddiasındadır. Marinoff’un, Achenbach’ın sonuca bağlanmamış metodu hakkındaki bir cümlelik tanımlaması yanlış ve yanıltıcıdır (Schuster, 2004, s.3). Achenbach kendi felsefi danışmanlık tarzının metodolojik içerik içermediği iddia eder. Marinoff’da, Achenbach gibi, yöntem konusunda net bir bilgi ortaya koyamaz. Felsefi danışmanlığın bir yönteminin olmayacağını fakat, belli ilkelerin bulunması gerektiğinin arasında gidip gelir. Sonuç olarak meta-metodolojiler ileri sürerler. Bu ise, danışmanlık yapacak danışmanları öncelikle bilimsel manada tatmin etmez.

Daha sonrasında ise, “Felsefi Terapi” adlı kitabının sonunda, Sokrates’in yönteminden bahseder. Sokrat’çı Yöntem ile bir benzerliği olsa da, karıştırılmaması gereken Sokrat’çı Diyalogun, bazı büyük soruları yanıtlamak için düzenlenmiş bir yöntem olduğunu belirtir. Bu yöntemin ana hatlarını ona göre ise, Leonard Nelson isimli bir Alman filozof çizmiştir (Marinoff, 2005, s.302).

Sokrates, hepimizin doğuştan bilgiye sahip olduğumuzu ileri sürer. “Adalet nedir?” diye bir soru ile karşılaştığınızda hemen bir tanımını yapamasak da adalet ile ilgili kendi deneyimlerimizden bazı örnekler verebiliriz. Fakat Sokrates herhangi bir şeyin örneğini verebiliyorsanız, bu şeyin ne olduğunu – açıkça değilse de üstü kapalı – daha önceden biliyor olmanız gerektiğine işaret eder. Nelson’un Sokrat’çı Diyalog yönteminin temeli budur: Size üstü örtülü olarak zaten bildiğiniz bir şeyi apaçık biçimde tanımlamaya yönelen güvenilir bir işlem (Marinof,2005,s.303).

Sokrates aynı zamanda, bir dizi soru aracılığıyla tutarsızlıklarını ortaya çıkarana kadar insanları sorgulamasıyla da tanınmıştır. O bir şeyin ne olduğunu değil, sadece ne olmadığını göstermeye çabalandı. Doğru tanımları bulmak kişiye kalırdı. Bunu kişiye doğru sorular sordurarak yaptırdı. Amaç cevaplar bulmak ya da vermek değil, doğru sorular sordurarak, o kişinin önce, o konuyu gerçekten bilmediğini göstermek ve ardından da farklı bir bakış açısı kazanması için farklı türden sorular sorarak, onu düşündürmeyi amaçlamaktaydı. Bu yetenek, “bir şeyin ne olduğunu, başka şeylerden farkı ve ortak yanının ne olduğunu; neler arasında yer aldığını ve bunların yerini; varlığını; varolanların ve varolmayanların niceliğini, varolanlardan farklı olanlarını temellendirerek gösterebilme yeteneğidir (Kuçuradi, 1997, s.100-101).

Nelson’un ortaya arttığı Sokrat’çı Diyalog yöntemi ise, bunun tersine, doğrudan doğruya bir şeyin ne olduğuna yönelir. Ele alınan şeyin, hem açık, hem de tam bir evrensel tanımını bulmak için kişisel deneyimi temel olarak kullanır. Bu, zihninizin büyük oyun parkında felsefi bir safari macerası gibidir (Marinoff, 2005, s.303).

Sokrat’çı Diyalog yöntemi Nelson (Marinoff, 2005, s.303-304)’a göre, şöyle işler: Katılımcı sayısının beş ile on arası olması idealdir. İlk adım; yanıtlanacak sorunun kararlaştırılmasıdır. Sorun belirleme genellikle önceden yapılır. En iyi soru biçimi ise, “X nedir?” biçimindedir. Sorular örneğin; “Doğruluk nedir?” “Özgürlük nedir?” gibi olabilir.

İkinci adımda her katılımcı kendi yaşam deneyiminden X’e ilişkin bir örnek düşünür. Herkes kendi örneğini gruba takdim eder.

Sonra grup, üzerinde derinlemesine düşünmek üzere, oybirliğiyle bir örnek seçer. Sonra seçilen bu senaryo çok daha ayrıntılı bir şekilde yeniden anlatılır ve grup üyeleri aydınlatıcı sorular ortaya atarlar. Daha sonra, grup hep birlikte hikâyeyi bileşiminde bulunan en küçük parçalara kadar ayırır. Eldeki örneğe ilişkin grup en kesin ve açık bir tanım belirler. Tanım tek bir cümleden oluşur. Sonra tanım, eldeki örneklerin dışındaki,

karşı örneklerle çürütülmeye çalışılır. Böylece elimizde artık bizim sahip olduğumuz bir tanım kalır (Marinoff, 2005, s.305-308).

Marinoff, kendi felsefi danışmanlık anlayışını, saf felsefe üzerine kurduğu için yöntem konusunda diğer danışmanlık yaklaşımlarını hesaba katmaz. Test edilebilir bir yöntem olması gerektiğini düşünür. Fakat yine de, bu konuda açıklayıcı bir bilgi ortaya koyamaz. Felsefi danışmanlık, bilimsel temelli bir yaklaşım olacaksa, diğer danışmanlık yaklaşımlarının yöntemlerinden yararlanılması gerekmektedir. Marinoff, bir yandan Achenbach'ın fikirlerini savunurken diğer taraftan felsefi danışmanlık görüşü için alternatif yöntemler geliştirmeye çalışır. Bunlara ise meta-metodolojiler adını verir.

3.2.3-2. Felsefi Danışmanlıkta Psikolojik Yöntem ve Stratejiler

Genel anlamda felsefi danışmanlık “danışmanın ve danışanın ne yaptığı” bakımından karakterize edilir. Danışan ve danışman felsefe yaparlar. Çoğunlukla, danışanın hayatı ve kişisel çıkmazı hakkında felsefe yaparlar. Burada “felsefe yapmak” fiiliyle vurgulamak istenen, danışman ve danışanın, hazır yapılmış felsefeye takılıp kalmak yerine, felsefeyle samimi diyaloglarla bire bir meşgul olmalarıdır. Bu kapsamda, uyulması gereken yaptırımlar olarak değil de, tartışmak için materyal olması açısından felsefi literatürden felsefi görüşleri kullanırlar. Bu nedenle, danışan ve danışman, danışanın çıkmazının altında yatan meseleleri, ikilemleri keşfetmek ve olası yanıtları bulmak için felsefe yaparlar. Bu süreç içinde çıkmazlarla bağlantılı meselelerin temel fikirlerini (öngörüler, prensipler, genel kavramlar vb.) eleştirel nitelikte incelerler (Lahav, 2001, s.5-6).

Genellikle, yaşamla ilgili konular için evrensel bir cevap vardır, denemez. Bununla birlikte bu ifade, çoğu çağdaş psikoterapilerde belirtilenin aksine, kişilerin bu meselelere verdikleri cevapların öznel eğilimleri ve zevkleri etkisi altında kaldığı anlamına da gelmez. Bu gibi sorunların kesin ve genel-geçer cevapları olmadığı için, felsefe yapmanın amacı,

danışanın bu meselelere verdiği cevaplara eleştirel bir şekilde yaklaşmasıdır. Bu bağlamda felsefi danışmanlık hem kişisel, hem de felsefi bir araştırmadır (Lahav, 2001, s.6).

‘Danışmanlık çerçevesinde’ neyin ‘felsefe yapmak’ sayılacağı önem kazanmaktadır. “Felsefi danışmanlık çerçevesinde felsefe yapmak, soyut fikirlerin (kavramlar, öneriler, teoriler vb.) eleştirel bir biçimde incelenmesidir” denebilir. Bütün bunlar (özgürlüğün doğası, değerler, değerlendirme sorunu, yalan söylememe erdemi, aşkın anlamı vb. gibi soyut kavramlar) danışanın somut haliyle ilişkilidir. Bununla birlikte, psikoterapilerin aksine, felsefi danışmanlığın temel konusu, kişinin ruhsal durumu (hisler, düşünceler, inançlar, çocukluk anıları vb.) değil, insanın varoluşunun altında yatan fikirler sahası olmalıdır (Lahav, 2001, s.6).

Felsefi danışmanlık bu fikirler sahasını hangi danışmanlık uygulamalarıyla araştıracaktır? Felsefi danışma metodu Mill (t.y., s.3)’e göre, psikolojik alan tarafından oluşturulmuş standartları takip ederek, gözden geçirmeyi, amacı, eleştiriyi, yanıtları ve tecrübeyi incelemede geçerli ve güvenilir yöntemlere sadık olmalı ve uymalıdır. Felsefi danışmanın ayrı bir danışmanlık yöntemi olarak kabul görmesi, iyileşmeyi, kişisel gelişimi ve adaptasyonu kolaylaştırabilmesi için, bu standart ve fikirleri amaç edinmesi gerekir. Objektif danışmanlar hangi yöntemi kullanırlarsa kullansınlar bu yöntem;

- 1)Mantıksal ve kuramsal olarak doğrulanabilir,
- 2)İçsel tutarlılığı olan,
- 3)Danışma sonuçlarının yararlarına duyarlı,
- 4)Yöntemsel tecrübe ve deneysel araştırmalara bağlı,
- 5)Doğrulamaya ve değişikliğe açık,
- 6)İçeriğe, bağlama sadık kalacak biçimde esnek ve
- 7)Eğitsel bir yöntem olarak genellenebilir olmalıdır.

Elbette felsefi danışma sanatının uygulamasında;

1) Oturumun zamanlaması, süreci, soruların tonlaması ve seçimi, danışmanın açıklamaları,

2) Neyin, neden dinleneceği,

3) Ne zaman susulup ne zaman konuşulacağı,

4) Danışmaya yardımcı olabilecek şeylerin ne zaman ve nasıl söyleneceği,

5) Konuşma biçimi ve uslubu,

6) Yerinde ya da yerinde olmayan açıklamalar,

7) Kişisel tavır, tutum, davranış ve iyi bir danışmaya refakat edecek empatik tutumlar gibi belli tecrübeye erişmeden kazanılamayacak formal olarak öğretilmeyecek, danışmanın kişisel bazı özelliklerine de bağlıdır (Mill, t.y., s.3).

Danışmanlık oturumlarının yapısından dolayı Lahav (2001, s.7)'a göre, oturumlar sonuçlarına göre değerlendirilir. Bu yüzden danışmanlığın genelleştirilmiş olan yapısı kullanılmak zorundadır. İçerik açısından olmasa da, biçimsel anlamda, danışmanlığın bir yönteminin oluşturulması gerekmektedir. Bundan dolayı, geliştirilmiş olan beş adımlık yapıyı kullanmak daha iyi olacaktır. Danışmanlık oturumunda geçen diyalogların çok değişken ve dinamik bir yapısı olduğu herkes tarafından bilinmektedir. Bundan dolayı yapıların tanımlanmasında çok dikkatli olunmalıdır; çünkü bu yapılar birbirleriyle karıştırılmaya müsaittir, Lahav (2001, s.7) bu aşamaları şöyle adlandırır ve sıralar:

Aşama 1: Otobiyografik Malzeme: Her türlü terapi ve danışmanlığın başlangıç noktası, danışanın o anki halidir (Genellikle kişisel çıkmazlarıdır.) Fakat unutulmamalıdır ki: felsefi danışmanlığın mantığı, teorik tartışmalar hatırına, soyut fikirleri derinlemesine araştırmak değildir. Bunun yerine, danışanın o anki somut halini daha iyi anlamak ve ufkunu genişletmektir. Oturumlardaki felsefi diyalogların çıkış noktası, danışanın somut hali olmak zorundadır. Genellikle kişisel çıkmaza yoğunlaşmak çok yardımcıdır; çünkü günlük hayatla ilgili sorgular genelde sorun çıkarabilir. Böylece ilk adımda, danışan, hayatıyla ilgili tartışmak istediği çerçeveyi tanımlar ve bu genellikle onun yaşadığı ikilemler veya çıkmazlarıdır. Danışmanın soruları ışığında danışan, durumunu daha da ayrıntılı olarak görecektir. Burada karıştırılmaması gereken en önemli nokta, danışmanın

yapması gereken, danışanın otobiyografik gerçeklerinin bir listesini oluşturmak değil, bunları zihinsel olarak resmetmektir. İnam (2002, s.66)'ın da belirttiği gibi “bir resim olarak felsefe”dir. Böylece danışan tartışmak istediği konuları, bu resim çerçevesinde seçecektir. Bu da ikinci evrenin başlangıcıdır. Genel görüşe göre, oturumların ilk seansında otobiyografik tanımlama asıl konu iken, ilerleyen oturumlarda bu konunun önemi biraz daha azalmış bir şekilde tartışılır (Lahav, 2001, s.7).

Aşama 2: Felsefi Meseleyi Ortaya Çıkarma: Şimdiye kadarki bölümde oturumların, danışanların kişisel malzemelerinin tanımlanmasını ve düzenlenmesini içerdiğini, henüz daha felsefi bir kısım içermediğine değinildi. Felsefi kısım çok önemli olan bu ikinci aşamadır. Bu kısım genellikle birinci oturumun sonunda veya ikinci oturumun başında başlar ve diyalog felsefi bir boyut kazanır. Bunun çıkış noktası, danışmanın diyalogu otobiyografiklikten, felsefi düzeye atlatmasıdır. Bu atlamanın çıkış noktası ise, danışanın tarif etmeye başladığı eğilimleri ve yaklaşımlarıdır. Bunların başında, temel hayat kavramları gelmektedir (özgürlüğün doğası, etik problemler veya kendi özgürlüğü, aşkın veya başarının değeri vb.) İşte burada, danışman, bu kavramların altında yatanları danışana gösterir ve danışanın da katılımıyla soru -cevap şeklinde karakterize eder ve danışanın dışa vurmasını, -danışanı yargılamadan- sağlar. Bütün bir oturum veya daha fazlası, danışan ve danışman için ellerindeki felsefi meseleyi açık ve kesin bir şekilde belirtmekle geçer. Bunun yanında meselenin anlaşılmasıyla bağlantılı olan temel kavramları da seçmekle uğraşırlar. Bütün bunların aksine, bir çok danışan, felsefi düşünce gücüne sahip değildir. Bu yüzden danışman, danışanın hayatına kendi fikirlerini empoze etmekten kaçınmalı, danışanı felsefi meselelere yönlendirmeli ve danışanın kendi kararlarını almasını sağlamalıdır (Lahav, 2001, s.7).

Aşama 3: Meselenin Felsefi Ayrıntıları: Felsefi mesele belirtildikten sonra, cevabını vermekte acele etmemek çok önemlidir. Felsefi düşünce gücüne sahip olmayan bireyler, felsefi meselelerin karmaşıklığı karşısında pek hoşnut kalmamaktadırlar. Sokaktaki insan için “Karakter nedir?” veya “Doğru nedir, değerler nedir?” gibi sorulara cevap vermek zordur. Öte yandan felsefi danışman, felsefeyle iç içedir ve tartışma konusu

olan meseleye açılan yoldaki felsefi düşünce araçlarına aşınadır. Bu durumda, danışmanın rolü, danışanın meseleyi daha derin anlamasını sağlamak ve meseleye yaklaşım tarzındaki çeşitliliğini göstermektir. Geleneksel filozofların konuyla alakalı fikirlerinden – kavramlar, metotlar, öneriler– bahsetmek genellikle çok yardımcı olacaktır. Fakat, bu filozofları otorite olarak değil, danışanın meselesini çözme sürecinde yol göstermek amaçlı kullanılmalıdır. Danışan, yeri geldiğinde, bu fikirlerin ötesine geçip reddedebilmeli, değiştirebilmeli, geliştirebilmelidir. Yani sonuç olarak; kendi çerçevesinden bakmalı, yorumlamalıdır. Danışanın filozofları otorite olarak görmesini engellemek için, bir konu hakkında iki farklı filozofun çelişen fikirlerini göstermek son derece etkili olacaktır. Böylece danışan düşüncedeki çeşitliliği idrak edecek, böylece kendi yolunu geliştirebilecektir (Lahav, 2001, s.7).

Aşama 4: Danışanın Hayatında Tanımlanan Felsefi Meselenin İncelenmesi: Bir önceki aşama biraz teorik ve soyuttur. Danışanın somut durumuyla ilişkilendirilmesi gerekir. Danışan tartışma konusu olan meselenin altında yatan kanıların farkına varmaya başladığı anda, danışmanlar bu derinleşen anlama gücünü, danışanın somut durumunu anlamasında kullanırlar. Özellikle, danışanın kurduğu hayatın, felsefi hayat meselelerine nasıl yanıt verdiğini gözlemlerler. Ne gibi önerilerin faydalı olacağını ve ne gibilerinin de, danışan tarafından reddedileceğine bakarlar (Lahav, 2001, s.7).

Aşama 5: Meseleye Kişisel Bir Yanıt Geliştirmek: Danışan mesele hakkında daha geniş bir görüşe sahip olduğu anda, yavaş yavaş kişisel bir yanıt geliştirmesi olasıdır. Bu sadece teorik bir sav değildir. Çünkü, artık danışan hayatıyla ilgili kavramları anlamaya başlamış, kendi dünyasının nerede olduğunu yavaş yavaş görmeye başlamıştır. Aslında danışanın, bu aşamada ilerleme kaydetmesi beklenir. Buna devam etmeli ve asla tamamlanması gereken bir süreç gibi görülmemelidir. Danışan sürekli yanıtları aramaya devam etmelidir (Lahav, 2001, s.7).

Yukarıdaki beş aşama, karmaşık uygulamaların sadece şematik bir gösterimidir. Diyaloglar, genellikle aşamalar arasında ileri ve geri gidip - özellikle son üç aşama buna yatkındır- gelebilir (Lahav, 2001, s.7).

Sonuç olarak felsefi danışmanlığın etkililiğini ve danışana gerçekten faydalı olabileceğini, uygulanabilir yöntemler dalinde göstermelidir. Bunun içinde o, danışmanlığın uyguladığı ve test ettiği standart yöntemleri benimsemeli hatta geliştirmelidir. Çünkü felsefi danışmanlık, felsefenin aktif bir şekilde insanlara yardımcı bir danışmanlık yaklaşımı olarak kullanılması projesidir. Bu anlamda saf felsefe etkinliği değildir. O yüzden felsefenin metot ya da yöntemlerini değil, danışmanlık mantığının ortaya koyduğu yöntemleri takip etmelidir. Her ne kadar danışmanlık bir sanat olsada, uygulanabilir yöntemleri felsefi danışmanlığında kullanması bir zorunluluk olarak önümüzde durmaktadır.

3.2.4. Felsefi Danışmanlık, Psikoloji ve Psikolojik Danışmanlıktan Farklı Bir Yaklaşım mıdır?

Martin (t.y.,s.25-29), “*Felsefi danışmanlık psikolojik danışmanlığın bir şekli olabilir mi?*” diye sorar. Bu, psikolojik danışmanlık ve rehberlikten ne anladığımıza bağlı olarak cevaplandırılması gereken bir sorudur. Psikolojik danışmanlık ve rehberliği nasıl tanımlarız? Eğer psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji temelli danışmanlık anlamına geliyorsa, felsefi danışmanlık o türden bir psikoterapi değildir. Felsefi danışmanlık filozofik yollara, becerilere, bilgilere, perspektiflere ve felsefi eğitime odaklanmış yeni bir danışmanlık türüdür. Bununla birlikte, psikolojik danışmanlık daha geniş anlamda, aynen bilişsel terapi gibi, anlam arayan değerleri anlamlandırma ile uğraşan bir terapi ise, o zaman felsefi danışmanlık da Martin (t.y.,s.28)’e göre, pozitif sağlığı yani mental hastalığın yoksunluğunun ötesinde olan akıl sağlığı istemesi ve kişinin kendini gerçekleştirmesinde yardımcı olması nedeniyle, psikolojik danışmanlığın yeni bir formu olarak görülebilir.

Psikolojik danışma ve rehberlik, bireyin karar verme ve problem çözüme ihtiyaçlarını karşılayarak gelişim ve uyumu sürdürmesine yardımcı olmak amacıyla bireyle yüzyüze kurulan psikolojik yardım ilişkisidir (Nelson, 1982, s.23). Psikolojik danışmanlık hizmeti, bireyin kendini tanıması, anlaması, sahip olduğu gizil güçleri keşfetmesi, geliştirmesi ve bulunduğu topluma aktif uyum sağlayarak kendini gerçekleştirme için sistematik olarak profesyonelce sürdürülen psikolojik yardım hizmetleridir. Temel yada nihai amacı, bireyin kendini gerçekleştirmesidir. Kendini gerçekleştirme ise, hümanistik (insancıl) psikoloji ekolünün ortaya koyduğu bir kavramdır. Bu kavramla, kişide varolan tüm gizil güçlerin, yeteneklerin, kapasitelerin ortaya konması, uygulama alanına sokulması, kullanılması ve geliştirilmesi amaçlanır (Yeşilyaprak, 2007). Psikolojik danışma ve rehberlik en genelde, insanın kendini keşfetmesidir. Yaşam boyu süren bir süreçtir.

Achenbach, felsefi danışmanın, felsefenin şüphe ya da kuşku mantığını izleyerek danışanına yardım etmesi gerektiğini vurgular. Temelde ise felsefi danışmayı, psikolojik danışmadan ayırdığı için, felsefi danışmanın, felsefe temelli danışma yapmasının altını çizer. Bu manada psikolojik danışma yöntemlerini pek dikkate almaz.

Marinooff ise, bir taraftan Achenbach'ın felsefe temelli metodunu benimserken, diğer taraftan kendi felsefi danışmanlık yöntemlerini ortaya koymaya çabalar. O felsefi danışmanlığın, psikolojik danışmanlıktan farklı ama onun eksiklerini tamamlayan daha üstün bir çaba olarak resmeder. Felsefi danışmayı, danışan ile felsefeyi temele alan bir diyalog olarak görür. Psikolojik danışmayı yetersiz gördüğü için, onun bilgi birikimlerinden yararlanmayı amaç edinmez.

Mill, Martin, Lahav ve Schuster gibi felsefi danışmanlar başta olmak üzere, pek çok felsefi danışman bu görüşlere katılmazlar. Felsefi danışmanlık onlara göre, saf felsefe değildir. Felsefenin kendisi de bir bilim değildir. Fakat felsefi danışmanlık bir bilimsel çalışma olacaksa, onun diğer psikolojik danışmanlık yaklaşımlarının yöntemlerinden

yararlanması gerektiğini vurgularlar. Bunun felsefi danışmanlığın değerini azaltmak yerine, onun gücünü artıracaklarını savunurlar.

Aşağıda, bu farklı yaklaşımların felsefe, psikoloji ve psikolojik danışmanlık ilişkisine bakış açıları irdelenecektir.

3.2.4-1. Felsefi Danışmanlığın Kurucu Achenbach ve Marinoff'un Felsefe, Psikoloji ve Psikolojik Danışmanlık İlişkisine Bakışı

Achenbach (Zinaich, t.y.,s. 3-6), felsefi danışmanlık konusundaki görüşünü, felsefe ile psikoterapi arasındaki geleneksel görüşleri tartışarak biçimler. Kendisinin görüşlerini açıklamadan önce, o üç değişik duruşu açıklar:

Birinci olarak; Achenbach'a göre, felsefe ve psikoterapi bağımsız, egemen ayrı ülkelere benzerler. Her biri kendi ayrı yöntemine, bilgi konusuna sahiptir. Bu görüşe göre, felsefi danışman, psikoterapist eğitimi almış birisiyle ortak hiç bir şeye sahip değildir. Bu düzenleme, ara sıra sınırlardaki sürtüşmelerle test edilse bile, her disiplin kendi iş bölümünde güvencededir.

İkinci olarak; felsefeye verilen ödevin şu olduğu ileri sürülür: Felsefe psikoloji de dahil, bilimlerin çerçevelerini yasallaştırma işini yapan bir hizmetçidir. Bu görüşte, dünyadaki kendi yasal durumunu yitiren felsefe, bilimlerin ele alamadığı sorunları ele alır. Örneğin, bilim her bireyin yaşam süresini bilimsel yöntemler aracılığı ile uzatabilse de, ölüm korkusu ile ilgilenme konusunda donanımlı değildir. Böyle bir sorun doğduğunda, bilim adamları bu sorunu kendi sınırlarından, filozofun istekli kollarına iterler. Bununla birlikte, Achenbach'ın ileri sürdüğü gibi, filozof bu konuyu tartışmak için donanımlı olsa bile, kişinin üzüntülerini, kaygılarını sona erdiremez. Gerçekte bu tür tartışmalar sürdükçe, ölüm korkusu olsa olsa derinleşir ama yaşam farkındalığı artar.

Üçüncü tezinde Achenbach, Zinaich (t.y., s.3-6)'a göre; felsefe uygulaması ile psikoterapi arasında olması gereken doğru ilişkiye yaklaşır. Achenbach ilkin, felsefi uygulama ile psikoterapi, kesinlikle aynı girişim olmasalar bile “psikoterapi'nin felsefenin bir biçimi olduğunu” açıklar. Felsefenin kendine ait bir konusu olmasa bile, psikoterapi, filozofların ortaya koyduğu, bireyin temel varsayımlarını ve perspektiflerini açığa çıkarmadaki becerisinden yararlanabilir.

Öte yandan, psikoterapi, felsefeden şu yolla da yararlanabilir: Psikoterapist, felsefenin yöntemi olan radikal kuşkuculuğu temeli olarak görmeyi başardığında; daha önce hiç dikkatini çekmeyen bazı şeylerin farkına varabilir (Zianaich,t.y., s.3-6).

Avrupa'da felsefi danışmanlığın modern kurucusu olan Achenbach, felsefi danışma ve psikoterapi arasında, kesin bir ayırım olduğu konusunda ısrarcıdır ve aralarındaki tek benzerliğin ise, her ikisinin de “interaksiyon” yani “etkileşim”in birer biçimi olmalarından öteye gitmediğini söyler. Achenbach, felsefi danışman ve danışan arasında herhangi bir terapötik ilişkiyi veya tedavi iddiasını reddeder (Mill, t.y.s.2).

Achenbach felsefi danışmanlığın ardındaki temel düşüncenin, insanların pratik yaşam kararlarını iyileştirmek için felsefi yöntemleri, kuramları kullanmak olması gerektiğini vurgular. (Schuster.2005, s.7). Fakat bu, kuram uğruna saf teoriler ortaya koymak olmadığı gibi, sadece düşünce paylaşımını içeren mantıksal bir çaba da değildir. Felsefi danışmanlık; pratik yaşam sorunlarını aşmak için felsefe yapmaktır, öğrenmek değil.

Achenbach'ın yakın takipçisi olduğunu söyleyen Marinoff (2005, s.16) ise, “Günümüzde, *psikolojik ve psikiyatrik tedavilerden hoşnut olmayanlar ya da bu yöntemlere karşı çıkanlar için bugün başka bir seçenek var; bu seçenek felsefi danışmanlıktır*” der. Marinoff, felsefi danışmanlığı psikoterapinin bir formu olarak ele alır.

Ona göre, “bütün insanlar, altında ezildiklerini hissettikleri sorunlarla başa çıkmak için profesyonel yardım aradılar. Bunlar arasında din adamlarından tutun da, psikologlara kadar pek çok yolları denediler. Şimdi ise farklı türden, dünyanın büyük bilgelik geleneklerinden yeni bir kavrayış edinmek için felsefe danışmanlardan yardım almaktadırlar. Ona göre artık birçok insan, felsefe uzmanlığının, mantık, ahlaki değerler, anlam, ussallık gibi konularında karar almayı ve insan hayatının bütün büyük karmaşalarını ilgilendirdiğini görmektedir” (Marinoff, 2005, s.16).

Bu durumu Marinoff (2005, s.16-17) şöyle açıklar: İnsanlar, kendi kaygılarına hitap edecek derinlikte ve genişlikte bir açıdan konuşmaya ihtiyaç duymaktadırlar. Bu insanlar, kişisel yaşam felsefeleri konusunda bazen geçmişin büyük düşünürlerinin yardımıyla yeni kavrayışlar elde ederek, karşılaştıkları bu sorunları anlayabilmeyi ve yönetebilmeyi öğrenmektedirler. Böylece yere daha sağlam basarak, daha sonraki konuma ruhsal ve felsefi bütünlük içinde geçmelerini sağlayacak bir yardım ilişkisi kurulmaktadır. Bu insanların ihtiyaç duyduğu şey teşhis ya da tanı değil, sadece diyalogdur.

Herkesin bir yaşam felsefesi vardır; ancak pek azımız, oturup bunun için kafa yormuşuzdur; ne de bunun için gerekli zamana sahip olabilmişizdir. Bizler, felsefemizi çoğunlukla hayatı yaşarken oluşturma eğilimindeyizdir. Kendi felsefimizi anlamak, birçok sorunun ortaya çıkmasını önlememize, sorunları çözmemize ve kontrol altında tutmamıza yarayabilir. Çünkü bazen felsefelerimiz yaşadığımız sorunların nedeni de olabilir. Bu yüzden bize karşı değil, bizim için çalışan bir dünya görüşü geliştirmek için Marinoff’a göre, inandığımız fikirleri gözden geçirmemiz gerekmektedir (Marinoff, 2005, s.17).

Fakat bu konuda felsefe, hele günümüzdeki kötü ününe rağmen, bize nasıl yardımcı olacaktır? Çünkü felsefe çoğunlukla yıldırıcı, sıkıcı, anlaşılmaz hatta gereksiz bile olduğu düşünülürken, bunu nasıl yapacaktır? Öncelikle felsefeyi tamamen kuramsal ve varsayımsal olan bağlamlardan çıkarıp, gündelik kişisel toplumsal ve mesleki sorunlara uyarlamakla başlamalıyız. Felsefe sadece akademik alana hapsedilmemelidir (Marinoff, 2005, s.17). Felsefeden ne anladığımız, bu anlamda büyük önem taşımaktadır.

Kendi psikolojinizi anlamak, kendi felsefenizi geliştirme yolunda iyi bir hazırlık olabilir. Hepimiz psikolojik yük taşıyoruz fakat fazlalıklardan kurtulmak içinse, yalnızca felsefi danışmanlık bizlere yardım edebilir. Kendini tanıma amacı, psikolojik ve felsefi danışmanlıkta farklı farklı yaklaşılan bir hedeftir. (Marinoff, 2005, s.17)

“Felsefi danışmanlık” Marinoff (2005, s.25)’a göre, “akıllılar için tedavidir”. Oysa psikoloji ve psikiyatrinin çok büyük bir bölümü, görünürde herkesi ve her şeyi hastalıklaştırmaya yönelmiştir. Herkese teşhis koymaya ve sorunlarına hangi sendrom veya bozukluğun neden olduğunu bulmaya çalışmaktadır. Fakat herkes kabul görmek ister ve hiçkimse kusurlarından dolayı kendisinin anormal görülmesini istemez. Bu ilkeye bağlılığı açısından felsefi danışmanlığın psikiyatri ve psikolojiden daha çok, psikolojik danışmanlığa yakın durduğu açıktır.

Marinoff (2005, s.23)’a göre, felsefi danışmanlara giden insanların birçoğu, daha önce terapi görmüş olup da sonunda bunu en azından bazı bakımlardan tatmin edici bulmayan kişilerdir. Sorunun kökeni felsefi ise ve bu sorun fark edilmediyse, psikolojik hatta psikiyatrik tedavi zarar bile verebilir. Sizi dinlemedikleri için veya anlamadıkları için hiç kimsenin sorununuzun çözümünde size yardım edemeyeceğini düşünmeye başlayabilirsiniz. Böylece umutsuzluk duygusu baş göstermeye başlar. Yersiz terapi, zamanınızı boşa harcar ve sorununuzu daha kötü hale bile getirebilir.

Marinoff (2005, s.31)’a göre, terapi, başlangıçta önemli yararlar elde edenler için dahi, yeterli olmamaktadır. Ona göre, son merci, felsefi danışmanlık olmalıdır. Çünkü, felsefi danışmanlık, diğer tüm danışmanlıkların eksik bıraktıkları kimi boşlukları doldurabilmektedir. Daha sonrasında, Marinoff (2005, s.31), felsefi danışmanlığın tek başına her şeyle başa çıkma yeteneğine sahip olmadığını belirtme ihtiyacı duyar. Öyle ki; bazı danışmanlarını, felsefi danışmanlığa ek olarak, psikolojik danışmanlık gibi diğer danışmanlık alanlarına sevk edebilmeyi istediğinden bahseder. Fakat Marinoff (2005, s.31), felsefi danışmanlığın, insanların tavsiye aradıkları en yaygın sorunlara uzun vadede

işe yarar yaklaşımları bulmalarında çok daha fazla ilerleme sağladığını ve diğer türden danışmanlıkların eksik bıraktıkları kimi boşlukları doldurabildiğini iddia etmekten de geri kalmaz. Diğer türden yaklaşımların eksik ya da sınırlı yanlarını ele almış ve felsefi danışmanlığın hangi boşlukları doldurabildiğini göstermeye çabalamıştır.

Psikoloji Marinoff (2005,s.36-37)'a göre, davranışçı psikolojinin etkisinde kaldığından, insanı kavrama konusunda bazı ipuçları belirleyebilse bile, insan doğasının karmaşık örgüsünü hiçbir zaman tam olarak açıklayamaz. Bilim adamları gibi, insanın yaptıklarında neden – sonuç ilişkisi kurmaya çabalar. “İnsan bu yaptığını neden yapmakta?” diye her zaman sorar. Sonuçları görür, onlardan hareket ederek sebepleri bulmaya çalışır. Marinoff (2005, s.42-42), *“bu bir şeye bakmanın bilimsel bir yolu olabilir fakat bir bireye uygulandığında psikiyatri ve klinik psikolojik yardım, iki büyük sorunla karşılaşır”* der.

Birincisi; felsefecilerin ‘post hoc ergo propter hoc’ diye adlandırdıkları bir mantık hatasıdır. Eğer bir olay diğerinden önce meydana geldi ise, ilk olay sonrakine sebep olmuştur. Bazı durumlarda bu doğru olabilir. Ancak her zaman doğru ve mutlak değildir. Özellikle de elinizde bir fizik ya da kimyada olduğu gibi, size yol gösterecek derli toplu yasalar bulunmadığında, neyin meydana gelmesine, neyin sebep olduğunu nasıl bileceksiniz? Elinizde bir kuram olduğunda, kuramınıza uyan parçaları seçip, geri kalan her şeye boş verme tehlikesi de her an mevcuttur. Maslow’un ince bir şekilde belirttiği gibi *“takım kutunuzdaki alet sadece bir çekiç ise, birçok şey size çivi gibi görünmeye başlayabilir.”* Öyle ki; bazen sorunun nedenini belirlemek bile yararlı olamadığı gibi, sonrasında danışan *“ne ilgisi var?”* bile diyebilmektedir. Hatta bu durum, danışanların kendilerini daha kötü hissetmelerine neden bile olabilmektedir (Marinoff,2005, s.43).

İkinci sorun ise, tıbbi modeli taklit etmeleridir. Ruhsal hastalıklara teşhis konulması ve tedavi edilmeye çalışılmasıdır. Sözde hastalıklarla dolu bir kobay sürüsü elde etmiş oluruz (Marinoff, 2005, s.44). Ancak şu andaki haliyle psikoloji – ve özellikle de popüler

psikoloji – kendiniz hakkında öğreneceğiniz kısıtlı kavrayışları, hayatınızın geneline uygulamanıza yardımcı olacak araçlardan yoksundur.

Marinoff (2005, s.47)'a göre, düşünebilecek her türlü kavrayışı – kavrayış türlerinden sadece biri olan psikolojik kavrayışı – tutarlı, işe yarar bir hayata bakış ve yaklaşım tarzı ile bütünleştirmek için ihtiyacınız olan asıl şey, felsefedir. Mevcut kişisel bir soruna kalıcı, gerçek bir çözüm bulmanın tek yolu, bu sorun üzerinde çalışmak, onu ortadan kaldırmak, bundan dersler çıkarmak ve öğrenilenleri geleceğe uygulamaktır. Felsefi danışmanlığın odak noktası da budur. Felsefi danışmanlık bu özelliğiyle mevcut sayısız terapi türünden ayrılır. Sorununuzu anlamayı, onunla yaşamayı öğrenmeyi ve ilerlemeyi hedeflemelisiniz. Psikolojik danışmanlık, sorun karşısındaki duygusal tepkilerinizi araştırmanın ve kabullenmenin bir yoludur. Bu iyi bir başlangıçtır. Felsefi danışmanlık ise, sorununuzun kendisini araştırmanın ve kabullenmenin iyi bir yoludur. Bu ise iyi bir bitiş noktasıdır. Esas sorun ise düşünceliliktir. Felsefenin, işin içine girdiği yer de burasıdır (Marinoff, 2005, s.36).

İnsanın içsel durumunu önemli ölçüde bu yaklaşımlar aydınlatır ama bunu çok farklı bakış açıları ile yapar. Her birinin kendine özgü yöntemleri vardır. Siz bunlardan uygun olanı seçersiniz. En uygun yöntemi bulmak tamamen kişiye bağlıdır. Sadece koşullarınızı değerlendirmek, hayatınızın anlamlarını, amaçlarını ve değerlerini anlayabilmek için biriyle konuşmaya ihtiyacınız varsa, bir filozof, sizin için doğru yardımcı olabilir. Ona göre, insanlar filozofların verebileceği türden tavsiyelere ve sunabilecekleri çeşitli bakış açılarına hasret kalmış durumdadır. Bu yüzden son otuz yıldır felsefe alanında ciddi bir yeniden doğuş yaşanmaktadır (Marinoff, 2007,s.21).

Ancak Marinoff (2007, s.21) bu kez, psikolojinin ve psikiyatrinin yerini almaya ya da onları bastırmaya çalışmadığını belirtir. Sadece felsefeyi, diğer yardımcı uzmanlıkların ortaklığıyla, olması gereken yere koyduğunu akademik felsefeyi yıkmaya ise, hiç çalışmadıklarını belirtir.

Tibben sağlıklı ve duygusal olarak kontrollü olduğunuz halde, kafanıza takılan soruyla ilgili kaygılarınız varsa ne yapacaksınız? Marinoff (2007, s.22) hemen çözümü söyler: “*Sorunuza felsefi yaklaşmanız gerekir.*” İçinde bulunduğunuz şartları felsefi açıdan anlamlandırmak, tıpkı kasırmanın merkezini bulmak gibidir. Etrafınızda pek çok şey dönüp dursa da, siz sakin ve kontrollü kalırsınız. Felsefi açıdan incelemezseniz, pek çok sorunuz ilerde psikolojik rahatsızlıklara neden olabilecektir. Bu anlamda felsefi danışmanlık, önleyici bir bilişsel rehberlik hizmeti sunmaktadır.

Marinoff öncelikle psikolojiden iki şey anlar: Bunlar davranışçı ekol ile klinik psikolojidir. Davranışçı psikoloji ona göre, insan doğasının karmaşık yapısını hiçbir zaman tam olarak açıklayamaz. Klinik psikoloji ise Marinoff’a göre, psikiyatrinin yaptığı hatayı yapmakta olup, insanları sorunlarından dolayı hasta olarak etiketlemektedir. O sadece tanı ve teşhis koymakla ilgilenmekte ve insanların asıl ihtiyaç duyduğu diyalog gereksinimini karşılayamamaktadır. Marinoff’un bu görüşü indirgemeci bir anlayışa dayanmaktadır. Psikoloji bilimini tek bir açıdan görmekte ve ayırım yapmamaktadır. Fakat davranışçı ekol ile klinik psikoloji, psikoloji biliminin içinde varolan görüşlerden sadece birkaçıdır.

Kendi felsefi danışma yaklaşımını akli başında yani normal insanlar için önleyici bir hizmet olarak resmeder. Fakat kendi anlayışında da, diğer karşı çıktığı görüşler gibi, tedavi ilkesinden bahseder. Yine Marinoff (2005, s.24-25)’a göre ne yazık ki; psikoloji ve psikiyatrinin çok büyük bir bölümü, görünürdeki herkesi ve herşeyi hastalıklaştırmaya yönelmiştir, herkesi sorunlu ve anormal görmekte, tedavi etmeye çalışmaktadır. Bu sorunlu insanlar hasta olarak kabul edilmektedir. Bu hizmeti almak isteyen kişiler zayıf karakterli hatta akli başında olmayan bireylerden oluşmaktadır.

Marinoff’un dar bakış çerçevesi içinde, psikiyatrinin ve psikolojinin dışındaki psikolojik danışmanlık ve rehberlik gibi farklı alanlar görülmemektedir. Psikiyatri, danışma psikolojisi ile psikolojik danışmanlık arasında ayırım yapmaması, Marinoff’u bazı yanlış değerlendirmelere hapsedmiş görünmektedir. Ona göre psikoloji, sadece yoğun ve derin duygusal problemleri olan kişiler içindir. Felsefi danışmanlık ise, onun deyimi ile, akıllılar içindir. Oysa psikolojik danışma, kendini daha iyi tanımak isteyen bireylerden, her

türlü karar verme güçlüğü çeken kişilere kadar yapılan bir yardım sürecidir. Danışmanlık psikolojisinden farklı olarak, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, normal bireylerle sürdürülen, gelişimsel ve önleyici bir hizmettir ve kişinin kendini gerçekleştirmesine yardımcı amaçlar. Psikolojik danışmaya başvuran bireyler, hasta ya da zayıf karakterli olmaktan ziyade, tam tersine daha sağlıklı olmak için yaşamlarından ve kendilerinden sorumlu olduğunun farkında olan ve bu sorumlu olma özelliğini kendilerinde taşıyan kişilerden oluşmaktadır.

Marinoff, daha da önemlisi, geçmişte ortak çalışan iki alan olan felsefe ile psikoloji arasında kesin ayrımlar yapmakta ve insanın bütüncül doğasını parçalamaktadır. O da felsefi danışmanlık görüşünü Achenbach gibi, saf felsefe üzerine kurmaktadır. Oysa felsefi danışmanlık, adından da anlaşılacağı gibi, saf felsefe değildir. O felsefenin bireylerin daha sağlıklı kararlar almasında danışmanlık mantığı içinde kullanılmasıdır. Felsefi danışmanlık, kişinin kendini bilmesi ve tanınması için, önleyici ve gelişimsel olarak psikolojik danışmanlık ve rehberlik mantığı içerisinde, temelde felsefenin kullanılması yoluyla yardım etme sürecidir.

Felsefi danışmanlık, felsefi teknikleri, ilgileri ve kaynakları merkeze alarak ve değerlere birçok psikoterapide olduğundan daha fazla ilgi göstererek hala tekliğini koruyabilir. Bu felsefi teknikler nelerdir? Bunlar; kavramları açıklamak, saklı varsayımları ortaya çıkarmak ve anlamlandırmaktır. Filozofik kaynaklar ise, okumak, felsefe tarihinden perspektifler çıkarmak ve felsefi düşüncelerden yararlanmaktır. Felsefi ilgiler ise, önemli doğrular, dünya görüşlerinin araştırılması ve doğrulanmış değerlerdir. Bunlar, yani felsefi danışmanın bu özellikleri, hep birlikte, danışmanlığa yeni yollar, taze soluklar açar. Bu yollar ki; diğer terapi ve danışmanlık çeşitlerini etkiler ve harmanlar (Martin,t.y.,s.29-30).

Oysa Achenbach ve Marinoff, felsefe temelli danışmanlık görüşlerini, diğer danışmanlık anlayışlarının karşısına koyarlar. Hatta abartılı bir şekilde, onların eksik bıraktıkları boşlukları doldurabilecek tek danışmanlık türü olarak yalnızca felsefi

danışmanlığı gösterirler. Fakat olması gereken ve insanlığa gerçekten yararlı olacak şey, psikolojik ve felsefi kavrayışların dengeli bir uyumudur.

Sonuç olarak, felsefi danışmanlık görüşü, psikolojik danışmanlık ve rehberlik anlayışı içinde ancak alternatif bir yaklaşıma karşılık geldiği söylenebilir. O, temel dayanağını ise bilişsel danışmanlık anlayışından almaktadır. Felsefi danışmanlık, en genelde fikirler sahası ile ilgilenmektedir. Bilişsel yaklaşım gibi, içgörü odaklı bir danışmadır ve insanların duygulanım ve davranış şekillerinin deneyimlerini nasıl algıladıkları ve yapılandırdıklarına göre belirlendiğini savunan kuramsal temele dayanmaktadır. Çünkü “insanlar bir şeyden değil, ondan edindikleri izlenimden rahatsız olmaktadır”.

Felsefi danışmanlıkta asıl amaç; gerçekçi ve işe yarar bir yaşam felsefesi benimseyerek, kişinin yaşadığı sorunları en aza indirmeyi sağlamaktır. Böylelikle danışman, danışanlarına mantıklı bir yaşam felsefesi oluşturmalarında yardımcı olmakta, gelecekte mantık dışı inançların ve kötü felsefelerinin kurbanı olmaktan korumaktadır.

Felsefi danışmanlık anlayışına göre insan ne iyi ne de kötüdür. İnsan olanaklar varlığıdır. Bilişsel danışma görüşü gibi felsefi danışmanlık anlayışı da, insanların hem akılcı hem de mantıksız ya da hatalı düşünme potansiyeli ile doğdukları varsayımına dayanır. Kısaca, insan disharmonik bir yapıya sahiptir. Fakat, insanın bir hayvan olmadığını, hayvandan farklı olarak, algılama araçlarıyla dışardan algı alan, bunu bilgi olarak değerlendiren, beyinde insan olmanın özelliği olan anlama edimi ile algılanan bilgiye şekil veren ve bu bilgiyi yorumlayan, yorumuna bağlı olarak da tepki gösteren bir varlık olduğuna inanmaktadır. Felsefi danışmanlık anlayışının temelinde, felsefenin olması demek, psikolojiyi dışladığı anlamına gelmemektedir. O psikoloji ile işbirliği içindedir. Felsefi danışmanlık anlayışına göre, psikoloji akımı, tıbbın bir parçası olarak değerlendirilmemektedir. Psikoloji temelde hem tıp hem de dini akımlardan farklıdır; çünkü mantıksız davranışların sebebini kişinin, kendi içinden kontrol edilebildiğini kesinleştirmiştir. Tıp ve din kontrolü başka yerlerde, şeytanlarda ya da beyin hücrelerinin

düzensizliklerinde görürken, psikolojik görüş aynı felsefe gibi insana yöneliktir. Fakat insana verilen bu değer, pek fazla dikkate alınmamaktadır. Bunu Alexander (Torrey, 1999, s.23) şu sözleri ile, çok özlüce anlatmaktadır:

Görünüşe göre, insan, davranış bozukluklarını psikoloji terimiyle anlamakta derin bir isteksizlik göstermektedir. Hiç kuşkusuz ki, böyle bir anlamadan kaynaklanan sorumluluktan kaçınır ve bu sorumluluğun, kendi duyguları ve iç uyumsuzluklarından kaynaklandığını kabul etmektense, anormal davranışları için ruhları, şeytanları hatta içindeki mistik güçleri suçlamaya hazırdır.

Oysa terapi, suçlamanın bitip, sorumluluğun ortaya çıktığı yerde başlamaktadır (Yalom, 2004, s.391). Psikoloji ve felsefe dışında pek çok disiplin, sanki insandan sorumluluğu alma çabası içinde gibidirler. Psikoterapi kavramının ortak temeli, öğrenme kavramıdır. Öğrenmek bilgi ve beceri kazanmak demektir, bu bilgi; kişinin belli insanlara karşı neden tepki gösterdiğini, başarısızlıktan çok başarı gibi olumlu davranışlar ve kişiler arası ilişkileri ele alma gibi becerileri içermelidir. Öğrenme olarak bütün bunlar eğitimin konulardır. Öğrenme işlevi bütün terapilerin ortak özüdür.

Psikoterapi terimi, ilk defa 1890 yılında ortaya atılmıştır. O günden bugüne çok çeşitli psikoterapi formları ortaya çıkmıştır. Psikiyatri, kendi anlamı dışında daha başka birçok anlama gelmektedir. Fakat en önemlisi psikiyatri, psikoterapi yoluyla tedavi olmak için gelen bir hastanın yardım görmesidir. Elbette doktor olmayanlar da psikoterapi yaparlar. Oysa bu durum kendi başına garip görünmektedir; çünkü terapi terimi bunun tıbbi bir işlem olduğunu bildirir. O halde doktor olmayan kişilerin bunu yapma hakları yoktur. Ama psiko-terapinin tıbbi bir işlem olmadığı gösterilecek olursa, o zaman bu sorun da ortadan kalmış olacaktır. Psikoterapi kavramı öyle bir yeniden adlandırılmalıdır ki; anlamsal kökleri uygun bir toprağa gömülmüş olsun. Psikoterapi kavramı aslında sadece adından ötürü tıbbi bir prosedürdür, pratikte eğitsel bir anlam taşımaktadır (Torrey, 1999, s. 41-42).

Psikoterapi sözcüğü, tıp ile hiç ilgisi olmayan iki yunanca kelimedenden gelmektedir. “*Therapeuein, bir şeye mukayyet olmak, ile meşgul olmak, ilgilenmek, yardım etmek*” demektir. “*Psukhe ise, ruh veya nefes ya da karakter*” anlamına gelmektedir. O halde, psikoterapi ruhumuzla ilgilenmek anlamına gelebilir ki; bu da belki bir papazı bile psikoterapist yapabilir. Karakterinizle ilgilenmek anlamına da gelebilir ve bu da felsefi danışmanı bir psikoterapist yapar (Marinoff, 2005, s.53).

En temel öğrenme, kişilik ya da karakter eğitimidir. Felsefi danışmanlık bu yüzden psiko-eğitimsel bir modele dayanmaktadır. Kişinin kendini tanıması ve potansiyelini gerçekleştirilmesi, en temel hedeftir. Kendini tanıma, yani insanın içindeki dünya hakkında bilgi yoksa, çevremizdeki nesnel dünya hakkında nasıl bilgisi olabilir? Bu bilgi olmazsa, yetişkin insanlara değil; anlayamadıkları sözcüklere sahip, boya, kil ve otomatik silahlarla donatılmış, yaşlanmakta olan çocuklara sahip oluruz. (Torrey, 1999, s.163).

Kişilik hakkında bilgi edinmek, varlık hakkında bilgi edinmekten çok daha ilginçtir (Torrey, 1999, s.252). Kişinin içinde potansiyel olarak bulunan ve kişiler arası ilişkilerinden edindiği bilgi, problem çözme yeteneği, insanın kendisini anlatabilmesi ve mesleki eğitim gibi eşdeğerdeki eğitsel bir amaçtır. Böyle bir bilgi, ne yaptığımızı ne için yaptığımızı ve başkalarıyla etkileşimin nasıl olması gerektiğini öğrenmek zorunda bulunduğumuz, giderek karmaşık hale gelen bir toplumda yaşamak için temeldir.

İnsanların davranışlarını, duygularını, güdülerini ve sınırlı sorumluluklarını incelemek danışanlar için daima merak konusu olmuştur. Oysa, toplumlar için ekmeğin nasıl olacağını öğretmekle geçirilen zamanın, bir evliliğin nasıl olacağını öğretmekle geçirilen zamandan daha fazla olduğu söylenebilir. (Torrey, 1999, s.250).

Burada öğrenme kavramı farklı bir anlamdadır ve önemli öğrenme anlamındadır. Rogers, bir terapist veya öğretmenin hiçbir kimseye önemli bir hiçbir şey öğretmeyeceğini; bir terapist ya da öğretmenin bütün yapabileceği şeyin, bir kişinin öğrenmesi için gerekli

koşuları sağlamak olduğunu savunmaktadır. Önemli öğrenme ise, kişiye ne öğretildiği değil, kişinin ne öğrendiğidir. Önemli öğrenme ile söylemek istenilen şey; kişinin davranışında, gelecekte seçeceği hareket yönünde, tutumunda ve kişiliğinde bir değişiklik yapan öğrenmedir. Yalnızca bilgi aktarımı değildir, varlığın her bir bölümüne işleyen yaygın bir öğrenmedir. Bunun için gerekli koşullar ise, içtenlik, empati ve koşulsuz olumlu saygıdır.

Kendi kendini kabul etmeye yol açan kendini tam olarak anlama ise, bir insanın ulaşmaya çalıştığı en büyük amaçtır.

Torrey (1999, s.253-254)'e göre, “*Varlığımız için en büyük tehlike artık hücre içi yada hücreler arası ilişkiler değil, kişi içi ve kişiler arası ilişkilerdir. Artık ayın karanlık yüzünü keşfettik ve şimdi muhtemelen aklımızın karanlık yüzünü keşfedebiliriz. Daha iyi buğday yetiştirmeyi ve doğal kaynakları olduğu kadar insan kaynaklarını da korumayı etkinlikle öğrendiğimiz gibi, daha iyi kişiler arası ilişkilere sahip bireyler yetiştirmesini de öğrenmeliyiz. Bugün bizler için yer sarsıntıları ya da hastalıklar en büyük düşmanlarımız değildir, tam tersine en büyük düşmanlarımız insan davranışlarıdır.*”. Felsefi danışmanlık anlayışı da kişilerin, kişilerarası ilişkilerini sağlam felsefi temeller üzerine kurmalarında yardımcı olmak içindir.

3.2.4-2. Bütünsel Bir Amaç Olan Filo-Psikolojik Danışmanlık Yaklaşımı

Mill (t.y., s.2)'e göre, “*birçok yazar felsefi danışmanın, profesyonel bir filozof rehberliğinde, kendini sorgulama ve anlamayı amaçladığı konusunda hemfikirdir, felsefi danışmanın özel amaçları konusunda ise, çok azı hemfikir olabilmektedir.*” Bir filozof için hayat, gerçek gizem ve keşfin ardından bir anlam getiren, sürekli düşünülmesi, tekrar ve tekrar sorulması gereken bir sorudur. Felsefi sorgu, aslında hayatın gizemlerine uygun bir cevap olmayacağını garanti ederek, en azından hayatın belirsizlikleri ile yaşamayı nasıl öğrenebileceğimizi ve danışanların bu gibi karmaşaları nasıl çözebilecekleri konusunda yardım etmeyi amaçlar.

Avrupa’da felsefi danışmanın modern kurucusu olan Achenbach, felsefi danışma ve psikoterapi arasında kesin bir ayrım çizgisi olduğu konusunda ısrarcıdır ve aralarındaki tek benzerliğin, her ikisinin de etkileşimin birer biçimi olmalarından kaynaklandığını söyler. Felsefi danışmada, danışan ve danışman arasında herhangi bir terapötik ilişkiyi veya tedavi iddiasını reddeder. Felsefi danışmayı bir diyalog olarak ele alır ve bu diyalogun gerçekleşmesinde yol gösterici olacak herhangi bir öznel amacı, yönlendirilmiş ilkeyi ya da teorik tahmini reddeder (Mill,t.y.s.2).

Mill (t.y., s.3)’e göre, psikolojinin felsefeyi kapsadığı tartışılmaz deneysel bir olgu olmasına karşın, Achenbach, felsefi diyalogun, psikolojik etmenlerin dışında kaldığını düşünmektedir. Oysa felsefe, boşlukta var olmaz; psikolojik süreç, felsefi düşünceyi ve danışan-danışman süreçlerini içine alan, tüm bilişsel aktiviteleri ve insan ilişkilerini etkiler. Olayları felsefi açıdan düşünüp, muhakeme etmek için, dikkat, hayal gücü, hafıza ve öz-denetim gibi doğal bilinç süreçlerini yönetmeye yardım eder ve ayrıca soyut düşünce, anlayış ve felsefi yargının daha üstün niteliklerini oluşturan ruhsal zemini ve temelleri oluşturur (Mill,t.y.s.3). Felsefe, psikolojiden asla ayrı tutulamaz, çünkü felsefe, psikolojik bir aktivitedir.

İnsan psikolojisi ve insan olmanın doğasıyla ilgili konularda artık sadece felsefe değil, psikoloji de önemli bir felsefi soru olmaya başlamıştır. Ayrıca psikoloji seanslarında psikolojik süreçler sadece tartışılmayıp, bu süreçlerde, aynı zamanda fikirler de gündeme getirilmekte, tartışılmakta ve bu durum, görüşmelerin adeta ayrılmaz bir parçası haline gelmektedir. Böylece danışma oturumları için, pek çok bilinç ve bilinçdışı oluşan zihinsel baskı, umut, korku, karmaşa, endişe gibi duyguların etkisi altında kalan, iki ya da daha fazla kişi arasında meydana gelen filo-psikolojik bir süreç oluşmaktadır (Mill, t.y.s.3).

Marinoff ise, şiddetle şunu savunur: İki tür danışan profili, popülasyonu vardır. Bunlardan bir tanesi; felsefi danışmanlığı almaya uygun olanlar diğeri ise, danışmanlık psikolojisi veya psikolojik danışmanlığı alması gerekli olanlardır(Cohen t.y., s.4-5).

Kanadalı felsefi danışman olan March” ın sözlerini alarak Marinoff (2005, s.24), kendi felsefi danışmanlığını “aklı başında olanlar için terapi” diye tanımlar. Bu durum Cohen (t.y.,s.6-7)’e göre iki temel sorun yaratır:

Birincisi; danışmanlık psikolojisi ve psikolojik danışmanlığın doğası konusunda derin bir bulanıklık ortaya çıkar. Buradan çıkan sonuç, psikolojik danışmanlığa gerek duyan danışanlar “hasta ya da delidir”, buna karşın felsefi danışmanlık almaya ihtiyaç duyanlar “aklı başındadır”. Bu ise, psikolojik yardım görmek isteyen kişilerin toptan lekelenmesi ve farklı bir duruma sokulması demektir. Üstelik danışmanların; danışanları “aklı başında” yada “deli veya hasta” diye etiketleyerek, onların doğru değerlendirme olanağını da ortadan kaldırmakta ve büyük bir hata yapmaktadır. Oysa Marinoff’ın “aklı başında” diye adlandırdığı, felsefi danışmanlık için seçilebilir saydığı bir danışanı, yine de irrasyonel eğilimlere sahip olabilir. Bu yüzden etiketler en iyi durumda yanlış sonuçlar oluşturabileceği gibi, en kötüsü tehlikeli ve anti-terapötik bir tutum oluşturur. Ayrıca Marinoff, psikolojik danışma ile danışmanlık psikolojisi arasında ayırım yapmamakta, psikolojik danışmayı danışmanlık psikolojisi ile aynı görmektedir.

İkinci olarak; daha da önemlisi, bu düşünce, bir biri ile uyumlu çalışarak, çok daha fazlasını kazanabilecek iki alanın talihsiz bir şekilde ayrılmasına neden olmaktadır. Oysa olması gereken şey, daha felsefi olan ve gelişen bir psikolojik danışmanlıktır. Marinoff’un görüşü, felsefi ve psikolojik danışmanlık arasında önemli bir karşılıklı ilişkiyi yanlış bir şekilde kurar. Bu yanlış ayrılımda vahim olan ise, bu düşüncesini hatalı bir varsayım üzerine dayandırmasıdır. O danışmanlık psikolojisini temele almakta ve klinik sorunu olan kişilere yardımcı psikolojik danışma saymaktadır. Buna göre, felsefe ve psikoloji kendi başlarına ayrı, bağımsız alanlardır. Öyleyse felsefi danışmanlığın da ayrı olması gerekir. Oysa felsefi danışmanlık melez bir disiplindir. Felsefi yöntemleri ve kuramları kullanan bir danışma türüdür. O sadece “saf felsefe” değildir. Tersine onun da iddia ettiği gibi, uygulamalı felsefedir. O, bu uygulaması için psikolojiye gereksinim duymaktadır. Yani onun yapmaya çalıştığı şey, saf felsefe değil, felsefi psikoterapidir. Eğer o, saf felsefe

olsaydı, ondan sınıfta, akademi ortamında yararlanılırdı. Ama herhangi bir anlamda, hem akli başında, hem de hasta olanlar için terapi oluşturmazdı (Cohen,t.y., s.7).

Felsefi danışmanlık etkili olabilmek için, psikoterapinin, insanla ilgili duygusal, davranışsal, ahlaki vs. birçok sorun alanına değinmek zorundadır. O yanlışlanacak olsa bile, sistematik ya da sistematik olmayan kapsamlı bir kurama dayandırılmak zorundadır. Bu kuramın, uygulamasına izin veren bir dizi araç, teknik ve becerilerinin ve de en önemlisi deneysel olarak da geçerliliğinin ispat edilmesi gerekmektedir.

Cohen (t.y.,s.7) göre ise, felsefi danışmanlık biçimindeki felsefe, daha yeni yeni bu sulara adım atmakta ve sistematik olarak test edilmeye çalışılmaktadır. Çağların bilgeliğini uyguladıklarını ileri süren filozofların, psikolojinin bilgisini yardıma çağırmayacağını kabul etmek, ne denli kendini beğenmiş bir varsayımdır. Öte yandan psikoloji ve psikoterapinin de felsefi köklerini reddetmek ya da görmezlikten gelmek aynı ölçüde gerçekçi değildir. Örneğin Freud'un "*bütün insanların davranışları bilimsel olarak açıklanabilir*" düşüncesi, çağının determinist felsefi kuramına dayanmaktadır. O, bu çerçeve içinde psiko-analitik kuramını ortaya koymuştur. Bu kuram, uygulama için ona örneğin; savunma mekanizmaları, aktarım, direnç gibi psikolojik araçları sağlamıştır.

Dolayısıyla felsefi danışmanların olanı, psikolojik olandan ayırma teşebbüsü onların bütünleyici rollerine tepeden bakmaktır. Bu durum, yani psikoloji biliminin yardımını görmeden kendi mesleki toprağını kazmaya girişen filozofların alınına; daha en baştan tekerleği yeniden icat etmek ve felsefi danışmanlığın hızını kesmek yazılmış demektir. Oysa ki; felsefi danışmanlık, psikolojik danışmanların test ettiği teknikleri ve ayrımları da işin içine katmasıyla daha da hızlı büyüyebilir (Cohen, t.y., s.9).

Cohen (t.y., s.9)'e göre, psikolojik danışmanların işini ciddiye alan, onların bütünleştirici doğasını görmeye çalışan felsefi danışmanlar, onu şimdi olduğundan daha fazla felsefi yaparak, psikolojik pratiğe epeyce bir katkı sağlayabilirler. Felsefenin insanlara yardımcı olabileceği düşüncesi, bir yere kadar doğrulanmış bir gerçektir. En

temelde de birçok psikolojik yöntemin değişmez biçimde felsefi kuramlara dayanması bunun bir ispatıdır. Felsefi danışmanlık ayrı bir yaklaşım olacaksa, tabi ki, farklılıkları olacaktır.

Felsefi danışmanların danışanlarına yardım ederken, psikolojik danışmanlardan farklı olarak ilerledikleri üç yol vardır (Cohen, t.y., s.8):

Bunlardan birincisi; tarihsel olarak önemli düşünürler mesela, Sokrates, Aristo ve diğerleri konusunda gördüğü kapsamlı eğitim sayesinde felsefi danışmanlar, düşünürlerin düşüncelerini, danışanın sorunlarıyla başa çıkmada yardımcı olması açısından danışmada kullanma eğilimdedirler. Böylelikle felsefi kuramları, psikolojik bir uygulama aracına dönüştürmektedirler. Örneğin Rasyonel-Duygusal Terapi (REBT); danışanlarının bir olay hakkında irrasyonel inançları ile olayın kendisi arasında ayırım yapmasını bekleyerek, Epikurus'un öğretilerine bağlanmakla kalırken; felsefi danışmanlar genellikle danışanın durumuna tanıklık eden başka felsefi düşünceleri de sunarlar. Onlar örneğin antik bir filozof olan Sokrates'le başlayarak, yaşamın daha dolu dolu nasıl yaşanacağı konusunda birçok bilgece içgörü kazandırabilirler. Psikologlar bu kavramları ve kuramları kendi pratiklerinde birleştirdiği ölçüde, danışanlarının, danışmanlık amaçlarına ulaşmasında daha iyi yardım etmede ilerleme sağlayabilirler. Yani, felsefi kuramlar psikolojik bir yaklaşımla evlendirilebilir ve bundan da pozitif sonuçlar çıkabilir. Felsefi kaynakların psikoterapiye daha çok aktarılması aracılığıyla, standart yaklaşımlara çeviklik ve değer katılabilir. Bunu varsaymak akla da uygundur, tersini düşünmek ise yanlış olur. Şöyle ki; felsefi kuram ve düşünce tarihi akışı boyunca öteki pratik alanların, (sosyal, politik ve etik felsefelerden, bilim felsefine kadar) içinde ilerletildiğini, bu alanların ise, bizim yaşamlarımızda önemli ve değerli pratik sonuçlar doğurduğu bir gerçektir. Ne var ki, bu etkileşim eksiktir.

İkinci önemli fark noktası; böyle bir eğitim almış olan felsefi danışmanların, felsefi kuramları uygulamanın yanı sıra, felsefi düşünmenin biçimsel yöntemlerinden yani felsefeye bakıştan bol bol yararlanmalarındadır. Felsefeye bakış, en önemlisi dogmatik olmayan, yani sorgulayan bir bakıştır. Felsefenin bu yöntemleri, onun kuramlarından farklı

olarak, akılcı çıkarımlar yapma ve doğru temellendirme ölçütleri sağlar. Bulanık kavramlara, doğrulanmamış varsayımlara dayanan ve tutarsız olan bir kişi kararlarında, doğaldır ki, hatalar yapabilir. Bu bilimsel araştırmada olduğu gibi, günlük yaşam için de söz konusudur. Bunun için danışmanın öncelikle doğru bir felsefi bakış açısına sahip olması gerekir ki, danışanına bunu kazandırabilsin.

Üçüncü olarak ise, filozoflar tarafından ortaya konmuş olan akıl yürütme formları, diğer yaklaşımlardan daha kapsamlıdır. Bu akıl yürütme formlarının standart yaklaşımlara eklenmeleri, daha güçlü ve daha ilerici bir psikoterapi kuramı için umut verici olabilir.

Temel varsayım şudur: İnsanların kişiler ve kişiler arası yaşamda karşılaştıkları duygusal ve davranışsal sorunların kaynağında hatalı mantıkları yatmaktadır. Bu doğruysa, felsefi yöntemler, kişinin kendini bozguna uğratan mantıksal hatalar listesi ile birlikte, bu sıkıntı verici kararlardan kaçınmasına yardımcı olacak araçların mücevher kutusudur. Psikolojik yaklaşımların, örneğin Akılcı Duygusal yaklaşımın, zaten bu araçlardan bazılarını kullandığı bilinmektedir.

Öyleyse Cohen (t.y.,s.12)'a göre, bu iki alan bir birine zıt değil, karşılıklı bir birinden beslenmeye açık alanlardır. Her birinin ötekinden yararlanması için birçok neden vardır. Bu sebepler, şişmiş egolar ya da kendini büyük gösterme adına alan savaşlarına sabote edilmemelidir. ASPCP" nin misyonu bu konuda açıktır; Her biri kendine özgü hizmetlerin kalitesini iyileştirmeye gerçekten özen gösteren felsefi ve psikolojik danışmanlar, bu alanın saflarına katılacaklardır.

“İnsanlık felsefesi, psikolojik kavrayış olmaksızın noksan kalır. Psikoloji de aynı şekilde felsefi kavrayıştan yoksun bırakıldığında, görevini tam olarak başaramaz” (Marinoff, 2005, s.36). Marinoff kendi içinde çelişkili ifadeler kullansa da, bütünlükcü bakış açısına ihtiyacımız olduğu gerçeğini bu sözleri ile ifade eder.

Buna bağılı olarak řu durum kesinlik kazanmaktadır: Felsefi danışma, felsefi olarak donanımlıdır ve bilgilendirilmiştir, fakat psikolojik dūřuncenin gereksinimini inkâr etmez. Söylenmeyen nokta şudur ki; felsefi danışman, felsefi iç gözlemin, psikolojik içe bakıştan geçtiğini vurgular (Mill, t.y.,s.4).

Felsefi danışmanlık uygulaması saf felsefe değildir. Saf felsefe olsaydı, bireylere felsefi dūřünce ve mantık açasından şekillendirip tavsiye verirdi. Bunun da felsefi olarak öğretici ders vermekten öteye geçmediğini söyleyebilirdik. Oysa felsefi danışmanlık, kişinin kendini tanınması ve gerçekteşirmesine yönelik içe dönük bir terapidir ve aklın önemini savunur. Felsefi danışma, felsefi uzman tarafından, danışanlarının hayat sorularını ve zorluklarını aşmasında doğru dūřünmelerine yardım eden uygulamalı bir danışmanlık alanıdır. Eđer felsefi danışmanın amaçlarından biri, danışanlarının hayatlarını daha felsefi yaşamaları ise, gerçeğin tüm yüzlerini kavramak, ulaşılmak istenen amaç olacaktır.

Felsefi danışma, psikolojik danışmanın bir biçimidir ve bundan dolayı danışmanlar yardım içeren bir danışma süreci içerisinde olduklarını bilmelidirler. Felsefi danışma bir psikoterapidir, çünkü:

- 1- Bu hizmeti sunacak profesyonel uzmanlarla ilişki içerisinde.
- 2- Ücret karşılığı danışanları kabul eder.
- 3- Kişisel özerkliği, gelişmeyi ve zihinsel sağlığı iyileştirmeyi amaçlar.
- 4- Günlük yaşama uyarlanabilecek yapıcı, hazırlayıcı, pedagojik yararlar sağlamayı amaç edinir (Mill, t.y.,s.7).

Bu, geçerli ve yasal bir durum oluşursa da, tüm felsefi çalışmalar, psiko-terapötik değildirler. Eğer felsefi danışmanın genel amacı, yukarıda bahsedildiği gibi, gelişimsel, önleyici, rehberlik edici, düzeltici ya da dönüştürücü ise, o zaman durumu iyileştirme yoluyla, kişisel gelişim sürecinde yardım eden yaklaşımlardan biri olacaktır. Felsefi danışma, danışanlarına kişisel keşif ve kendini anlama yolunu sunan bir çabadır. Bu nedenle, şu anda bu şekilde bakılmasa da, zihinsel bir terapötik yardım biçimidir (Mill, t.y.,s.7).

Danışanlarına, kendini anlama, zihinsel gelişim ve hayata farklı bir bakış açısı sunması bakımından, felsefi danışma, psikolojik tedavinin benzer çalışmalarını tamamlayan alternatif bir yaklaşım içerir. Felsefi danışma, psikolojik danışmanlık yaklaşımının içinde alternatif bir model olarak onay alabilmek için, filo-psikolojik örneklemeleri içine almalıdır (Mill, t.y.,s.7).

İki disiplin arasında paralellik ve tamamlayıcılık var olabilir, ama felsefi öz-keşif kendini, danışmanlık psikolojisi gibi tedavi edici olarak görmemelidir, çünkü o zaman psikoloji, felsefe alanın yardımcı bir alanı olarak kabul edilmiş olur. Felsefi ve danışmanlık psikolojisi arasında kavramsal ve gerçek bir ayırım ortaya koymak önemlidir. Felsefi çalışma, psikolojik öğeleri kapsanmış olmasına rağmen, yaptığı şey açısından farklıdır. Felsefi danışmanlık, psikolojik danışmanlığın bir biçimidir, danışmanlık psikolojisinin değil.

Kişinin felsefi yaklaşımı, felsefenin, felsefe tarihinden farklı olduğu kadar farklıdır. Her kuramsal alan, gerçeğe ve etrafımızdaki dünyaya bakış açımıza rehberlik eder. Felsefe, kişisel kimlik gibi, var oluşun farklı bir sürecidir. Fakat felsefe, sadece teorik ve soyut bir disiplin değildir. Felsefeyi yaşamak, olduğun gibi görünmek ya da görüldüğün gibi olmaktır, bu da hayatı savunduğunuz değerlere göre yaşadığınız anlamına gelir (Mill,t.y.,s.8).

Felsefi bakış açısına sahip olmanın pek çok avantajı vardır, çünkü potansiyel olarak bir kişinin, mantıksal, duygusal, sosyal ve psikolojik pek çok yönünü ele alır. Hala felsefi danışma alanını, mantıksal bir kalıba yerleştirip kısıtlayan danışmanlar vardır. Örneğin Eite Veening, felsefi danışmanın, kişinin düşünce ve inanç sistemi gibi bilişsel olaylar doğrultusunda ele alınması gerektiğine inanır (Mill, t.y., s.9). Hâlbuki kişisel iyileşmeyi etkileyen duygusal faktörler de, felsefi yardım için ele alınmalıdır. Pek çok danışman, bu düşünceye katılmaz ve duyguları, araştırmaların geçerli birer odağı olarak görür, çünkü

kişinin duyguları, danışanın felsefi yaklaşımı hakkında bilgi vericidirler (Mill, t.y.,s.9). Bilişsel danışmanlık yaklaşımı da göstermiştir ki; kişinin düşünceleri, duygularını ve duyguları da davranışlarını etkilemektedir. Felsefi danışmanlık anlayışı da kişinin sahip olduğu felsefesinin, onun düşüncelerinde temel olarak saklı olduğunu ileri sürmektedir. Düşünce ve duygu arasında özsel bir ikilik görmemektedir. Sadece danışanın, en temelde sağlam düşüncelere sahip olursa, doğal olarak sağlıklı bir ruhsal yapıya kavuşacağını savunmaktadır. Felsefi danışanın odak noktasını, danışanın düşünceleri ya da felsefeleri oluşturmaktadır.

Felsefi danışmanlar, danışanların hayatını, üstü kapalı olarak kabullendikleri temel felsefi prensiplerini ve onları iyi oluşturup oluşturmadıklarını ya da değişikliğe ihtiyaçları olup olmadıklarını araştırırlar. Felsefi danışma, mantığın dolu bir kaptan boş bir kaba kolayca aktarıldığı bir şey değil, bir çalışma ve çaba ürünüdür. Felsefi danışma bu yönü ile, danışanın zihinsel sağlığını ve gelişimini etkileyecek yeni bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır (Mill,t.y.,s.).

Felsefi danışma, Delphic'in "kendini bil" buyruğunu takip ederek incelenmeyen bir zihinsel gerçekliğin, felsefi bilgi adına kör kalmış bir bilgi olduğunu kabul etmelidir. Felsefi farkındalığı amaçlayan felsefi danışmada danışman, dünya bakışı ile ilgili kavramsal anlamları ve kişiliğe etki eden psiko-dinamik etkenleri araştırmaya istekli olmalıdır. Felsefi danışmanlar bilinçdışı öğelerin, bilişsel işlevleri nasıl gölgelediğini, anlamın nasıl yapılandırıldığı ve tecrübe edinildiğini içeren bütün kişisel var oluş öğelerini tanımalıdır. Bilinçdışı etkenlerin felsefi kavrayışla alakası olmadığını savunan Lahav'ın aksine, bilinç; düşünce, ilişki, karar ve anlamların yapısını oluşturan bilinçdışı süreçlerin göstergesidir, böylelikle kişisel adaptasyonlara, felsefi kararlara ve kişiliğe etki eder. Çünkü endişeler, çatışmalar, direnişler, savunma mekanizmaları danışma sürecinin gidişatını ve gelişimini etkileyen ve belirten evrensel olgulardır. Felsefi danışma, görüşmenin gerçekliğini içeren pek çok paralel, ruhsal süreci kabul etmelidir (Mill, t.y.,s.23).

Felsefi danışma teori ve uygulamada filo-psikolojik süreçten yararlanan, psikolojik olarak kapsanmış dinamik bir etkinliktir. Felsefi danışma ancak sistematik bir gözden geçirme, eleştiri kabiliyeti ve deneyimle, gelecekte davranışçı bir bilim dalı olarak onay kazanabilecektir (Mill, t.y.,s.24). Felsefe ancak uygulamada psikolojik danışma ve rehberlik anlayışıyla birleştiğinde, gerçek varlığını kazanacaktır. Yoksa o saf felsefe olarak kalacaktır.

Teorik anlamda psikolojik danışmanlık ve felsefi danışmanlık arasındaki ayrım” Amir (t.y., s.8)’e göre, “*pratikte kendini problem olarak göstermektedir.*” Psikolojik bilgi ve tecrübeler, felsefi danışmanlığın kalitesini belirleyici bir faktör olmaktan öte, sahip olduğu felsefi bilgi labirentinde felsefi danışmanın yolunu aydınlatıcı olmaktadır. Teorik açıdan bakıldığında; felsefe, elbette ki, içinde psikolojik bir aktiviteyi de barındırmaktadır. Öyle ki; felsefenin duyguları barındırmadığını söylemek, onun hayatla olan bağına da görememekten kaynaklanmaktadır. Amir (t.y., s.8-9)’e göre teoride bile, psikolojik danışmanlık ile felsefi danışmanlık arasında ayrım olduğu kesinlikle savunulamaz. Felsefi danışmanlık, psikolojik danışmanlıkla evlendirilmelidir. O filo-psikolojik alternatif bir yaklaşım olmalıdır. Yani felsefe, psikolojik danışmanlık ve rehberlik perspektifi içinde kişinin kendini gerçekleştirmesinde bir yaklaşım olarak kullanılmamıştır. Felsefe yoksa saf felsefe olarak akademinin duvarları arasında yapılan, hayattan uzak birer fikirler yumağı olarak kalacaktır.

Felsefi danışmanlık ve psikolojik danışmanlık görüşleri en temelde, kişinin kendini gerçekleştirme sürecinde, ona yardım etmeyi kapsamaktadırlar. İkisi de bireylerin daha sağlıklı olmaları için, gelişimsel ve önleyici rehberlik hizmetini esas almaktadırlar. Aralarındaki tek fark; felsefi danışmanlığın, felsefe temelli bunu yapmak istemesi iken, psikolojik danışmanlığın bunu psikolojik eksenli sunmasıdır. Felsefi danışmanlık fikirler sahası ile ilgilenirken, psikolojik danışmanlık daha ziyade duygular temelinde yer almaktadır.

Felsefi danışmanlar, diğler danışma yaklaşımlarının sahip olduğu ortak yöntemleri kullanmalıdır. İçerik olarak ise, kendi özgünlüğüne sahip olmalıdır. Bütünsel anlamda insanı anlamak için de bu gereklidir.

Sonuç olarak felsefi danışmanlık, psikolojik danışmanlık ve rehberlik anlayışı içerisinde ayrı bir yaklaşım olma iddiasındadır. O ne Achenbach'ın iddia ettiğı gibi danışmanlık yaklaşımlarından ayrı ne de Marinoff'un iddia ettiğı gibi psikoterapiye karşı alternatif bir yaklaşımdır. Felsefi danışmanlık, felsefenin kişinin zihin sağlığını artırıcı, potansiyelini zenginleştirici bir yaklaşım olarak psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanı içerisinde ayrı bir danışma anlayışıdır. Onun psikolojiden ayırma ya da bir tedavi biçimi olarak farklı bir yere koyma çabaları anti-töröpötik ve tehlikelidir.

3.3. ÜÇÜNCÜ PROBLEM: FELSEFİ DANIŞMANLIK NE ÖLÇÜDE ETKİLİ BİR YAKLAŞIMDIR?

3.3.1. Etik Problemler ve İkilemler Konusunda Felsefi Danışmanlık Ne Ölçüde Yararlı Olabilir?

Bauman (1998, s.92) “... Ahlak bağımsız ve ilk sıraya sahiptir. İlk felsefe etikdir...”
der ve ekler:

Günlük işlerimizi yaparken, tüm el değmemişliği içinde, güç kullanarak düzeltilmemiş ve değiştirilmemiş vahşi doğayla nadiren karşılaşıyoruz; teknik mamulleri çoğunlukla, üzerinde basit kullanma talimatları olan, sıkı sıkı kapatılmış, siyah kutular içinde görebiliyoruz ancak; buna karşılık yaptıklarımızı, yapabildiklerimizi ve yapmamız gerekenleri etkileyen, gördüğümüz ya da düşündüğümüz, tanıdığımız ve tanımadığımız, bitmez tükenmez gibi görünen bir yığın başka insanla birlikte yaşıyor ve hareket ediyoruz – ve bütün bunlar anlayamadığımız ve kestiremediğimiz yollarla gerçekleşiyor. Böyle bir hayatta “ doğa yasalarının bilgisinden ve teknik becerilerden daha sık ve daha yoğun bir şekilde ahlaki bilgi ve becerilere ihtiyaç duyuyoruz. Ama bu bilgi ve becerileri nereden edineceğimizi bilmiyoruz, bu bilgi ve beceriler bizlere sunulduğu zaman da, onlara tamamen güvenip güvenemeyeceğimizden tam olarak emin olamıyoruz (Bauman, 1998, s.27-28).

Ahlak ve etik, felsefenin en temel uyguluma alanıdır. Fakat etiğin felsefece, danışmanlık mantığı açısından kullanılması yeni bir yaklaşımdır. Filozoflar, ahlak ve etik konusunda pek çok şeyler söylemişlerdir. Ama onlar, bundan bir danışmanlık uygulaması şeklinde yararlanmamışlardır. Oysa bugün felsefi danışmanlık etik ikilemler konusunda

bireylere yardımcı olabileceğini iddia etmektedir. Bu uygulama, yeni bir alan olup, içinde pek çok sorunu barındırmaktadır.

Araştırma bu anlamda, bireylere felsefi danışmanlık yaklaşımının temelini oluşturan, etik ikilemlerle baş edebilme becerisini kazandırma amacının, ne ölçüde anlamlı bir proje olduğu araştırılacaktır. Öncelikle Kuçuradi' nin etik görüşü merkezinde, Marinoff'un etik ve ahlak kavramı ayrımı sorgulanacak ve etikten nasıl ve ne ölçüde yararlanabileceğimiz sorusunu kavramsal düzeyde analiz edecektir. Daha sonrasında ise, etik ve terapi ilişkisi Martin'in görüşleri temelinde, başta Marinoff olmak üzere, çeşitli anlayışlar çerçevesinde eleştirilecek ve araştırılacaktır. Etik ve terapi ayrımı, bütünsel bir yaklaşım perspektifinde, pozitif sağlık konseptince olabirirliliği değerlendirilecektir.

3.3.1-1. Ahlak ve Etik Ayrımı: Marinoff'un Etik Anlayışının, Kuçuradi Perspektifinden Değerlendirilmesi

Kuçuradi (1968, s.9)'de, insan problemlerine bakışın iki ana tarzı göze çarpar: Birincisi, insandan hareket ederek insan problemlerini -bu arada etik yapısının da- araştırılması; diğeri ise, tek insandan ya da kişiden hareket edip, insan problemlerine bakmaktır. Bu iki bakma tarzının, insanı kavrama çabasında yerleri ayrı ayrıdır.

Çağımızda insan, sadece cins olarak bilgi teorisinden hareketle araştırılmakta, kişi insanlar arası ilişkilerde kendi kendisiyle yüz yüze hiç gelememektedir (Kuçuradi,1968, s.11). Artık 'insanlar üzerine' pek çok şey söylenmekte, fakat 'insandan' hiç söz edilmemektedir. Kuçuradi (1999, s.9)'e göre asıl önemli görev, 'kişi' problemlerini, 'insan' sorunlarından ayırarak ele almak ve tek insanı -kişiyi- araştırmaktır.

'Kişi'den değil, 'insan'dan hareket eden her etik görüşü için kaçınılmazlık vardır; bu da insanın tek tek yapıp-ettiklerini, yapandan ayırarak ele alması, kendi başına hareketlerin moral değerinin veya değersizliğinin araştırılmasıdır (Kuçuradi,1968, s.12). Çünkü böyle bir etik, yani insanlar arasında bütünlükleri yapı başkalığı olarak görmeyen

her etik, ancak insanın tek tek yapıp ettiklerini problem yapabilir, ancak davranışlar arasında fark görebilir. Bu şekilde de kişi unutulmuş olur.

İnsana ilişkin felsefe ve bilim araştırmalarında, insan, birey ve kişi ayrımlarının, değer araştırmalarında ise, değer ile değerler arasında kavramsal bir ayrımların yapılmaması, başka konulardaki karışıklığın nedeni olduğu gibi, etiğin de ana problemlerinden birisidir. Diğer bir karışıklık nedeni ise, değer sorunlarını araştırabilmek için bakılacak yerin - nesnenin - belirlenmesindeki gúçlüktür. Etik değerlerin bazen soyut kavramlar, ilkeler; bazen de kendi başına “ne”likler, ideal nitelikler olduğu ileri sürülmüş, bu farklı tanımlamaların da, konuyla ilgili relativist – mutlakçılık kavgasını pekiştirmekten öteye götürmediği görülmüştür (Kuçuradi, 1999, s.173).

‘Değerler problemi’, her zaman ‘erdemler problemi’ olarak ele alınmıştır. Etiğin ana problemini de “iyi nedir?” sorusu oluşturmuştur. Dolayısıyla onun karşıtı olan “kötü”nün ne olduğu da hep birlikte soru yapılmıştır. Bu görüşün temelinde değerleri, sadece moral değerler olarak gören bir bakış vardır. şeylerin değerlendirilmesi de hep bu moral değerlere göre yapıla gelmiştir. Bu da tek doğru değerlendirme tarzı olarak kabul görmüştür. Oysa Nietzsche “*değerler ve değerlendirme problemini, moralin bir problemi olarak değil, insanın bütün etkinlikleri ile ilgili bir problem*” olarak ele almış, bu bakımdan da morali problematik olarak görmüştür (Kuçuradi, 1999, s.6).

Bugün etiğin konusu; insanın, insanlar-arası ilişkilerde araştırılmasıdır. İnsanların değer yargılarının kaynağının araştırılması ise, başka alanların işidir. Etikle, moral ya da ahlak arasındaki ayrılığın ortaya konabilmesi, antropolojinin bağımsız bir araştırma alanı olması ve değerler probleminin araştırılmasının bir sonucu olmuştur.

“Ahlak” Nietzsche’ye göre, “ ister seve seve, isterse de zorlukla, çok eskiden geçerli kılınmış bir kurala veya geleneğe boyun eğmektir; kişinin, eylemlerini ve değerlendirmelerini buna uydurmasıdır ” (Kuçuradi, 1999, s.12). Buna göre bir geleneğe uymak iyidir; kötü olan ise, bundan kopmaktır.

Felsefi danışmalığın öncülerinden Marinoff da, etik ve ahlak arasında ayırım yapar. Marinoff'a (2005, s.213-214) göre, "Etik; neyin iyi ve buna paralel olarak neyin kötü olduğunu tarif eden bir kuram ya da sistemden söz ederken; 'Ahlak' ise bize ne yapmamız ve ne yapmamamız gerektiğini söyleyen kurallardan" bahseder. Ahlak kişisel yaşamımızla ilgilidir. Etik ise daha kuramsaldır. Kısacası ahlak yaşarken uyduğumuz kurallar iken, etik bu kurallara yol açan sistemlerdir. Biri uygulama, diğeri ise kuram ya da teorilerle ilgilidir. Bu ikisini sağlam bir şekilde birleştirdiğimizde ise, kişisel felsefi tavrımız en sağlam durumda olacaktır. Teori ve uygulama alanı olarak etik ve ahlakı ayırır. İkisinin birleşiminden ise, sağlam kişisel değer görüşümüz ortaya çıkar der.

Ona göre, neyin iyi neyin kötü olduğunu biliyorsanız işiniz kolaydır. Bunu öğrenmeye ise, ilkin düşünerek başlamanızı önerir. Fakat bu sorunun yanıtızsız kaldığını, tam bir yanıt bulamayacağımızı da başta belirtir. Moore' dan bir alıntı yaparak da "iyiliğin tarif edilmekten aciz" olduğunu altını çizer. İyilik, doğruluk gibi değer yargılarından farklı farklı şeyler anlaşıldığından bahseder (Marinoff, 2005, s.220).

New Yorklu bir polis memurunun hayret verici bir olayından bahseder. Polis memuru yalnız çıktığı bir devriye görevi sırasında tesadüfen bulduğu 35 bin dolar değerinde aklanmış uyuşturucu parasını hemen alır, delil olarak teslim eder. Bütün medya bu adamın namusluluğuna övgü yağdırmak için birbirleriyle yarış ederler. Belediye başkanı kendisine dürüstlük madalyası bile sunar. Marinoff, Bu beni sevindirdi, ta ki; polisin yaptığı hakkında konuşmasını dinleyene kadar. Polis memuru parayı almayı düşünmüş fakat sonra, emekli aylığının bundan çok daha fazlasına değer olduğunu fark etmişti. Şöyle bir mantık yürütmüştü, "otuz beş bin dolar için parasal güvenliğimi niçin tehlikeye atayım ki?" ve ekler: Belediye başkanı adama "doğruluk" değil, "doğru sözlülük" madalyası vermeliydi. Çünkü "doğruluk" der Marinoff (2005, 212) ilkeye karşı sorumluluk ve sınırsız bağlılık gerektirir, acımasız

hesapçılık ve kişisel çıkar değil.” O bu durumdan hemen bir genellemeye gider; düşük ahlaki standartlarımızdan dolayı insanın dehşete düşmesi gerektiğini düşünür (Marinoff, 2005, s.211).

Marinoff (2007, s.37) “*Temel bir yanlış fikir vardır.*” der. Bu yanlış kanının ise, insanların “*üzerinde anlaşılmuş tek bir doğru olduğunu ve bununla birlikte bir felsefi danışmanın da, bu doğruyu bildiğini, bunu da danışanlarına söyleyebileceğini sanmalarındır.*” diye ekler.

Ne yazık ki; ahlak, matematik gibi bir konu alanı değildir. Basit bir cebir işleminin ($2+x = 3$ gibi) tek bir doğrusu vardır. Ahlak daha çok $x+y = 3$ gibi iki bilinmeyenli bir denkleme benzer. X ve y arasındaki bağlılığa göre sonsuz sayıda doğru sonuç varsayabiliriz. “*Yapılacak doğru şey nedir?*” diye soranların kendi ahlaki sezgileri veya ahlaki teorilerinin dayanağı ile ilgili bir nokta belirlemeleri gerekir. Doğruluğu keşfetmemiz için kişisel bağlamınız –sizin bağlamınız- olur. Sizin için bir anlam ifade etmeli, sezgileriniz ve deneyimlerinizle uyum sağlamalı ve o durumda işe yaramalıdır. Marinoff (2007, s.38), “*Kesinlikle kendi tavrınızı ortaya koymalısınız*” der ve sonra da “*Neyin doğru olduğuna karar vermenin 10 yolunu göstereceğini*” söyler. Pratikte nasıl işlediğini daha iyi gösterebilmek için Robin Hood efsanesine uyarlayacağını belirtir. 10 farklı ahlaki sisteme göre, 10 farklı yol olduğunu belirtir. Bunları sıralama mantığı ile vermediğini, daha ziyade listelediği söyler. Liste şöyledir: Deontoloji, Teleoloji, Erdemcilik, Tanrısal Dini Ahlak, Objektivist Ahlak, Temel (Prima Facie) Görevler, Sosyobiyoloji, Başkası Merkezli Ahlak, Budist Ahlak, Hukuk Ahlakıdır.

Tek tek bu ahlaki sistemlerden bahseder. Robin Hood efsanesini her ahlaki sistemin anlayışına göre yorumlar. Sonrasında gerçek bir çelişki ile karşılaşırız. Bu çelişki ise, “*Hangi ahlaki sistemin daha iyi ve hangisinin yorumunun en iyisi olduğuna nasıl karar vereceğimiz?*” dir (Marinoff, 2007, s.38-39). Bu ise, şu problemi kendiliğinden doğurur: İyinin anlamını bilmeden, hangi iyilik teorisinin daha iyi ya da en iyi olduğunu nereden

bilebiliriz? Marinoff (2007, s.60), “Elimizde birbirleri ile yarışan iyilik teorileri ile birlikte, tekrar başa döndüğümüzü, başladığımız yere yeniden geldiğimizi” düşünür.

Marinoff (2007, s.60)’a göre, eğer erken yaşlarda bir düşünce sistemi size iyice aşılansa ya da bir sebeple belirli bir ahlak teorisinde karar kılmışsanız, böyle bir sorunuz olmayacaktır. Ama düşünceli biriyseniz, tek bir ahlak teorisinin, her ahlaki durumu açıklayamayacağı sonucuna varabilirsiniz. Bu durumda tek seçenek ise, farklı durumlarda farklı ahlaki sistemlerin işlediğini varsaymak olacaktır. Bu yaklaşımın adı ise, “Meta-Ahlaki Göreceliliktir.”

Meta-Ahlaki Görecelilik, Marinoff (2007, s.60)’a göre, öznel bir bakış açısı ile herkesin ahlakının diğer herkes gibi geçerli olduğunu, dolayısıyla belirli bir durumda her şeyin hoş görülebileceğini varsayan “Ahlaki Görecelik” ten farklıdır. Aynı eylemi, hem doğru hem de yanlış sayabiliyorsanız, siz bir ahlaki görecelik savunucusu değilsinizdir.

“Peki, ama daha akıllıca ve daha güvenilir bir ahlaki yön gösteren tarafsız bir bakış açısı var mıdır?” diye sormadan edemez. Marinoff (2007,60-61) “İşte burada” der, Meta-Ahlaki Görecelik görüşü devreye girer ve bu görüş üç açıdan önemli bir görev yerine getirir: Birincisi; ahlaki sezgilerimizi yansıtmalıdır. İkincisi; geçmişteki ahlaki deneyimlerimizle uyuşmalıdır. Üçüncü olarak ise; probleme çare bulmamıza yardımcı olmalıdır. “Sizin için hangi ahlaki sistemin daha iyi olacağını düşünüyorsunuz ve neden?” Ona göre, çözülmemiş ahlaki problemler büyük kaygı kaynağıdır. Bunun için kişi bu konuda mutlaka düşünmelidir.

Uygulamada ahlakın dar, kişisel ve öznel olduğunu, bu manada hemfikir iki kişinin bile var olamayacağını bize anlatır. Sonra da iyilik ile ilgili ölçüler vermeye çalışır. Bunun için Buda’nın öğretilerinden, İncil’den örnekler verir. İyiliğin, kötülüğün zıttı olmadığını, bir birinin tamamlayıcısı olduğunu anlatır. Bu söylediklerinden, ahlaki görecelik sonucunun çıkarılamayacağını anlatmaya çabalar (Marinoff, 2005, s.219). Bu konuda danışmanlık örneklerinden bahsederek neler başardığını bizlerle paylaşır. Doğal olarak, onun

görüşlerinde büyük bir karışıklık, hatta büyük bir sorun olduğu ortaya kendiliğinden çıkar. İnsan hemen söyle düşünmekten kendini alamaz: O zaman yardım isteyen kişilere, danışman nasıl yardımcı olacaktır? Bunun için önce ayrımlar yapmak gerekir.

Marinoff, öncelikle ahlak ve etik arasındaki ayrımı hatalıdır. Bu ayrımın arkasında değerleri sadece moral değerler olarak gören bir anlayış saklıdır. Kuçuradi (1997, s.20-21) sorar, “*Acaba moral ya da ahlak nedir?*” Ahlaktan söz edilirken dile getirilmek istenen, hep insanlar arası ilişkilerde kişilerin uymaları beklenen – talep edilen – davranışlardır. Yapılması – yapılmaması gereken davranışlardır, yani belli grupta ya da genel olarak iyi – kötü sayılan davranışlardır. Böylece ahlak, kişiler arası ilişkilerde davranışlara ilişkin, geçerli çeşitli ‘değer yargıları’ sistemleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu genel değer yargıları ise, kişilerin belli koşullarda başka insanlarla ilişkilerinde yaptıklarının; her biri tek, eşsiz ve karmaşık bir bütün olan eylemlerimizin değeri konusunda yargıda bulunmak için kullanılır.

Ahlak denen olgu böylelikle, hem yaşamda çeşitli ahlaklar olarak karşımıza çıkar ve kişilerin de bunlara uymaları beklenir, hem de kişilerin eylemlerini değerlendirmek için tek ölçüt olarak varlık kazanır.

Kişi eylemlerine yalnızca genel değer yargıları açısından bakıldığı zaman, değer ölçütü (yargısı) olarak yalan söylemek kötüdür- sözünde durmak iyidir- yargıları kullanıldığı an, bir problemle yüz yüze geliriz. Bunlar bir eylemin değerinin bilgisine ulaşma yolu bilinmediği zaman yani, bir eylemi değerlendirmenin başka bir olanağı bilinmediğinde sorulabilecek sorulardır. Bir eylemi doğru değerlendirmenin ne olduğunu biliyorsak, böyle bir soruyu sormamız da gereksizdir (Kuçuradi, a.g.e., s.24-25).

Çeşitli ahlakları oluşturan bu değer ölçütlerinden değer yargıları, insanlar arası ilişkilerde kişi eylemlerini ve kişileri doğru değerlendirmeyi – bu eylemin – kişilerin değerinin bilgisini edinebilmeyi – sağlamıyor, ancak bir tür ezbere değerlendirmelere,

izlenimler edinmeye dolayısıyla değişik ve değişken olan izlenimlere götürüyor (Kuçuradi, a.g.e., 26).

Değerlendirmelerde, tek ölçüt olarak değer yargıları ya da moraller alındığında, yapıldığı iddia edilen şey ile aslında yapılan birbirine uymuyor, dolayısıyla değer ölçüsü olarak bir işe yaramadığı gibi, yaşamda birçok haksızlığa, çatışmalara da kaynaklık ettiği görülüyor. Böyle ilke ya da kurallara daha yakından baktığımızda; bunların bir gerekliliği – yapmaya – yapmamaya ilişkin bir gereği – dile getirdiklerini, bu gereklere ilişkin düşüncelerin ise, farklı kaynaklardan türetildiğini görülmektedir. Yani bu istemlere ilişkin “*neden yapılması gerekir?*” sorusu yanıtlanması gerekirse; bunların dile getirdiğı gerekliliğin, belli tarihsel koşullarda, iki farklı kaynaktan - biri deney, diğeri ise insanın değerinin bilgisi olmak üzere, iki ayrı kaynaktan – ve farklı yollardan – farklı akıl yürütmelerle türetildiğı anlaşılmaktadır (Kuçuradi, a.g.e., 27-28).

Kaynağı deney olan bu kuralların bazıları, farklı çevrelerdeki doğal – toplumsal koşulların özelliğinden ve farklı kültürlerden kaynaklanan davranış kurallarıdır. Geçerli olduğı toplumda pratik işlevi olan, koşullara ‘görelî’ kurallardır. İnsanlar arası ilişkiler için düzen koyucu kurallardır. Gelenekten gücünü almaktadır (Kuçuradi, 1997, s.27).

Kaynakları “insanın değerinin bilgisi olan gereklilik önermelerine” gelince, ki bunlara daha çok “ilke” diyoruz, bunların bir kısmı, insanın değerinin bilgisinden doğrudan doğruya yapılan çıkarımlardır: “*insanlara insan olarak eşit muamele yapmak gerekir*”. Bir kısmı da dolaylı olarak –bu değeri harcayan tarihsel koşullar aracılığıyla örneğin, “*ırk ayrımı yapmamak gerekir, işkence yapmamak gerek*” gibi yapılan çıkarımlardır (Kuçuradi, 1997, s.29).

Böyle ilkelerin insanlara bildirdiğı, şöyle bir şeydir: Bir insan başka insanlarla ilişkilerinde, o ilkenin talep ettiği şekilde davranırsa, insanın yapısal olanaklarının gerçekleşebilmesini engellememe olasılığı artar. İnsanın değerinin bilgisinden türetilen bu

ilkelere, “etik ilkeler” demek daha iyi olur. Deney kaynaklı kurallara ise, ahlak demek daha iyi bir ayırım yapmamızı sağlamaktadır (Kuçuradi, 1997, s.30).

Bu ilkeler yani etik ilkeler içeriksizdirler. Yani bize “*şöyle ya da böyle davran*” demezler, belli bir durumda ve her durumda neyi istememiz gerektiğini söylerler. Bu ilkeler insan ilişkilerimizde eylemde bulunurken, neyi isteyerek – nasıl, ne tarzda – eylemde bulunmamız gerektiğini söylüyor. Bu istediğimizin, o belirli koşullarda neyi yaparsak gerçekleştirebileceğini söylemiyor. Bu sonucunu bulmak her zaman bize – kişiye- kalıyor. Somut durumda ne yapmamız gerektiğini bize buyurmuyor. Bunu bulmak kişilere kalıyor (Kuçuradi, 1997, s.30-31).

Bu perspektiften bakıldığında; Marinoff, değer ve değerler problemini, insanın bütün etkinlikleriyle ilgili bir sorun olarak değil de, moralin bir problemi olarak görmektedir. Oysa asıl sorun moralin kendisidir. Moral, şeylerin değeriyle ilgili bir hazır yargılar bütünü olup, herhangi bir değerlendirme tarzıdır. Tek değerlendirme tarzı değil, belli bir çağın değer yargıları ve iyidir- kötüdür dediği şeylerin tablosudur. Bu değer tablosu, insandan insana, çağdan çağa değişmektedir. “*Filozof, İsa gibi, yargılamayın*” der yani, “*filozof adil olmak isterken, diğerleri yargıç olmak ister*” (Kuçuradi, 1999, s.8).

Burada yapılması gereken değerlerin yeniden değerlendirilmesidir. İstediğimiz şey, yeni bir değerlendirme tarzıdır ve dolayısıyla yeni bir etikdir. Öncelikle bir değerlendirme sistemi, bir varlığın hayat şartlarıyla sıkı sıkıya ilgili olmalıdır. Bu etikte problem olan, kişinin kendisi, bir tip insan ve onun varlık şartlarıdır. Yapılan-edilen her şey, kişinin bütünlüğünde temelini bulan bir birlik meydana getirir. Bütün yapıp etmelerimiz bir akıştır, aralarında boşluklar bulunan olaylar yoktur.

Etikçiler, açıkça görünen insanlar arasındaki yapı ayrılığından çok, insan davranışlarının, tek tek eylemlerinin başkalığı üzerinde durmuşlardır. Önyargıya dayanarak bu düşüncelerini temellendirmeye çalışmışlardır. Bu anlamda ahlaklı insanı, diğer insanlardan ayırma yoluna giderek, onu üstün gösterme çabasına girmişlerdir. Oysa, moral

ya da ahlak, olan biteni ve insan başarılarını belli bir şekilde değerlendirmektir, fakat tek değerlendirme tarzı değildir.

Araştırılması gereken o zaman insanı “ahlaklı” yapan özellikler değil, insanların yapı ayrılıkları, insanların aynı şeyleri başka başka görmeleri, bu yüzden de başka başka davranmaları, çeşitli değerlendirme tarzları ve çeşitli morallerin dayandığı ayrı değerlendirme tarzlarıdır.

İnsanlar arasındaki ayrılığı düşünürler, bir yapı ayrılığı olarak değil, bir derece ayrılığı olarak görmüşlerdir. Oysa insanlar arasındaki ayrılık, bir yapı ayrılığıdır. Bu yapı ayrılığı, onların değerlerle olan bağlarında, yaşamlarının bütünde, yapıp ettiklerinin temelini meydana getiren değerlendirmelerinde ortaya çıkmaktadır. Bir insanın yapı farkı; değerlerinde ve değerlendirmelerinde yatmaktadır (Kuçuradi, 1999, s.13).

Çünkü bir şeyin değerlendirilmesi, onun insan hayatı için taşıdığı anlamı kavramakla, “tabii değer” ini kavramakla olur. Realiteye aykırı olarak değerlendirilen her insan başarısı, yani belli bir açıdan – ister moral bir değer tablosu, ister ana değer olarak görülen başka herhangi bir başarının açısından – değerlendirilen her insan başarısı tabiiliğini yitirir ve insanın hayatı için taşıdığı anlam görülmez olur.

Önemli olan; bir eylemden önce, o eylemi kimin yaptığıdır, çünkü “*kendi başına bir eylem değer bakımından tamamen boştur: her şey bu eylemi kimin yaptığına bağlıdır*” (Kuçuradi, 1999, s.17) Bu çok önemli bir katkıdır.

Nietzsche(Kuçuradi, 1999, s.17)’e göre, “*değerlendirme insanın bir varlık şartıdır ve İlk defa insan bir şeylere değer yüklemiştir, yaşayabilmek için; ilk defa o yaratmıştır şeylerin anlamını, insanca bir anlamı*” der.

Tek bir davranış veya düşünce havada kalan bir şeydir. Bir tek düşünce ya da davranışın anlamı kavranılamaz ve de değerlendirilemez. Bunu yapabilmemiz için onu

ortaya koyanı, onu yapanı, o insanı bilmemiz gerekir. Çünkü her davranış ve düşünce, onu yapan veya ortaya koyan insanın bütünlüğünde temelini bulur, o insanın bütünlüğü bakımından anlam kazanır ve ancak o zaman anlaşılır. Kuçuradi (2003, s.10-11)'e göre, bir davranışın değer olmadığını; kendi başına bir davranışın veya bir davranış şeklinin soyut olarak değerlendirilemeyeceğini ve değer bir kavram olmakla birlikte, bir şeyin taşıdığı değer ve her çeşidiyle değerlerin, kavramlar – hele soyut kavramlar hiç – olmadığını unutmamak gerekir.

“*Değerler veya değer göreceli midir, mutlak mıdır?*” sorusu – yani değerlerin varlık karakteri, varlık tarzı ve bilinme imkânlarıyla ilgili sorulan antinomi soru- aslında yanlış sorulmuş bir sorudur; antinomi şeklinde ortaya konan sorularla genellikle olduğu gibi, felsefenin sormaması gereken bir sorudur. Çünkü bu türlü antinomilerde tez kadar antitez de mantıkla aynı şekilde savunulabilir. Ayrıca, iyi denen şeylerin değişebilir olmasından, değerlerin göreceli ve değer öznelliğini sonuç olarak çıkarmak yanlış olduğu kadar, iyiyi yüksek bir değer olarak kabul ettikten sonra yüksek değerlerin “mutlaklığını” savunmak da bir o kadar yanlış olur (Kuçuradi, 2003, s.14). Marinoff sormaması gereken bir soru sormuştur ve büyük bir yanılgıya düşmüştür. Bu sorunun içinden de ancak meta-görecelik kavramı yardımı ile çıkmaya çalışmıştır.

Problem, insanın bir şeyi istemesi değildir, insanın istediği şeydir. Sorulacak soru; bir insanın şunu ya da bunu istemesini, yapmak istediği şeyi ve bunu yapabilmesini, belirleyenin ne olduğudur. Bir insanın yapmak istediği, onun realite değerlendirme tarzına, realiteye yüklediği anlama sıkı sıkıya bağlıdır, başka bir deyişle onun görebilmesine bağlıdır. İnsanlar arasındaki yapı ayrılığı da, onların realiteyi görebilme gücüne, olan biteni ve insan başarılarını, değerleri, insanla ilgili her şeyi başka başka tarzlarda değerlendirebilmelerine dayanır.

Yüzyılımıza kadar felsefede insana ve insan problemlerine, çoğu zaman gnosiolojik bir açıdan bakıldığından; değerlendirme problemi, insan gerçekliğini bir açıklama veya

yorumlama problemi olarak görülmemiş ve düşünürler çoğu zaman gerçekliğe kendileri de onun içinde bulunan varlıklar olarak değil, seyirciler olarak bakmışlardır.

Değerlendirme tarzı, yaşamda realiteyi değerlendirenin kişi olarak yapı bütünlüğüne bağlıdır; bir olaya, bir insana ve bir fenomene “ belirli bir açıdan bakmak” ve sırf “o açıdan önemini belirtmek” mümkünse de; bir olayın, bir insanın doğru değerlendirilmesi, onun bir bütün olarak ve olanaklı olduğu ölçüde çok yanılla kavranılmasına, onun bir bütün olarak özelliğine dayanmaktadır.

Danışmanlık, çeşitli alanlarda kendisi doğru değerlendirme yapabilecek duruma gelmiş ve bunun gereklerini yerine getirerek yaşayan bir insanın, başka insanlara bunun nasıl yapılabileceğinin yolunun göstermesidir. Başka insanların, kendilerini tanımalarında yardımcı olmaktır. Kısacası doğru değerlendirmenin nasıl yapılacağıın gösterilmesidir. Gerisi kişinin kendisine kalmıştır.

Bir eylemin değerliliği o eylemin insan için ifade ettiği anlam olarak karşımıza çıkar. Bunu görmek, o eylemle insan değerinin nasıl korunduğunu ya da harcadığını görmek demektir.

Ama bu değerlendirme tarzından sadece bir tanesidir. Diğer değerlendirme tarzları ise ezbere değerlendirmeler; değer biçmeler ve özellikle değer atfetmelerdir. Bir eyleme değer atfetme, değerlendirenin o eylemi, kendisiyle rastlantısal özel ilgisinden – kendi özel koşulları ile ilgisinden – dolayı değerli –değersiz (iyi – kötü) sayması olarak karşımıza çıkar. Onu değerlendirenle ilgili sonuçları açısından değerlendirmesidir. Eylemin değerlendirene sağladığı yarar ya da yol açtığı zarar, eylemin değeri olarak eyleme atfedilmektedir (Kuçuradi, 2003, s.28).

Değerlendirmedeki ilk adım atlanarak, yani eylemin nedenlerine bakılmaksızın, o eylemin değerlendiren için rastlantı sonucu doğurduğu yarar ya da zarar, yani eylemin

dolaylı etkisi, değerlilik ölçüsü olarak kullanılmaktadır. Bir özel değer yargısı eylemin özelliği, “değeri” olarak eyleme atfedilmektedir. Böylece eylemden kopuk, ezbere bir değerlendirme olmaktadır. Değer biçme ise; değerlendirenin grup üyelerinin ağır bastığı ve karşısındaki kişinin eylemine, psikolojik nedenler bir yana, evet dediği moralin değer yargılarına uygunluğu bakımından, doğal olarak ta yalnızca davranışı hesaba katarak, değer biçtiği değerlendirme tarzıdır. Bu durumda tek davranışa, iyiliği – kötülüğü peşinen belirlenmiş olan davranışlardan birinin adını takmak ve yalın bir akıl yürütmeyle hazır değer yargılarına göre sonuçlar çıkarılmaktadır.

Yaşamda kişiler, yaptıkları değerlendirme ister doğru olsun ister yanlış ya da değerlendirdikleri eylemden kopuk, ezbere olsun, genellikle, bu değerlendirmelerden kuşku duymadan buldukları kişiye yaptıklarını yaparlar.

O eylemin içinde yapıldığı gerçeklik koşullarını yeterince bilmek ve eylemi yapan kişiyi yeterince tanımaktır. Kişiyi tanımak ise, kişinin bilme ve yaşantı olanaklarını ve neleri değerli olarak kabul ettiğini bilmeyi anlıyoruz. Bu bilinçli bir uyanıklığın ürünüdür (Kuçuradi, 2003, s.29).

Davranış, saçaklı bir düğümden çıkan bir ipucudur. Diğer iplerden hangisinin bu ucun devamını olduğunu anlamak için, düğüme sabırsızlanmadan bakan gözler, aynı zamanda becerikli parmaklar, ayrıntılardaki farkları görebilen gözler ve en sıkı düğümleri hafifçe gevşetmeye alışkın parmaklar gereklidir.

Felsefi Danışman, değerlendirme konusunda kendi kendine ya da bir başkasının yol göstericiliğinde eğitim görmüş olması gerekir. Bir kişinin doğal bilme yeteneklerinin geliştirilmesi, genel temel eğitimiyle ilgili iken, etik değerlendirme ve değerler konusunda eğitim görmesiyse, insan ilişkileriyle ilgili deney – deneyim - kazanması demektir. Yani insan ilişkileri üzerinde teorilerden hareket etmeden kafa yormuş olması, insan ilişkilerinin peşini bırakmaması, kendisine ayrıcalık tanımadan ve de kandırmadan da kendini

didikleme, -kendine bakması, soru sorması ve bunlara kendince yanıtlar vermesi – gibi veya kişiler arası ilişkileri temelleri ile anlatan yapıtları uyanık bir gözle okumasıdır.

İstenen şey resmi bir açıklama değildir: Filozofun ve ayrıca terapistin de görevi, insanın baştan beri bildiği bastırılmış şeyi yüzeye çıkarmak, kişinin kendini yeniden tanımasını sağlamaktır. Kendisine kendisini tanıtmaktır, yani diyalogdur. Her şeyden önce bir filozof ve danışman, insanı kendi içine bakmaya ve varoluşuyla ilgili duruma kulak vermeye cesaretlendirmelidir. Danışmanın itici gücü de teoriler ortaya koymak değil, iki insan arasındaki ilişki olmak zorundadır. Kişi bu yolu sonunda yalnız yürüyecektir.

Sonuç olarak, Marinoff tek tek kişilerden değil de, insandan hareket etmektedir. Ayrıca değer-değerler ile değer yargıları arasında ise, ayırım yapmamaktadır. Bu durum ise, onu sormaması gereken bir soruya yani değerler göreceli midir yoksa mutlak mıdır? sorusuna götürmektedir. O değerlerden, sadece moral değerleri anlamakta ve soyut kavramlar olarak görmektedir. Böylelikle o, bu sorunun çözümü olarak meta-görecelik görüşünü ortaya atmaktadır.

Etiğin konusu insanların insanlar arası ilişkilerde araştırılmasıdır. Yeni etik insandan değil, tek tek kişilerden hareket etmektedir, çünkü bütün yapıp etmelerimiz anlamını yalnızca onu yapan kişide bulmaktadır. Etik ayrıca ahlak gibi değer yargılarından oluşmamaktadır. O ahlak gibi belli bir durumda bir kişinin neyi yapmasını gerektiğini belirleyen bir konumda değildir. Her kişi nasıl davranması gerektiğini her defasında kendisi bulmak zorundadır.

Felsefi danışmanlık anlayışına göre de etik sorun ya da ikilemler, bir bilgi sorunudur. Er ya da geç herkes bununla hesaplaşmak zorundadır. Sorun bunu doğru bilgiler ışığında yapmaktır. İşte felsefi danışman da, kişinin değerlerle olan bu hesaplaşmasında yardımcı unsurdur. Kişinin bu sorunu bilgi temelinde çözmesine destek olmaktadır, fakat sorunu çözecek, kişinin kendisi olmaktadır.

Bunun gerçekleştirilmesi için öncelikle felsefi danışmanların kendilerinin etik ve ahlak arasındaki ayrımı doğru anlaması ve hesaplaşması gerekir. Felsefe gibi etik de, neyin iyi ya da neyin kötü olduğunu araştırmaz. Felsefe ve etiğin konusu bunlar değildir. Etiğin bugün sorunları ölçü sorunları olmaktan çıkmakta, insanın yaşantı ve eylem olanaklarına ilişkin sorunlar ve ikilemler olarak belirmekte, bu olanaklarında insan için anlamı değer felsefesinin ışığında bir bilgi sorunu olarak aydınlanmaktadır. Felsefi danışmanda bu aydınlık sayesinde danışanın ikilemlerine yardımcı olabilmektedir.

3.3.1-2. Felsefi Danışmanlıkça Etik ve Terapi Ayrımı: Pozitif Sağlık Konseptince Etik ve Sağlık İlişkisine Bütüncül Bakış

Felsefi danışmanlık, bireylerin eleştirel düşünme ve diğer felsefi kaynakları kullanarak, yaşamın anlamını aramalarında ve problemleri ile başa çıkmalarında yardım eden etik bir uygulamadır (Martin, t.y.,s.1). Felsefi danışmanlar genellikle terapi yapmadıklarında ısrarlıdırlar, bunun yerine, ahlaki meselelerle ilgilendiklerini ve yaşamın anlamı hakkındaki sorular ile büyük ölçüde uğraştıklarını iddia etmektedirler. Bu yüzden ahlak ve terapi arasında ayrım yapmaktadırlar. İnsan problemleri onlara göre; ya ahlak ya da mental sağlık ile ilgilidir, fakat bu problemler, ikisi ile doğrudan bağlantılı değildir, ya da en azından aynı ilgi alanında olamazlar (Martin, t.y., s.1-2). Kişinin sahip olduğu değerleri ile sağlığı arasında olması gereken bir ilişkiyi bu yüzden kabul etmezler.

Felsefi danışmanlık doğal olarak, daha çok ahlak ve anlam veren değerleri araştırır. Lahav (1996,s.268), “*Felsefi danışmanlık, fikirler ve değerler arasındaki ilişkileri araştırmaktır*” der. O bunun ötesinde bir terapi olarak görülmez.

Psikoterapistler normallik ile anormallik ayrımını belirleyen medikal modellere dayanarak hastalarını tedavi etmeye çalışırlar. Felsefi danışmanlar ise, danışan kişilerin daha çok anlamlı bir hayata sahip olmasına ve daha felsefi teknikler kullanarak kişisel problemlerini çözmelerine yardımcı ya da destek olurlar. Bu felsefi teknikler; kavramlara açıklık getirmek, değerleri sebeplendirmek ve dünya görüşlerini genişletmektir.

Marinoff ise, diğer felsefi danışmanların bu görüşüne katılmamakla birlikte, potansiyel olarak daha doğru şeyler de önermesine rağmen, onun yaklaşımında da kuşku verici bir durum ortaya çıkar. O felsefi danışmanlığın, sağlıkla nasıl bağlantılı olduğuna ilişkin bir resim sunar, fakat bir taraftan da pratikte yaygın olarak kabul gören psikoterapiye meydan okur ve toplumdaki terapötik zihin uğraşına karşı şiddetli eleştirilerde bulunur.

“Ne yazık ki” der Marinoff (2005, s.24), *“psikoloji ve psikiyatrinin çok büyük bir bölümü görünürdeki her şeyi ‘hastalıklaştırmaya’ yani tıbbileştirmeye yönelmiştir. Bunlar kapıdan giren herkese teşhis koymaya ve sorunlarını hangi sendrom veya bozukluğun neden olduğunu bulmaya çalışmaktadırlar.”* Marinoff da, Szasz gibi, radikal bir bakışla, mental hastalıkların “sırf birer mit” olduğunu, gerçek mental bozuklukların psikolojik kökenli olmaktan daha ziyade, biyolojik temelli olduğunu ileri sürmektedir. Szasz, DMS’de karakter bozuklukları, duygusal sorunlar ve istenmeyen davranışlardan oluşan patolojik olarak kabul edilen dört yüz hastalık listelemiştir. Ona göre, *“danışmanlık hizmeti arayan insanların büyük bir çoğunluğu oysa, ahlaki tefekküre ihtiyaç duyar, sağlık yardımına değil; onlar diyaloga ihtiyaç duyar, tanı ya da teşhise değil; hatta onların düşünmeye ihtiyacı vardır, tıbbi hizmete değil.”* (Martin, t.y.,s.3).

Diğer taraftan Marinoff, sıklıkla felsefi danışmanlığı karakterize etmek için de terapötik dili kullanır. Ona göre felsefi danışmanlar, depresyonun iyileştirilmesinde felsefeyi kullanırlar ve felsefi danışmanlık bu anlamda “konuşma terapisinin” bir formu olarak adlandırılır. O felsefi danışmanlığın, psiko-terapinin yaptığı gibi, kendi hizmetleri açısından aynı hizmeti gördüğünü ve aynı şekilde sağlık sigortalarından, aynı desteği talep etme haklarının bulunması gerektiğini savunur.

O, değer sorunlarının altında yatan sağlıkla ilgili kökenlerini veren olasılıkları açıklayamasa da, psikologların ara sıra bu konuda yardım edebileceğinin doğruluğunu kabul eder (Martin, t.y.,s.4).

Marinoff (2005, s.24)'a göre, March'ın deyimi ile felsefi danışmanlık "akıllılar için terapidir." Bu ilginç izah bir ikileme yol açar. Bu ikilemi Marinoff açıklayamaz. "Akıllı" olmak tamamen sağlıklı olmak anlamına geliyorsa, o zaman "terapi" kelimesi burada uygunsuz oluyor. Akıllı kelimesi burada deli olmayan anlamına geliyorsa ki; o zaman da çoğu psikoterapi aynı terapi gibi akıllılar için olmuş oluyor. Bu ifade, felsefi danışmanlık ile psikoterapi arasındaki farkı ortaya koymamaktadır.

"Acaba Marinoff iki tarafta mı olmaya çalışıyor?" diye bir soru sorulabilir. Felsefi danışmanların terapi ile meşgul olmalarını O, terapiyle meşgul olan felsefi danışmanları henüz onaylamadığı ve psikoterapistlerden ayırmak istediği anda, onların katkılarını kutladığı anda, farkında olmadan onları inkar mı etmektedir (Martin, t.y., s.5).

"İnancıma göre" der Martin, "onun bakış açısından tutarlı bir karşılık verilebilir. Felsefi danışmanların çalışması, pozitif mental sağlık kavramını kapsayan bir izah ya da anlatım sunmalıdır." (Martin, t.y.,s.4).

Bunu göstermek için ve felsefi danışmanların sıklıkla maruz kaldıkları problemlerde nasıl hem ahlaki hem de sağlık boyutlarının olduğuna, depresyonda kullanımı örnek vermek faydalı olacaktır. Marinoff, Mijuskovic'in depresyonla ilgili örnek durum çalışmasını ödünç alır. Araştırma da, Marinoff'un bu örnek durum çalışmasını temel alacak ve analiz edecektir. (Martin, t.y.,s.5).

17 yaşından itibaren bir kesiş olan 37 yaşındaki bir adam yaşadığı 'major depresyon semptomlarından (ki bunlar; yorgunluk, uyku problemi, umutsuzluk duygusu ve intihar düşünceleridir) Mijuskovic'ten yardım talep etmiştir. Semptomlarının önemli olmasına rağmen, Mijuskovic keşisin depresyonunu patolojik yani klinik depresyon olarak görmemiş ve onun sağlık sorunu olmadığı yargısına varmıştır. Bunun yerine keşişin, kendi farkındalılığının yarattığı yirmi yıllık dinsel yaşama olan adanmışlıktan kaynaklanan değer çatışmasından acı çektiğini söylemiştir.

Dolayısıyla her şey açıklığa kavuştu, keşiş bir seçenikle yüz yüze geldi. Ettiği yemini bir papaz olarak tekrar teyit edecekti ya da manastırın dışında yeni bir yaşama başlamak için onları terk edecekti. Yani onun krizi dinsel ve entelektüeldi. Kısacası, iki değer yargısı arasındaki ikilemdi, fakat klinik bir sorun değildi. İlaç ve psikoterapi daha önce denediği bir şeydi. Ayrıca geçmişine odaklanmak bu krizi çözemezdi. Altı ay süren danışmanlık görüşmesinde Mijuskovic, keşiş ile çok çeşitli konuları konuştu. Özellikle din değiştirme, yaşamın anlamı gibi konuları tartıştılar ve keşiş gerekli felsefi literatürden kitaplar okudu (Lahav ve Tillmanns, 1995, s.94).

Burada Marinoff'a göre dönüm noktası şurada olmuştur: Mijuskovic keşişe sorar; "Acaba depresyonun sebebi anlamı kaybetmek mi yoksa, depresyon mu anlamı kaybetmenin sebebidir?" Keşiş hemen ilk ihtimalin gerçek neden olduğunu belirtmiştir. Marinoff, keşiş probleminin çözümünün manastırını bırakarak bulduğunu belirtir, ama inancını devam ettirdiğinin altını çizer. Sadece bu açıklamalara bakarak bir hükme varacak olursak, felsefi danışmanlık başarılıdır. Daha genel söylersek, felsefi danışmanlık depresyonda olan insanlara yardım edebilir (Martin, t.y.,s.6).

Oysa bu varsayım yanlıştır ve üzerine gidilmesi gereken tehlikeli bir yargı içermektedir. Bu görüşe karşı çıkılmalıdır, çünkü, değerler bu keşişin en önemli merkezi problemiydi öyle ki; akıl sağlığını ve iyileştirmeyi içermiyordu. Ahlak ve terapi ayrımı reddedilmelidir, bu ayrıma göre; ahlak kısaca sağlık sorunları ile ilgili değildir çünkü ahlak ve dinsel değerler birbirine şans eseri bağlıdır ya da tersi geçerlidir. Sağduyumuz bize der ki; insanlar temelde mental hastalıklardan değil de, major depresyonun semptomlarından dolayı profesyonel yardım talebine yönelirler. Tabii ki sağduyumuz bazen yanılabilir (Martin, t.y.,s.7).

Bizler belirli bir depresyonun patolojik ya da en azından daha geniş anlamda sağlıklı olup olmadığına nasıl karar verebiliriz? Marinoff "temel sebebin" depresyonun başlangıcında yattığı cevabını önerir. O, esas problem olup olmadığına bağlı olarak, depresyonun dört çeşit ayrımını yapar.

Marinoff (2005, s.50)'a göre, depresyonun olası sebeplerinden biri, beyinde bir bozukluk olmasıdır; bu, nöro-kimyasal ileticilerin beynin kabul edilebilir işlev menziline engelleyecek bir biçimde üretilip salgılanmasından kaynaklanan genetik bir sorundur. Bu tür depresyon, çok çeşitli başka sonuçları da olan fiziksel bir hastalıktır.

Depresyonun bir başka türünü ise, sonradan yaratılmış bir beyin durumu neden olur; bu ise biyolojiktir, fakat genetik değildir. Bu, bir madde kullanımının sonucu olabilir; yani amfetaminlerin veya alkol gibi depresyon yapan bir maddeye bağımlılık gösterir.

Depresyonun üçüncü bir tipik nedeni, halledilmemiş bir çocukluk travması veya geçmişteki başka bir sorun olabilir; bu açıkça Freudcu – ve genel olarak kabul gören- bir bakıştır ve psikolojik olmakla beraber biyolojik olmayan bir sorundur.

Depresyonun dördüncü bir türü, insanın günlük yaşamında meydana gelen ani ve şiddetli bir şey nedeniyle ortaya çıkar. Bu mesleki bir bunalım, boşanma veya iflas gibi yaklaşmakta olan kişisel veya parasal bir sorun ya da etik veya ahlaki bir ikilem olabilir. Burada depresyona sebep olan fiziksel veya psikolojik hiçbir şey mevcut değildir. Suçlu olan beyin kimyası, madde kullanımı ve çocukluk travması değildir (Marinoff 2005, s.50).

İlk iki durumda da tıbbi bakıma ihtiyaç vardır. Psikiyatri ve ilaç tedavisi bu vakalarda yararlıdır. Ama ilaç tedavisi tek başına temelde yatan asıl sorunu iyileştiremez – bunu belki günün birinde genetik mühendisliği gerçekleştirebilir- bu yüzden konuşma terapisi de gereklidir. Üçüncü ve dördüncü durum için en iyi reçete, “konuşma terapisi” olacaktır. Burada psikolojik danışmanlıktan sonra felsefi danışmanlık da yararlı olur. Ancak – her türden danışmanın önüne en sık gelen vaka olan- dördüncü senaryoda iyileşmeye giden en kesin yol felsefe olacaktır. ... Özümüzü keşfetmek eninde sonunda felsefi bir iştir (Marinoff 2005,s.50-51).

Martin (t.y., s.7)'e göre ise dördüncü tip senaryo oldukça tehlikeli bir sav içermektedir. Terapi talebinde bulunacak olan bireylerin cesaretini kırmanın yanında, onların çağdaş psikoterapiye olan inançlarını da sarsmaktadır.

Mijuskovic'e göre, felsefi danışmanlar bunun için öncelikle psikiyatrik bozuklukların ne olduğunu öğrenmeleri için eğitilmeleri gerektiğinin altını çizer. Bunun yapılmaması durumunda, çok büyük hatalara neden olunabileceğini belirtir (Lahav ve Tillmanns, 1995, s.96).

Pfeifer (1994, s.58-69)'da bu konuda felsefi danışmanları uyarır ve geleneksel felsefe programlarındaki eğitimin, depresyondan acı çeken bireylere ve değerleri ile bağlantı kurabilecek duygusal rahatsızlıklara yardım için yeteri kadar hazırlanmadığının altını önemle çizer. Doğuştan yetenekli terapistlerin olmasına rağmen, felsefi danışmanlar dahil, herhangi bir profesyonel mesleğe kabiliyetli bireylerin ötesinde kalite kontrolünü temin etmelidir. Ne Marinoff, ne de Mijuskovic ısrarla keşişin ahlaki ve ruhsal kriz ek olarak önemli bir sağlık problemi ile karşı karşıya mı olduğuna ilişkin bir temel sunmazlar (Martin, t.y.,s.7).

Üstelik sağlık ve değerler boyutunun güçlüğü, düzenli olarak birbirinden ayrılmasından çok, birbiri içine geçmiş olmasındandır. Bu argümanın hatırına kabul edelim ki, keşiş klinik bir depresyonda değildi ve tam olarak DMS kriterlerine de uymuyordu. Peki bütün bunlar onun depresyonu sağlık problemi değildi mi demek olur? Hayır, tamamen açık olan klinik depresyon ile tam olarak sağlıklı ruh hali arasında arada bir durum vardır. Genelde tamamen açık olan mental bozukluk ve optimum sağlık ayrıntılı olarak kategorize edilemez (Martin, t.y.,s.8).

Depresyonda olan insanlarla ilişki kurma güçlüğü ve kendi kendini kontrolün zorluğu vardır. Hatta ortalama durum sağlıksız alışkanlıkları, alkol bağımlılığı gibi problemleri bile içerir. Bu tip davranışlara meyleden insanlar hasta değildirlere ama

sağlıklıda kabul edilemezler. Bu ortalama durumu anlamlandırmak için negatif sağlıktan ziyade pozitif sağlık konseptini temele almalıyız.

Negatif anlamda sağlık, major durumların olmaması halidir. Burada sağlık iyi olmanın da ötesinde kronik bir hastalığının olmaması durumunu içerir. Bu bile sağlıklı kabul edilmeyebilir (Martin, t.y.,s.9).

Pozitif anlamda sağlık ise der ki, bu keşif klinik anlamda depresyonda olmasa bile, psikolojik olarak tam anlamda sağlıklı değildir. Sağlık, Uluslararası Dünya Sağlık Örgütü (WHO) tarafından şöyle tanımlanır; “ Sağlık, sadece hastalık ve zayıflık halinin yokluğu değil, tamamen fiziksel, ruhsal ve sosyal olarak iyi olma halidir.” Bu tanım humanistik psikologlar tarafından da kabul gören sağlık tanımıdır. İnsan bir bütündür ve ruh sağlığı ile ahlaki değerleri birbirine karışmış şekilde iç içe insan yaşamında bulunur. Platon erdemi ya da ahlaklı olmayı, sağlık ve ruhun iyi olma hali olarak tanımlamıştır. Bunun tam tersi olarak erdemsizliği ise, hastalık ve zayıflık olarak görmüştür (Martin, t.y.,s.9).

Bunu aklımızda tutarsak Marinoff kitabının adı olan “Plato not Prozac” başlığında bir ironi vardır. Platon’un kendisinin ortaya koymadığı bir etik ve terapi ayrımını ima etmektedir. Oysa bazıları önce Prozac sonrasında Platon’a ihtiyaç duyarken; bazıları sadece Platon’a; bazıları ise “ Prozac ve Platon’a birlikte” ihtiyaç duymaktadır. İzole edilmiş ahlak yargısı ya da irade zayıflığı kötü bir akıl sağlığının işareti değildir. Fakat bazı mental bozukluklar örneğin Alzheimer hastalığı erdemin yokluğu ile ilgili değildir.

Felsefi danışmanlık pozitif sağlığın kabul etmiş olduğu detaylarını psikoterapistlerden daha fazla paylaşmaz. Bununla birlikte felsefi danışmanlar ahlaki değerler ve pozitif mental sağlığı birbirleri ile bağlantılı olarak ifade ederler.

Birçok filozofik düşünür mental sağlık ve hastalık konusuna eleştirel olarak baktıklarında bunları değer yüklü olarak bulmuşlardır. Mental hastalık bizim hiç istemediğimiz, mental sağlık ise bizim çok istediğimiz şeyleri içerir. Bu pozitif sağlığı

reddetmek genelleştirilmiş bir hastalıklılaştırmaya doğru götür. Pozitif sağlık tanımı, hangisi sağlık sorunu, hangisi değildir derken geniş bir açıdan bakıyor ama tam olarak neyin ruhsal hastalık olduğunu belirtmiyor. Sorgulanamaz şekilde bizim kültürümüz terapitik eğilim tarafından şekillenmiştir. İnsanların sağlık temelli yaklaşımları alma eğilimi vardır. Geleneksel olarak ahlaki problemlermiş gibi görünen sorunlara, sağlık temelli yaklaşımlarla bakarız. Geçmişte karakter kusurları olarak tartışılan çeşitli kişilik ve kontrol bozuklukları ve alkol bağımlılığı gibi örnekleri bugün DSM listeler (Martin, t.y., s.10).

Bununla birlikte eleştirel olarak bakacak olursak terapötik eğilimlerin, iki çeşit yorumu ya da daha ziyade iki alt basamağı;- içselleştirilmiş ve bütünleştirici proje- iki temel ayrım ile karşılaşılmakta ve bu iki durum arasındaki ayrım es geçilmektedir. Kısaca bu iki şey arasındaki fark ortaya konulmamaktadır (Martin, t.y.,s.11).

Terapötik eğilimlerin eleştirisi bununla birlikte, onun iki çeşit yorumunun farkı iki şeyi oluşturmaktan ziyade onun aynı şeyin farklı iki yorumu olarak ayrımına varılması gerekmektedir.

İkame edilen (Replacement) Proje: Ahlaki terapötik olasılıkları değiştirir. Bu projenin ahlak görüşü, tıbbi bir zorlama oluşturduğundan ve genel bir tehlike oluşturacağından reddedilmelidir. Bu görüş açısından terapi ve ahlak karıştırılmış ve terapi, ahlaksal olarak, doğal gibi farzedilmiştir. Oysa bu tehlikeli bir durumdur. Bu projenin savunucuları ve eleştiren kişiler, ahlak ve terapi ayrımı perspektifinden düşünürler, örneğin bir sorunu otomatik olarak bir sağlık problemi gibi kabul ederler ve ahlaki değerleri göz ardı ederler (Martin, t.y.,s.11-12).

Buna karşın terapötik diğer bir eğilim ise bütünleştirilmiş projeyi içerir. Ahlaki ve terapötik bakış açılarını bütünleştiren bir adımdır. Ahlak ve terapi ayrımını varsaymaktan öte, ahlak ve terapötik olasılıkları birleştirmeyi hedefler. Bu proje için, terapötik ihtimaller kaynaklar olarak görülür, tehdit olarak algılanmazlar. Tabii ki bu bütünleştirmenin

detayları önemlidir. Bütünleştirici proje, ahlaki perspektifleri terapötik perspektifle tedavi etmeyi doğrular ve bu perspektifleri belirlemek demek, bir çok çelişkilerin düşünülmesi sürecini de beraberinde getirir. Dikkatlice oluşturulmuş bütünleştirilmiş proje, insan problemleri hakkında yeni düşünme yolları açar. Felsefi danışmanlık, çoğunlukla ahlak ve sağlık problemleri ile uğraşan bir alandır. Burada ki sağlık pozitif anlamdadır. Keşişin durumunda olduğu gibi (Martin, t.y.,s.12).

Bu bütünleştirilmiş ahlak ve terapötik olasılıklardan, danışmanlık yaklaşımları fayda sağlar. Oysa bir çok psikoloji temelli yaklaşım, bu terapi ve ahlak ayrımı temelinde çalışır ve ya ahlaki sorunları alakasız kabul eder ya da sağlığı esas amaçları olarak addederler. Yaşamlarında sorunları olan insanlara yardım etmek amacıyla olan felsefi danışmanlık, akıl sağlığı yokluğundan öte, psikolojik sağlığa işaret eden ruhsal sağlığın pozitif anlamından faydalanırlar. Ahlak ve terapi arasında ayırım yapmaz. Son zamanlarda yazılmış bir kitap olan erdem terapisi adındaki eserin yazarı olan Eliot Cohen, akıl sağlığı konusunda değinir ve bütün danışmanlıkları karakterize ederek danışanların refahı için çabalayan yani onların zevklerini artırmak ve acılarını hafifletmek için çabalayan kişiler olarak görür.

Birçok problemin, ahlaki ve akıl sağlığı boyutu birlikte vardır. Dolayısıyla herhangi bir ahlak ve terapi çatışmasını ya da ayrımını felsefi danışmanlar ve psikoterapistlerin amacı olarak görülmemelidir. Aynı şey, uygulanan yöntem ve teknikler içinde söylenebilir.

İlk önce, öyle ki danışanlarını daha sağlıklı olmalarını amaç edinmişken, felsefi danışmanlar nasıl pozitif anlamda sağlığı amaç olarak kabul etmekten feragat edebilirler? sorusuyla başlamak gerekmektedir. Örneğin keşişin depresyon acılarını dindirmeye yardım etmek için, değer araştırmaları ve felsefi diyalog, nasıl mümkün olabilmektedir? Bu iki açıdan olası görünür:

1-Daha önceden belirtildiği gibi, ahlak ve akıl sağlığı birlikte örülmüştür. Ruh sağlığı, psikolojik koşulları doğrulamakta kullanılmış ve ahlaki değerler açısından da

tamamlanmıştır. Pozitif duygular, psikoterapi ve felsefi danışmanlık içinde önemli bir yer tutar. Ahlaki dürüstlük ve psikolojik bütünlük aynı şeyler değildir. Fakat değerlere açıklık getirilerek, istikrar ve sebepleri anlaşılabilir, psikolojik bütünlük ve ruh sağlığı yükseltilebilmektedir.

Bütün boyutları ile insan mutluluğu, akıl sağlığı da dahil olmak üzere, çok büyük oranda ahlaki değerler oranında şekillenir. Karmaşık, çelişkili ve rasyonel olmayan değerler, zayıf akıl sağlığını teşvik eder. Tıpkı genetik bozuklukların biyolojik rahatsızlıkları teşvik ettiği gibi (Martin, t.y.,s.19-21).

Marinoff (2005, s.35) "*felsefi danışmanlar ahlaki düzeni korumaya ve geliştirmeye yardım edebilir. Ahlaki düzen ilaç değildir, fakat mükemmel yan etkileri vardır*" der.

Felsefi danışmanlık akıl sağlığını yükseltir. Diğer danışmanlık yöntemlerinin erdemli özelliklerini kullanarak ruh sağlığını artırır. Bu ruh sağlığını artıran şey, sadece felsefi tekniklerden kaynaklanmaz. Bütünsel yaklaşımın doğasından kaynaklanır. Bütünsel yaklaşım ise, bu gücünü, diğer yaklaşımların ortak yanlarından alır (Martin, t.y.,s.22).

Sonuç olarak değerler ve sağlık birbirinden ayrılamaz. Kişinin değerlerinin farkında olması, onun zihinsel ve ruhsal sağlığını olumlu anlamda etkiler. Kişiler farkında olsunlar ya da olmasınlar, değer duygularına göre hareket ederler. Değerlerinin farkında olmaları, onların daha sağlıklı kararlar almalarında da etkili olur.

Bu yüzden ahlak ve terapi ayrımı reddedilmelidir. Ama felsefi danışmanların, kişileri hasta olarak görüp, onları tedavi ettikleri düşüncesi de tehlikeli bir varsayım olarak kabul edilmelidir. Felsefi danışmanlık, pozitif sağlık açısından, kişilerin olanaklarını daha iyi gerçekleştirmelerinde ve değerlerinin farkında olmalarını sağlayarak daha sağlıklı kararlar almalarında yardımcı olmalıdır. Bu anlamda ruh sağlığını artırmada önemli katkısı olduğu kabul edilmelidir.

3.3.1-3. Etik Danışmanlık Açısından Bir Bilgi Sorunu Olarak Değerler ve Değer Yargıları Ayrımı

Kuçuradi (1999, s.2), “Değerlerin, yaşarken doğru veya değerli eylemlerde bulunabilmenin, bir bilgi sorunu, birkaç çeşitten bilgiye bağlı bir sorun olduğu, geç kalmadan – genç yaşta- onunla hesaplaşması gereken bir bilgi sorunu olduğu görülmelidir” der.

Değerler hakkında doğru düşünmeyi öğrenmek gerekir, çünkü sahip olduğumuz değer duygumuz, ruh sağlığımızı etkiler. Bir olay hakkında doğru düşünmek ise, felsefi düşünmenin yapı taşı olduğundan, otantiklik yeteneğimizi aktif hale getirebilmek için felsefi bir biçimde düşünmeyi öğrenmemiz gerekir. Doğru düşünmeyi öğrenmek, tamamen felsefi bir ganimettir.

Değerler hakkında doğru düşünmek demek, öncelikle değer yargılarından, değerleri ayırmak demektir. Çünkü, değer yargıları ahlakın kapsamı içinde, insanlararası ilişkilerde kişilerin uymaları beklenen – talep edilen - davranışlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu davranışlar, yapılması –yapılmaması gereken; kısaca belli bir grupta ya da toplumda, genel olarak iyi veya kötü sayılan yargı sistemleri olarak varlık kazanmaktadır. Kişilerarası ilişkilerde, davranışlara ilişkin geçerli çeşitli değer yargıları sistemleri olarak varolmaktadır.

Oysa değerleri, bu davranış şekilleri ile karıştırmak yani bir değerden soyut olarak bir davranış şeklini (sözgelişi, çalmak), soyut olarak bir etkinliği (sözgelişi, dayanışma) anlamak; ya da değerleri soyut kavramlar olarak kabul edip, görünüşü aynı ama kendileri farklı bir temele dayanan davranışlara aynı ad vermek, sonrada her birine biçilen farklı değerlerin aynı etkinliğe veya davranışa yüklendiğini kabul etmek olur. Halbuki bir davranış şeklinin değer olmadığı; kendi başına bir davranışın veya davranış şeklinin soyut olarak değerlendirilemeyeceği, değer bir kavram olmakla beraber, bir şeyin taşıdığı değer ve her çeşidiyle değerlerin kavramlar, hele soyut kavramlar hiç olmadığını unutmamak gerekir

(Kuçuradi, 2003, s.10).Soyut olarak davranış şekillerine ve birer kavram sayılan değerlere farklı toplumlarda ve çağlarda farklı değerlerin biçilmesi başka bir deyişle genel değer yargılarının, bunlar ahlak ve estetik anlayışlardır, değışmesini değerlere yüklemek, değer yargılarını değerlerle karıştırmaktan başka bir şey değildir. Bu genel değer yargıları çoğunlukla, kişilerin belli koşullarda başka insanlarla ilişkilerinde yaptıklarının değeri konusunda yargıda bulunmak için tek ölçüt olarak kullanılmaktadır (Kuçuradi, 1997, s.21).

Bütün insan davranışlarının oluşmasında “değer” başrol oynamaktadır. İnsanlar değer duyguları ile hayatta “kendi istekleri insan olma” veya “kendilerini istedikleri gibi şekillendirme” yeteneğine sahiptirler. Fakat bu yetenek sadece “olanak ya da kapasite” olarak vardır. Bu olanak ancak kişilerce gerçekleştirildiğinde varlık kazanmaktadır. Bir kişinin potansiyelini, maksimum düzeye taşımak çok önemli ve sağlıklı olmanın da temel şartıdır. Bu, psikolojik danışmanlık ve rehberlik açısından da, pozitif sağlık konsepti açısından da zaten ulaşılması gereken bir hedeftir. İnsanoğlu değer ile doldurulmuş algılarla olayları değerlendirmekte olduğu bilinmektedir. Değerler, insan davranışlarını etkilemektedir. Kişiler davranışlarını kontrol altına almak istiyorlarsa, öncelikle değerlerinin farkında olmaları ve onları kontrol altına almasını öğrenmeleri, bununla hesaplaşmaları gerekmektedir. Peki bu mümkün müdür?

Bunun en etkili yolu mantıklı düşünme yöntemidir. Başkalarının düşünceleri kişinin zihninde, mantıklı düşünme yöntemini, doğru kullanıp kullanmamasına göre değışen, olumlu ya da olumsuz yönde anlam kazanmaktadır. Bu etkiye ya da değere, muhakeme denir.

“Bunu yapmalısın çünkü, insanlar o zaman senden nefret ederler.” Buradaki “çünkü” kavramı, yargı ifadesini gösterir. Teorik yargılamada bir olayın sebebine işaret eder. “Köprü çöktü çünkü, halat koptu.” Fakat günlük dilde yargılamada “çünkü” kavramı, bir değerden bahseder. “Ninenle görüşmelisin çünkü, yakında ölecek.” “çünkü” burada ilk olayın sebebi olmaktan ziyade, “ninen ölüyor” yargısı dolaylı yoldan insan zihninde ölmekte olan insanı görmem gerekir değerini tetikler. Hareketi ateşleyen şey, değerdir.

Pratik meseleleri nasıl değerlendirmesi gerektiğini kişinin öğrenmesi gerekmektedir. Kişi, otonom olmalıdır yani kararlarını kendi başına verebilmelidir. Bu kolay kazanılacak bir beceri ya da meziyet değildir. Bunun için çabalaması gerekmektedir. Bunu kişi diyaloga girdiği diğer insanlarla karşılıklı etkileşimle öğrenmek zorundadır. Diyalog, monolog değildir. Monolog daha ziyade, resmen bir beyin yıkamadır, çünkü karşısındaki kişiyi, kendi istediği gibi olmasını içeren bir amaç saklıdır. Diyalog ise, akıl yürütme amaçlı karşılıklı etkileşimdir. İki tarafta düşüncelerinin peşinden gitmesi durumu vardır. Diyalog içinde olan bir insan, karşısındakinin fikrine saygı duyar ve onun fikirlerini keşfetmeye çabalar. Egemenliğin sahibi bu durumda kişiler değil de, fikirler sahası olur.

Sonuç olarak, kişilerin değer dinamiklerinin anlaşılması ve keşfedilmesi gerekmektedir. Bunun, en iyi yolu da felsefi düşünmeyi öğrenmektir. Felsefi düşünmeyi öğrenmek demek, değerle hesaplaşmak, hazır felsefelere takılmadan felsefe yapmak demektir. Kişi ya da danışman, bir felsefi danışmanla diyalog içinde bulunması, felsefi düşünme becerisini tecrübe etmenin ise, en iyi yolu gibi görünmektedir.

Sonuç olarak etik ahlaktan, cins olarak insandan hareket etmemesi, neyin iyi ya da kötü olduğunu araştırmaması, kişilerin hangi durumlarda ne yapması gerektiğini söylememesi bakımından ayrılmıştır. Daha sonra ise, etik değerler ile sağlık arasında bir ilişkisinin kurulup kurulamayacağı araştırılmış olup, bu anlamda, etik ile sağlık arasında yapılan ayırım sorgulamış ve pozitif sağlık konsepti açısından birbirlerini tamamlayan bir anlayış içerisinde etiğin ruh sağlığını artırdığı gösterilmiştir. Değerler ile kişinin ruh sağlığı arasında bir ilişkinin olduğu, bütünlükçü bir anlayış perspektifinde etiğin kişilerin ruh sağlığını geliştirici etkisinin olduğu varsayımı kabul edilmiştir.

Etik araştırmalar çoğunlukla, eylemlerin değeri için ölçü verme ve bu ölçüyü temellendirme çabaları olarak ortaya çıkmıştır. Felsefi danışmanlık yaklaşımı açısından artık etik sorunlar birer ölçü sorunları olmaktan çıkarılmıştır. Amaç yaşamda istemediğimiz, yadırgadığımız, acısını çektiğimiz olan bitenlerin değişmesine yardımcı

olmaksa, bunu yapmanın yolu, bu olan bitenleri açıklamaktan ve her açıklamada olanı çözümlenip, aydınlatmaktan, kişilerce fark edilmekten geçtiği gösterilmiştir. Etik konusunda hala ortaçağı yaşadığımız düşünöldüğünde, bu aydınlatma umudu bile büyük bir anlam ifade etmektedir.

3.3.2. Bilimsel Bir Etkinlik Olarak, Felsefi Danışmanlık Yaklaşımının Etkililiği Deneysel Olarak Test Edilebilir mi?

3.3.2-1. Felsefi Danışmanlığın Etkililiği Üzerine Lalav'ın Yaptığı Araştırmanın Değerlendirmesi

Son yıllarda felsefeyi günlük hayatla ilişkilendirmek için bir çok çalışma yapılmıştır ve yapılmaya devam edilmektedir. Bunun en büyük örneği etik alanında yapılan araştırmalardır. (iş etiği, tıp etiği vb.) Bunun yanı sıra, belki de en modern ilişkilendirme metodu 'felsefi danışmanlık' sahasıdır. Çünkü bu alan, kişilerin çıkmazlarıyla ve ikileleriyle başetmeyi, felsefi tarzda yapmaktadır. Diğer bir şekli ise Lipman ve Matthews önderliğinde 1963 yılında başlayan, çocuklarla felsefenin buluşturulması projesidir (Matthews, 2000, s.4).

Felsefeyle çocuk arasında bağ kurup, onların felsefi düşünmelerini sağlayarak daha sağlıklı kararlar almalarını hedefleyen bir çok yaklaşım dünyanın pek çok ülkesinde kullanılmaktadır. Matthews ve Lipman'ın önderliğinde kurulan 'Çocuklar İçin Felsefe Derneği' sayesinde, felsefe okul müfredatında anaokulundan onikinci sınıfa kadar kendisine yer bulabilmiştir. (Matthews, 2000, s.9) Ülkemizde ise bu konuda Türkiye Felsefe Kurumu çalışma yapmaktadır. Maalesef ki; eğitim müfredatında felsefeyi sadece sınava hazırlanan lise son sınıf öğrencileri, içeriği de tartışılır kalmakla beraber, görebilmektedirler. Felsefenin çocuklarla buluşturulması, kendi başına felsefe ve felsefi düşünmenin, kişinin gelişiminde ne kadar önemli olduğunun birer göstergesidir.

Matthews (2000, s.10)'a göre felsefe ile çocukların buluşturulmasında amaç; felsefenin doğal bir etkinlik olduğunun gösterilmesi ve pratikte de yararları olan felsefenin diğer etkinlikler gibi kendi başına değerli olduğunun önemle belirtilmesidir. Matthews, (2000, s.11-12) üç ile yedi yaş arasında çocukları, felsefeyle buluşturmaktadır. Felsefe neden çocuklar için gerekli olsun? diye bir soru sorulabilir. Ona göre, “*Yoksa çocuklar okul hayatına tam olarak uyum sağladıkları anda, sadece ‘faydalı’ sorgulamaların onlardan beklendiğini öğrenirler. Felsefe böylece arka plana itilir; ya kişisel olarak yaşanır ve başkalarıyla paylaşılmaz ya da tamamen durağanlaşır*” demektedir. Felsefenin çocuklar için öneminin kavranamamasının altında yatan şeyin ise ‘sorunlu çocukluk kavramımız’ olduğunun altını çizmektedir. Matthews’a (2000, s.26) göre, “*Descartes bize felsefe yapmak için ‘baştan başlama’yı öğretmiştir. Öğretmenlerimin öğrettiği doğrulara ya da kamu duygusunun yargılarına bağlı kalmak yerine, bildiğimi sandığım şeyleri yeniden, taze nefesle ele almalıyım*” der. Bu durum felsefe yapmak için yeterli değil, ama gerekli bir koşuldur ve çocuklar için en kolay şeydir. Çocukların felsefe yeteneklerinin işlenmesi ve geliştirilmesi, ona göre zorunluluk olarak önümüzde durmaktadır. Piaget “çocukların doğal birer filozof olduklarını belirtmiştir. ” (Matthews,2000, s.56) Öyleyse neden çocuklar, felsefeden uzak tutulmaya çalışılmaktadır. Bu alanda da ülkemizde Türkiye Felsefe Kurumu büyük bir çaba göstermektedir. Ama ne yazık ki istenilen neticeler elde edilememektedir. Felsefe ile okullarda, eksik de olsa, öğrencilerin görmesine ve onların daha sağlıklı düşünmelerine yardım edilmesine çabalanmaktadır. Oysa felsefi danışmanlık yeni bir alandır ve farklı bir şeyi söylemektedir. O felsefenin danışmanlık biçiminde alternatif bir yaklaşım olarak bireylerin hayatına uygulanması projesidir. Felsefenin, felsefi danışmanlık adı altında etkinliğinin gösterilmesi ve sorgulanması gerekmektedir.

Lahav (2001,s.5)'a göre felsefeyi, danışmanlık bazında günlük hayata uyarlamak heyecan vericidir, fakat asıl soru bu yöntemin gerçekten başarılı olup olmadığıdır. Felsefi danışmanlığın değeri, teorik olarak tartışılmış ve anektodal gözlemlerle desteklenmiş olmasına rağmen, bu danışmanlığın sistematik bir ampirik uygulama vasıtasıyla başarılı olup olmadığı kesin olarak kanıtlanamamıştır. Bu durum ise, felsefi danışmanlığın önemli

problemlerinden biri olarak önümüzde durmaktadır. Felsefi danışmanlığın yirminci senesinde hedefi, etkililiğinin incelenmesi ve verdiği sözleri tutabildiğini ispatlamaktır. Bunu ispatlamak için, bir kaç yazar (Segal 1995, Mijuskovic 1995, Lahav 1996) felsefi danışmanlığın teorik rasyonelliği ve haklılığı üzerine yazılar yazmıştır. Fakat felsefi danışmanlığın etkililiği konusunda teorik açıklamalar yetersiz kalmaktadır. Felsefi danışmanlık yaklaşımının gerçekten işe yarayıp yaramadığının deneysel olarak ispatlaması gereklilik olarak önümüze çıkmaktadır.

Felsefi danışmanlığın etkililiği, “kişinin kendini bilmesinin, kendisinin sorununu çözmesinde ilk adım olarak çok yararlıdır” şeklinde bir görüş ile formüle edilebilir. Bu şekilde formüle edilse bile, bu düşünce ile kişinin sorununun tam olarak çözülebileceği kanısı hala şüphelidir. Kişinin sorununa, birlikte kalıcı bir çözüm üretemedikten sonra, danışanın sorununu bilmesinin, anlama (sı)nın bir manası yoktur. Danışanların pek çoğu, sorunun kaynağını bilmekte olup ama yine de etkili değişimi yapamayan bireylerdir. Onlar çeşitli mantıksız inançların arkasına sığınıp farkında olmadan bu sorumluluklarından kaçmaya çalışabilmektedirler. Bu durum ise onların eski inançlarına tekrar dönmelerine ve etkisiz kalmalarına neden olabilmektedir. Danışanlar için çoğunluklarda bu durum acı bir tecrübe olarak kalabilmektedir (Lahav, 2001, s.5).

Bu hususlar bize,-özellikle felsefi danışmanlığın- ve felsefenin olası olumsuz sonuçlarına işaret etmektedir. Felsefi danışmanlığın zararlı etkileri literatürde kayıtlıdır. Örnek olarak, bir felsefi danışmandan yardım almaya gelen evli bir çiftin, “ yeni ve daha derin kuşkular” edinerek danışma oturumundan ayrıldıkları ve faydadan ziyade zarar gördükleri gözlenmiştir. Geçici olmasına rağmen, psikolojik terapilerin zararlı etkilerinin kanıtları literatürde çokça vardır. Fakat bu kanıtlar, felsefi danışmanlığın kaçınılmaz zararları lehinde bir dayanak olamaz. Pfeifer (1994, s.80) bu noktayı kısa ve öz olarak şöyle açıklar: “felsefede aranan vasıflar, felsefi danışmanlıkta aranan vasıflardan ayrı tutulmalıdır.”

Felsefenin potansiyel zararlı etkileri olabilir ve bunlar dikkate alınmalıdır. Kişisel tecrübelerden de bilindiği üzere felsefe, kişiyi çıkmaza sokabilir, korkutabilir, hayal kırıklığına uğratabilir ve sersemletebilir. Felsefi danışmanlığın en büyük avantajı, rehbersiz bir şekilde felsefe dünyasına girenlere, yol göstermesi ve olası zararlı etkileri minimuma indirmesidir.

Lahav (2001,s.6)'göre kuramsal ve en önemlisi deneysel olarak, felsefi danışmanlığın faydalı ve zararlı etkileri açıkça belirtilmelidir. Pratikte danışman, danışanın çıkmazını çözmedeki beklentisini göz ardı etmemelidir. Bununla baş etmenin yolu, felsefi danışmanlığın problemleri olan ilkesi yani "etkililiği" ve felsefi danışmanlığın potansiyel zararlı sonuçlarının açıkça ifade edilmesinden geçmektedir.

Bu konuda Lahav, ilk defa felsefi danışmanlık alanında deneysel çalışmayı yapmıştır.Lahav makalesinde, felsefi danışmanlığın, danışanlar üzerindeki etkisini belirtmek için, gerekli olan deneysel verilerin açıklanması amacıyla yazmıştır. Danışanların, felsefi danışmanlık uygulaması süresince ne gibi olaylarla karşılaştıkları, danışma sonunda cevaplanması istenen bir anket sayesinde incelemiştir (Lahav,2001, s.6). Lahav'ın bu araştırması bu alanda yapılan ilk kapsamlı çalışma olmasından dolayı, araştırmamızda onun ortaya koyduğu bu düşüncelerin ve bilgilerin doğrudan betimlemesi bir gereklilik olarak kabul edilmiştir.

3.3.2.-2. Lahav'ın Araştırma Metodu

Bu çalışmasında Lahav (2001, s.8), yirmili yaşlardaki 16 üniversite öğrencisine, kişisel çıkmazları veya ikilemleri hakkında, 2-3 haftalık periyot boyunca, dört veya beş kere, birer saatlik felsefi danışmanlık hizmeti vermiştir. Bu oturumların sonunda bir anket doldurmaları istenmiştir. Bu anket, danışmanlık süresince yaşadıkları tecrübelerle ilişkin 8 adet ucu açık sorudan oluşturulmuştur.

Danışmaya katılan 16 gönüllünün ilk üçü, danışmanlık hizmetinin ve anketin yapısını oluşturmak amacıyla pilot olarak seçilmiştir. Geri kalan 13 kişinin sonuçları aşağıda listelenmiştir:

Cinsiyet dağılımı, 10 bayan, 3 erkektir. Çalışmayı tanımlayan deneklerin, anketlere cevap vermeleri istenmiştir. Anketi ilk cevaplayan, ilk 8 gönüllü tek tek, üçer kere danışmanlık hizmeti almışlardır. Bu noktada farkedilmiştir ki; üç oturum bazen felsefi açıdan gelişmek için çok kısa bir süredir. İkinci grup, yani geri kalan 5 kişi ise, dörder oturum danışmanlık hizmeti almışlardır.

Denekler, felsefe disiplininin çeşitli akademik alanlarından gelmişlerdir. Üçü (Denek numarası 2,3,8) felsefe lisans öğrencisidir. Bu deneklerin hiç biri daha önceden felsefi danışmanlık yardımı almamıştır veya bu alan üstüne çalışmamışlardır. Verilen tek ön bilgi, bir telefon konuşması vasıtasıyla bilgilendirme veya ilk oturumun başında, kişisel çıkmaza felsefi perspektiften yaklaşımları gerektiği olmuştur. Fakat bazı denekler, daha önceden veya bu çalışma esnasında psiko-terapi görmüşlerdi ya da hala görmekteydiler.

İlk oturumda, deneklerden yoğunlaşmak istedikleri kişisel çıkmazlarından veya ikilemelerinden bahsetmeleri istenmiştir. Bu sadece başlangıç mahiyeti taşıyan bir adımdır. Daha sonradan konu genişletilmiş veya tamamen değiştirilmiştir. Bu çalışma bittikten sonra, tamamlanamamış danışmanlık süreçleri için deneklere bedava hizmet dahi verilmiştir. Bazıları bu fırsattan faydalanmıştır.

Danışmanlık hizmetinin hedefi; danışanın çıkmazına daha eleştirel, geniş ve derin bir bakış açısıyla bakmasıdır. Bu çalışmanın amacı gereği Lahav, bu hedefi üç kısma ayırmıştır.

Kişinin;

- (a) sorunlarına eğilirken felsefi perspektiften bakabilmesi
- (b) anlamlı bulduğu konuda ilerlemesi

(c) bu süreci danışmanlık yapısı dışında kendi kendine devam ettirebilmek için gereken kapasite ve doanımı kazanması.

Üçüncü kısım – bağımsız olarak felsefe kapasitesi geliştirmek– erişilmesi gerçekten çok zor bir hedefdir. Bu yüzden bu çalışma sadece (a) ve (b) üzerine yoğunlaşmıştır. Aslında üçüncü kısımda sözü geçen hedefe ulaşmak, ilk iki kısımda bahsedilen hedeflerle bağlantılıdır. Bu iki hedefe ulaşmış birinin tecrübeleri, üçüncü yolda ona çok büyük katkılar sağlayacaktır.

Danışmanlık oturumlarının (a) ve (b) hedeflerine ulaşmadaki başarısını kanıtlamak için, bu çalışma, objektif bir bakış açısından veya üçüncü bir şahsın başarı kriterlerine dayanarak değerlendirilmemiş, bunun yerine deneklerin danışma oturumları sırasında yaşadığı tecrübelerine odaklanılmıştır. Başka bir deyişle, başarının derecesi, deneklerin kişisel tecrübeleri temel alınarak saptanılmaya çalışılmıştır.

Deneklerin danışmanlık oturumları süresince oluşan felsefi düşünceleri temelindeki tecrübeleri kesin olmamakla beraber - herhangi bir kişi bu katıldığı süreci yanlış değerlendirebilir– Lahav tarafından felsefi danışmanlık için yeterli kanıt olabilecek nitelikte, kabul edilmiştir (Lahav, 2001, s.9).

Danışmanlık sonuçları, deneklere son oturumlarında verilen aşağıdaki anket temel alınarak değerlendirilmiştir. Anket sadece ucu açık sorulardan oluşturulmuştur ve analizi tamamen niteldir. Sonuçlara herhangi bir ölçme-değerlendirme işlemi uygulanmamıştır. Bu yöntemin, danışanların danışma oturumu süresince edindikleri tecrübeleri açıklamada daha bilgilendirici olacağı düşünülmüştür.

Bu anket, yukarıda bahsedilen üçe aşamalı hedefin yalnızca ilk ikisine odaklıdır. İlki, deneklerin almış oldukları danışmanlık hizmetinin özelliklerini ne kadar kavrayabildikleri üzerinedir. Cevaplarının bu bağlamda ne ölçüde kapsamlı olduğunun

analizi yapılmıştır. İkinci olarak; deneklerin bu süreci, ne yönde ve ne ölçüde hayatlarıyla bağlantılı ve anlamlı bulduklarını belirtmeleri istenmiştir.

Anket, bu iki noktayla bağlantılı 8 sorudan oluşmuştur. (Ek olarak kişisel detaylarla bağlantılı gerçeklere dayanan sorular da sorulmuş ve yayınlanmasını isteyenlerin kişisel bilgileri çıkarılarak cevapları teşhir edilmiştir.) Deneklerden soruları detaylı bir şekilde cevaplamaları istenmiş ve zaman limiti konmamıştır. İbraniceden tercüme edilen anketin, ucu açık 8 sorusu aşağıdadır (Lahav, 2001, s.9):

- 1. Danışmanlık oturumlarınızı, daha önce hiç bu hizmeti almamış birine nasıl tanımlarsınız?*
- 2. Danışmanlık oturumlarına devam etmeyi önemli buluyor musunuz?*
- 3. Danışma diyalogları felsefi öğeler içeriyor muydu? Lütfen belirtiniz: Evet ise bunlar neydi? Hayır veya çok az olduğunu düşünüyorsanız sizce neler eksikti?*
- 4. Diyaloglar sırasında neler hissettiniz? Canınızı sıkın veya sevdiğiniz şeylerle karşılaştınız mı?*
- 5. Danışma diyalogları size ne hissettirdi ve sizi nasıl etkiledi?*
- 6. Sizin için özel bir mana taşıyan anlar oldu mu?*
- 7. Eğer daha önce psikoterapi gördüyseniz, lütfen çeşidini (eğer biliyorsanız) ve süresini belirtin. Felsefi danışmanlık diyaloglarınıza benzer miydi yoksa tamamen farklı mıydı?*
- 8. Ekleme istediğiniz başka yorumlarınız varsa yazınız.*

Lahav (2001,s.9) anket sonuçlarını, danışmanlık diyalog konularının ilkinin belirlemede kullanmıştır. Aşağıda belirtilen konular, deneklerle tartışılan temel kişisel ve felsefi meselelerdir. Bu meselelerin ilki denek tarafından belirlenirken, daha sonraki felsefi meseleler, danışanın yanıtları ve danışmanın rehberliği sayesinde ortaya çıkarılmıştır.

Denek 1: Temel kişisel konu; kariyer yapma yolunda önünü görememesi. Özellikle yaratıcı yazarlık ve duygular hakkında yazma isteği. Temel felsefi konular; Hayatta ve bunun yanında sanatta ve edebiyatta kendini ifade edebilmenin önemi.

Denek 2: Temel kişisel konu; gelecek planlarının ve hayat tarzının belirsiz olması. Temel felsefi konular; bir hayat yolunun nasıl seçileceği, sorumluluğun doğası ve önemi.

Denek 3: Temel kişisel konu; kız - erkek ilişkilerini başlatmadaki zorluk. Temel felsefi konular; diğerlerinin doğası, özellikle başkalarının perspektifi olgusunun manası.

Denek 4: Temel kişisel konu; hayatta kaybolmuşluk hissi ve hayatı daha iyi kontrol etme isteği, kendini anlama. Temel felsefi konular; Varoluşumuzun doğası ve önemi, kişinin hayatındaki özgürlük düşüncesi ve doğallık anlayışı.

Denek 5: Temel kişisel konu; travmatik bir olay sonucu oluşan zihinsel ıstıraplar. Temel felsefi konu; gelişim ve bilgelikte ıstırap çekmenin önemi.

Denek 6: Temel kişisel konu; ahlaksız, egoist ve samimiyetsiz olduğuna inanmak. Temel felsefi konular; ahlak kurallarının doğası ve geçerliliği, kişinin kusurlarının anlamı.

Denek 7: Temel kişisel konu; değersizlik, düzensizlik ve boşlukta olma hissi. Temel felsefi konu; insan hayatını değerli kılan şey nedir?

Denek 8: Temel kişisel konu; fiziksel özür sebebiyle kendini değersiz hissetme saplantısı. Temel felsefi konular; hayatı yaşanır kılan nitelikler, kişinin öz değerinin doğası

Denek 9: Temel kişisel konu; kendini değersiz hissetmesi ve bunun sonucu oluşan mutsuzluk. Temel felsefi konular; kişinin çeşitli açılardan doğası, özellikle tepkisellik ve öngörüülülük arasındaki farklar

Denek 10: Temel kişisel konu; ikili ilişkilerdeki başarısızlık. Temel felsefi konu; samimi bir ikili ilişki nasıl almalıdır?

Denek 11: Temel kişisel konu; mutsuzluk ve yalnızlık hissi. Temel felsefi konular; akıl sağlığı ve mutluluğun doğası, başkalarına güvenmeye karşı kendini tatmin etmenin değeri, başkalarına açılmanın anlamı.

Denek 12: Temel kişisel konu; uzun süreli romantik ilişkileri devam ettirememe. Temel felsefi konu; insanın hayatı nelere göre anlamlı, samimi ve önemli saymalıdır?

Denek 13: Temel kişisel konu; iç dünyasını betimlemede ve onunla bağlantı kurmada zorluk. Temel felsefi konular; çeşitli hislerin ve insanın derinliklerindeki durumların önemi, özellikle mutluluk, psikolojik egoizmin geçerliliği (insanların sürekli kendilerini mutlu etmeleri en büyük motivasyondur görüşünden yola çıkarak) (Lahav, 2001, s.9).

Sonuçlar

(a) Danışmanın İzlenimleri: Bu çalışma tam olarak 5 ay sürmüştür. Bir danışman olarak, deneklerin kişisel konuları, felsefi yollarla araştırma başarısı, bir istisna haricinde normalden iyiye doğru yükselmiştir. Bununla anlatmak istenen; Lahav (2001, s.10)'a göre, bütün denekler bu işi başarmıştır fakat aralarından bir tanesi çok önemli bir aşama katetmiştir. Oturumlarda, otobiyografik aşamadan sonra deneğin kişisel konusunun altında yatan en az bir felsefi konu formüle edilmiştir. Daha sonra karmaşıklığı ve olası yaklaşım durumları betimlenmeye çalışılmıştır. Bu yeni anlayış tarzı, deneğin hayatıyla ilişkilendirilmiştir. Sonrasında ise, danışanın bazı durumlara ilişkin, kişisel bir yanıt geliştirmeyi başardığı görülmüştür. Normal başarılı ve yüksek başarılı olarak nitelenen vakalar arasındaki fark, üçüncü ve beşinci aşamanın derinliğinden kaynaklanmaktadır. Vakalar arasından az başarının *Denek 7* ile olan görüşme olduğu kaydedilmiştir. *Denek7* ile, diyalogu sabit bir felsefi düşünce çizgisine oturmayı başaramamışlar ve böylece

derinliği yakalayamadıkları görülmüştür. Bunun sonucunda ilk iki aşamada onunla hiç bir şekilde ilerleme kaydedilememiştir.

(b) Anketlerin Analizi: Bu izlenimci başarı değerdendirmeleri, deneklerin anket yanıtları sonucu pekiştirilmiştir. İstisnai durum olan Denek7 dışındaki herkes, felsefi danışmanlığın, felsefenin karakteristiklerini taşıdığını (1) ve kendileri için anlamlı ve yardımcı (2) olabileceğini belirtmişlerdir.

- **Danışmanlık diyalogları ne kadar felsefi nitelikte idi?**

Anket sonucuna göre bütün denekler, gördükleri uygulamanın felsefi karakteristikler taşıdığını ifade etmişlerdir. Fakat unutulmamalıdır ki; bir çok denek felsefi daha önce bu kadar açık olarak keşfetmemişlerdir. Bu nedenden dolayı, onların yorumladığı özellikler felsefenin bütününe kapsamayabilir. Eğer çoktan seçmeli bir anket uygulanmış olsaydı, belki hepsi bir soru için aynı cevabı verebilecekti fakat oluşturulan ankette, açık uçlu sorular sorulduğundan, deneklerin kendi başlarına açıklamaları biraz zor olmuştur. Deneklerin danışmanlık diyaloglarının içeriği ise, aşağıdaki gibi beş tarzda raporlanmıştır: Bunlar Lahav (2001, s.10)'e göre:

a-Eleştirel İnceleme

İstinasız bütün denekler gördükleri uygulamanın tamamen, kişisel çıkmazlarına veya durumlarına karşı eleştirel bir yaklaşım geliştirmeye odaklı olduğundan bahsetmişlerdir. Sadece üç denek “eleştirel” kelimesini kullanırken, diğerleri buna benzer kelimeler veya açıklamalar kullanmışlardır. Onlara göre bu uygulama “analiz etme, sorgulama, inceleme, araştırma, açıklık getirme, düzenleme, tanımlama, anlama, ussallaştırma” gibi davranışları içermektedir. Bazıları öngörülerini anlatarak ve onları sorgulayarak akıllarını kullanmaları gerektiğini söylemişlerdir. Böylece bu uygulamanın hazır cevapları kullanarak değil de, doğruyu kendilerinin bulmalarının gerektiğini düşündüklerini belirtmişlerdir. Bütün bunlar, felsefi danışmanlığın hedefi olan eleştirel anlamayı gerçekleştirdiği sonucunu ortaya çıkarmaktadır (Lahav, 2001, s.10).

b-Perspektifin Genişliği

Belki de denekleri en çok etkileyen kısım bu olmuştur. Çünkü kişisel çıkmazlarını öyle farklı açılardan ele almışlardır ki; onların bu farklılık karşısında heyecanlanmış oldukları görülmüştür. Altı denek, danışmanlık diyaloglarının en önemli niteliğinin, çıkmazlarını daha geniş veya evrensel veya ayrıntılı bir biçimde incelemesi olduğunu söylemiştir. Diğerleri ise bu danışmanlığı “alternatif görüş noktaları, perspektif çeşitliliği, düşünmenin bir kaç farklı yolu veya durumlara bakmanın yeni yolları“ olarak tanımlamışlardır. Bununla birlikte deneklerden on tanesi, gerçekten de bu danışmanlığın çok geniş bir perspektif kazandırdığını belirtmiştir.

c- Derinlik

Beş denek, danışmanlık diyaloglarının amacı olan kişisel meselenin temelini bulma yetisini, derinlik olarak tanımlamıştır. Başka bir denek de, felsefi danışmanlığın hedefinin “herşeyi sonuna kadar anlamak” olduğunu söylemiştir. Bununla birlikte deneklerin bir çoğu kendi kavramlarının veya dünya görüşlerinin temelini keşfettiklerini belirtmiştir. Bu cevaplara istisnai tek durum, Denek7'nin söylediği danışmanlık diyaloglarının onun problemine yeterince inemediği görüşü olmuştur (Lahav, 2001, s.10).

d- Kişisel Alakalılık

Denekler, danışmanlığı (genellikle soyut fikirler veya kavramlarla ilgili olmasına karşın) eleştirel inceleme olarak tanımlamış olsalar da, istisnasız bütün denekler bu danışmanlığın hayatlarındaki somut gerçeklikle veya problemlerle uğraştığını belirtmişlerdir. Fakat sadece, genel olarak bu danışmanlıktan memnun olan Denek8, üstü kapalı olarak, bu diyalogların, çok teorik noktalar içerdiğini ve her zaman için kişisel olmadığını ima eden bir cümle yazmıştır (Lahav, 2001, s.10).

e- Felsefe Literatürünün Kullanımı

İlginçtir ki; 10 denek, danışmanlık diyaloglarının özelliklerinden birinin, felsefe literatüründen alıntı yapmak olduğunu söylemiştir. Bunun sebeplerinden biri Lahav'a göre;

onlara kavramları, ayrımları, görüşleri ve bunun gibi şeyleri felsefe literatüründen alıntılar yaparak tanımlamaya çalışması diğeri ise, bu konuyla ilgisi olanlara evde okumaları için felsefi kaynaklar önermesidir. Bu sonuçlar, deneklerin, kendilerinin katıldığı bu uygulamanın, onların perspektiflerini daha derin, geniş ve eleştirel olarak geliştirmek amaçlı bir araştırma olduğunu gördüklerini göstermiştir. Bu bakımdan, oturumların tamamı, felsefi bir şekilde geçmiştir. Fakat en önemli sorun, bu uygulamanın denekler için anlamlı ve aydınlatıcı olup olmadığıdır (Lahav, 2001, s.10).

- **Danışmanlık Hizmeti Danışanlar İçin Ne Kadar Anlamlıydı?**

Diyalogların veriminin limitli olduğunu düşünen Denek7 dışındaki bütün denekler, bu hizmetin anlamlı veya yardımcı olduğunu belirtmişlerdir. İki denek ise şu değerlendirmeleri yapmıştır: Denek11'e göre, danışmanlık hizmeti çok anlamlı olmasına karşın, yinede bir şeyler eksikti. Bunun yanında Denek8 ise –daha önce de belirtilmişti– diyalogun bazı zamanlar çok teorik düzeye kaçtığından bahsetmiştir.

Deneklerin ankete vermiş oldukları cevapları Lahav (2001, s.13) tarafından, alıntılar yapılmak suretiyle aşağıda verilmiştir:

Denek 1: Oturum süresince hislerim oldukça iyi idi. Danışmanın sistemli bir şekilde adım adım düşüncelerime inmesi ve o düşüncemi keskinleştirmesi çok hoşuma gitti. Bu oturumlar benim için çok anlamlıydı. Birşeyin beni uyardığını ve beynimin içine girdiğini hissettim. Felsefi araştırma bende keyif veren bir his oluşturdu. Beynimi çalıştırmamı sağladı, kendime ve dünyaya daha iyi hislerle yaklaşmama hizmet etti. Yani herşeyi daha genel bir çerçeveden görmemi ve değişik yollar arasında seçim yapabilme yetisi kazandırdı.

Denek 2: Benimle alakası olan konuları son derece iyi anlayan biriyle diyaloga girdiğimi hissettim. Çok verimli, ilginç ve eğlenceli idi. Olaylara farklı açılardan bakma şansım olduğunu gördüğümde hakikaten çok sevindim. Diyaloglar benim için çok

anlamlıydı. Diyaloglar benim farkında olmadığım bütün noktaları göstermemesine rağmen, gerçekten yeni noktalara ışık tuttu.

Denek 3: Diyalog boyunca çeşitli düşünce tarzları oluşturuldu. Bunun yanında yeni düşünce tarzları oluşturmam ve onları kullanmam için zemin hazırlanmış oldu. Farklı düşünce tarzlarına sahip olmanın önemini kavradım. Hislerim gerçekten güzeldi ve hala da güzel. Diyalogların bana kattığı başlıca şey, felsefe, kendimi anlamamı gerçekten hızlandırdı. Diyaloglar gerçekten çok anlamlı birer tecrübe oldu benim için.

Denek 4: Oturumlarda kendimi çok rahat hissettim. Kendimi düşünmeye odaklanmış ve daha önceden neden kendi kendime bunları sormadım dediğim soruların cevaplarını aramaya çalışırken buldum. Danışmanın sorularının beni olaylara daha farklı bakmamı sağladığını hemen farkettim. Bazı noktalarda, hazır cevaplarımın olmadığı sorular hakkında düşünmek zorunda kaldım ve bu benim için harikaydı. Aydınlanma diye tabir edilen bir şey yaşamadım fakat aşamalı bir şekilde gelişme kaydettiğime inanıyorum.

Denek 5: Oturumlar benim için çok anlamlıydı. Duyguları oldukları gibi kabul etmeyi, onları istenen veya beklenen kalıplara sokmadan tarif etmeyi anladım. Hayatımın bütün cephesini kapsayan ıstırap meselesini ortaya çıkartırken yaşadıklarım ıstıraplı olduğu kadar faydalıydı da. Benim için en anlamlı olan an, bu ıstırap meselesinin kendime karşı ve dünyaya karşı oluşturduğu pozitif anlayışı sözlü olarak itiraf etmemdi. Daha önceleri negatif perspektiften bakmanın ötesine geçebileceğimi düşünemiyordum.

Denek 6: Oturumlar benim için çok anlamlıydı. Diyaloglar ve fikirler birbirleriyle yakından ilintiliydi ve ben hala onları incelemeye devam etmekteyim. Çerçevesel belirlendi ve bu da bana bir ferahlama verdi. Bana göre, oturumlarımızda ortaya attığımız fikirler günlük hayatta karşıma çıkan hususlarda benimle birlikte olmaya devam edecek. Benim için en anlamlı olan an, egoist eğilimimden dolayı bir çıkmaza girdiğimi düşündüğüm anda danışmanın beni yeni bir düşünce tarzıyla oradan kurtarmasıydı. Gördüğüm kadarıyla, cevapları ve çözümleri verme gibi bir iddiası yoktu bu oturumların. Bu

bağlamda, danışman, olayları, meseleleri incelememde benimle birlikteydi ve bana asla çözümleri üretme gibi bir yaklaşımda bulunmadı.

Denek 7: Derin bir şekilde içine dalmadan gerçek bir şeye dokunma hissi oluştu bende. Probleme yaklaşım tarzımı değiştirmedim fakat farklı perspektiflerden bakmaya çalıştım. Kendi içinde anlamsızlık düşüncesi, daha önceden hiç düşünmediğim bir şeydi. Sırf bu düşünce bile insana bu bağlamda rahatlatıcı bir etki oluşturmaktadır. (kendi kendime bir konu hakkında düşünmeliyim). Benim için en önemli an, Kendine biçtiğin değer kriterleri nelerdir ve ne tür değerler aslında önemlidir? sorusunun sorulduğu andı.

Denek 8: Hayatımla direk bağlantısı olmayan konulardan bahsettiğimiz için bu bana hayata farklı açılardan bakmamı sağladı. Her oturumdan sonra, iyi duygularla ve optimistik bir tavırla problemlere yaklaştım. Benim için en anlamlı an, uğruna çabalayamam gereken şeylere parmak bastığımız andı (dünyaya bakış kriterlerim, hayata karşı farklı yaklaşım tarzları fikri ve yenilerini bulmam gerektiği.) Felsefe yapmak benim için çok eğlenceliydi ve çok yardımcıydı, bununla birlikte çok fazla soyutluğa dalmamanın da çok önemli olduğu gördüm..

Denek 9: Neyi istediğimi ve neyi istemediğimi, benim ne manaya geldiğimi tanımlamayı düşünmem gerektiği gerçeği çok hoşuma gitti. Gördüğüm psikoterapilerde çocukluğum ile ilgili bir çok tecrübelerimle yüzyüze geldim ve felsefi danışmanlık özellikle bu safhada bana çok yardımcı oldu. Şimdi olaylara daha farklı perspektiflerden görmeye ve kendiminkilerden farklı olanları kabul etmeye daha hazırım. Kendime ve dünyaya olan davranış biçimlerimi daha derinden düşünmem gerektiğini ve ne istediğim konusunda kendi kendimi sorgulamam gerektiğini öğrendim. Aslında ben bunlarla çok uzun bir süredir uğraşıyordum fakat bu uygulama bana yeni düşünce tarzları kattı. Bu şekilde bir danışmanlığa düşünce tarzımı incelemek için ve diğer perspektiflerden de bakabilmek için ihtiyacım vardı. Benim için en önemli an, kendim için gerçekten ne istediğimi ve değişmem için ne yapmam gerektiğini tanımlamaya çalışırken çabaladığım andı.

Denek 10: Günlük sorunlara karşı olan dar görüş aımın gelişmesinde bu diyaloglar benim için çok anlamlıydı. Problemimi parçalara ayırdığım için değil, geniş bir perspektiften baktığım için bütün olan problem resminin üzerindeki sis perdesinin bir kısmı kalktı. Benim için en önemli an, kendi sevme kavramımı anladığım andı. Genellikle, her insanın kendince doğrusunun olduğu söylenir ve bu artık bir klişe olmuştur. Fakat anladım ki benim doğrum gerçekten öznel ve çok kolay bir şekilde kişisel tatmin konumuna düşüyor. Benim bilmediğim fakat onun bildiği bir çok yol olan ve bu yollara dikkatimi çeken biriyle yolculuğa çıkmışım gibi hissettim. Ayrıca onun bilmediği zira benim bildiğim kendi yollarımın da olduğunu gördüm.

Denek 11: Bu oturumlara gerçekten çok değer veriyorum, benim için anlamları çok büyük. Aynı zamanda hala bişeylerin eksik olduğunu düşünüyorum fakat neyin eksik olduğunu bulamıyorum. Diyalogların odaklandığı konulardaki felsefi unsurlar, oluşturduğumuz farklı perspektifler üzerinden tanımlandı. Bu diyalogların benim için önemi, kavramlarımı (kendimle, ilişkilerimle ve dünyayla ilgili olanlar) tanımlamada uyarıcı bir unsur oldu. Sanırım (ve umarım) bu hizmeti almaya devam edeceğim.

Denek 12: Olaylara karşı, daha önceden dar olan perspektifimi genişlettiğimi düşünüyorum. Danışmanlık diyalogları gerçekten çok anlamlıydı. Her oturumdan sonra düşünmek için daha çok materyal ile çıktığımı hissettim. Benim için en önemli an, seimlerimi ve gdlerimi karakterize etmeye çalışmam ve onlara eleştirel bir şekilde yaklaşmam hatta yeniden gözden geirmemdi (veya yenilerini seçip onları uygulamaya alışmamdı.) Diyaloglar olaylara daha derin ve çeşitli felsefi yaklaşımlarla incelemem konusunda yardımcı niteliği taşıdı. Hayat kavramlarımın daha da farkına vardım ve farklı yaklaşımların da önemli olduğunu keşfettim.

Denek 13: Hayatımdaki mutluluğun manasının açıklanmasıyla başladığımız oturum doğal olmayan mutluluk kavramımın değişmesine ve dnyama yeni şeylerin girmesini sağladı. Gösterdiğim gelişim hızı karşısında büyülenmiştim. Tartıştığımız bu konu iime

işledi ve bunun sonucunda düşüncelerim hatta aksiyonlarım yavaş yavaş belirmeye başladı. Fakat yolun uzun olduğunun farkındaydım. Danışmanın dünya görüşüme olan eğilimimi belirttiği ve sorguladığı an benim için aydınlandığım andı. Bu idrak ve yaptığım şeyleri olduğu gibi kabul etmek benim için son derece mükemmel bir tecrübe oldu. Oturuma her geldiğimde meselelerin nasıl oluştuğunu ve yavaş yavaş çözüldüğünü hissettim. Bu diyaloglarla bana yeni bir kapı açıldığını düşünüyorum (Lahav, 2001, s.13).

Hemen hemen bütün denekler (Denek 7 istisnai bir durumdur), danışmanlık hizmetinin hayatları için anlamlı olduğunu söylemişlerdir. Bu yargıya varmalarındaki neden, diyalogların felsefi özelliğinden ötürü olmuştur. Deneklerin büyük bir çoğunluğuna göre, bu uygulama onlarda daha geniş ve daha derin bir anlayış eğilimine yol açmıştır. Deneklerin daha önceden kabul ettikleri kavramlara ilişkin, eleştirel bir yaklaşım geliştirdikleri gözlenmiştir. Gelişmelerinin kaynağı olan diyaloglar, danışmanla yaptıkları felsefi diyaloglardır. Danışmanın uygun gördüğü veya kabul ettikleri değildir. (tabii ki bu tarzdaki diyaloglar oturumun etkililiğine yardımcı olmuştur.)

Buna göre Lahav (2001, s.13), şu sonuçlara varmıştır: Deneklerin ankete vermiş oldukları yanıtlar sonucu, felsefi danışmanlık hizmetini, kişisel durumlarına uygulanan ilk felsefi yaklaşım olduğunu, ikincil olarak da, anlamlı olduğunu (Denek 7 hariç) belirtmişlerdir. Genellikle özgün anlayış biçimleri geliştirdiklerini ve hayatlarının problemleri durumlarına karşı farklı kapılar açıldığını hissettiklerini anlatmışlardır.

Bu çalışma, deneklerin perspektifinden, kişinin hayatının ve kişisel çıkmazlarının, felsefi bir araştırma sayesinde incelenmesinin anlamlı ve yardımcı olduğunu göstermiştir. Deneklerin, “anlamlı” tanımı öznel olsa da, bu tanımlamanın onların durumlarını kapsamlı olarak -özellikle danışmanın gözlemleri de eklenince- yansıttığı bir gerçektir. Bu çalışma, kişilerin çıkmazlarının ve hayat görüşlerinin altında yatan soyut fikirleri felsefi bir şekilde incelemeyi kendine görev edinmiş felsefi danışmanlığın, etkililiği hakkında çok fazla kanıt içermektedir.

Danışmanlık oturumlarının ve terapilerin (genellikle psikoloji tabanlı) başarılı olma kriterlerine dair bir çok yaklaşım varken, ilk bakışta bu sonuçlar etkileyici görünmeyebilir. Bu yüzden felsefi danışmanlık bu yaklaşımlara yeni bir eklenti olarak görülebilir. Fakat dikkat edilmelidir ki, felsefi danışmanlık tabanlı bu çalışmanın amacı, kişisel tatminkarlık veya belli bir ıstırabı, kederi hafifletmek değildir. Felsefi danışmanlığın hedefi, felsefenin de hedefi olan, kişinin hayata yaklaşımındaki kapasitesini artırmak ve görüş açısını genişletmektir. Yani bilgelikteki gelişimdir. Bu yaklaşımla felsefi danışmanlığın başarısı, kişinin psikolojik durumunu iyi hale getirmeye çalışan terapiler kadar etkileyicidir. Eğer felsefi danışmanlık kişilerin bilgeliklerinin gelişmesini hedefliyorsa, bu bile gerçekten çok etkili bir yaklaşımdır.

Lahav'ın yaptığı bu çalışma, kişinin zihinsel ve ahlaki yöndeki gelişim yolunda felsefi danışmanlığın yardımcı olduğuna dair yeterli kanıt sunmaktadır. Daha genel bir söylemle, felsefenin, sadece teorik bir akademik disiplin olmadığını, kişisel gelişim ve ilerleme yolunda da faydasının olduğunu göstermektedir (Lahav, 2001, s.13).

Tabiki bu etkililik çalışması herşeyi açıklamıyor. Bizlere felsefenin sadece doğru kişilerde, doğru kullanılırsa, doğru sonuçlar vereceğini gösteriyor. Aynı zamanda danışmanlık oturumlarının amacı olan kişinin kendi durumunu düşünmesi ve kendi çözüm yollarını bulmasında felsefenin etkin rolünü gösteriyor. Psikolojik danışmanın bile son on yıla kadar yanlış anlaşıldığı kültürümüzde, kötü ününe rağmen bunu felsefenin nasıl başaracağı önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum ise, bu konuda daha doyurucu araştırma yapılması zorunluluğunu beraberinde getirmektedir. Gerçekten sağlam felsefesi olan toplumlar için ancak, felsefe gerçek bir fayda sağlar. Felsefi danışmanlık yaklaşımının etkililiği ancak bilimsel temellere dayanan danışmanlık mantığı içerisinde kabul edilebilecektir. Çünkü o saf felsefe değildir. Alternatif bir danışmanlık yaklaşımıdır.

DÖRDÜNÇÜ BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma bulgularından elde edilen sonuçlar ve bu sonuçlar doğrultusunda geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

4.1. SONUÇLAR

Yirminci yüzyılın bütününe baktığımızda, felsefe çalışmalarının hiçbir yüzyılda olmadığı kadar renklilik taşıdığını görmekteyiz. Bu yüzyılın felsefe çalışmalarına ilişkin ortak noktası ise, “felsefe nedir?” sorusunu doğrudan ya da dolaylı olarak sorgulayan çalışmalarla renklenmiş olmasıdır. Bu soruyu sorduran, öncelikle memnuniyetsizliktir; devralınan felsefe çalışmalarının yetersiz ve felsefeyi temsil etme yetkisine sahip görünmemeleridir. İkinci olarak da, devralınan felsefenin konusu, bilgi üretme yöntemi ve ortaya koyduğu bilgilerin, diğer bilim dallarının bilgi dağarcığı yanında, doğrulanma problemi içeriyor görünmesidir. Öyleyse, felsefenin neyin ya da nelerin arkasında duracağı ve nelere ve kimlere karşı çıkacağı belirlenmeliydi, öyle de yapıldı (Eren, 2005, s.33).

Yirminci yüzyılın diğer en belirgin özelliği ise, insanın unutulmuş olması ve varoluşsal bir boşlukta yaşamak zorunda bırakılmış bulunmasıdır. Frankl(2006, s.101)’a göre, bu anlaşılır bir şeydir ve bunun nedeni, gerçek bir insan olduktan sonra, insanın yaşadığı iki yönlü bir kayıp olabilir: “*İnsanlık tarihinin başlarında insan, bir hayvanın davranışlarını belirleyen ve güvence altına alan bazı hayvanca içgüdülerini kaybetmiştir. Cennet gibi, bu güvenlik de bu insana sonsuza kadar kapanmıştır; insan seçim yapmak zorundadır. Ne var ki; buna ek olarak insan, davranışlarını yönlendiren geleneklerin hızla azaldığı son gelişme döneminde, bir başka kayıpla daha yüz yüze gelmiştir. Hiçbir güdü, ona ne yapacağını söyleyemez olmuştur. Hiçbir gelenek ona ne yapması gerektiğini artık buyuramaz. İnsan bazen neyi arzuladığını bile bilmez. Bunun yerine, ya diğer insanların*

yaptığı şeyleri arzular ya da diğer insanların kendisinden yapmasını istedikleri şeyleri yapar.”

Bütün bu sorunlar felsefenin kendisini, yeniden yapılandırmaya ve insan ile olan bağını yeniden kurmaya yöneltmiştir. Bunun en yeni biçimi ise, felsefi danışmanlık yaklaşımıdır. 1980 yılından beri felsefi danışmanlık yaklaşımı, alternatif bir danışma türü olarak dünyanın pek çok yerinde kullanılmaktadır. Hatta çeşitli üniversitelerde ders olarak okutulmaya da başlanmıştır. Bu çalışmada, ülkemizde henüz pek sözü edilmeyen bu yaklaşımın genel özelliklerinin neler olduğu ve psikolojik danışmanlık alanı içerisinde nasıl bir yer alabileceği soruları araştırılmıştır. Bu bağlamda, üç temel soru ve alt sorularının yanıtları aranmıştır.

Birinci problem konusunu, “felsefe temelli bir danışmanlık yaklaşımı gerçekten olanaklı mıdır?” sorusu oluşturmaktadır. Bu sorunun yanıtına, “felsefe, uygulamalı felsefe ve danışmanlık ilişkisinin açıklığa kavuşturulması yoluyla ulaşılmaya çalışılmıştır.

Felsefi danışmanlık yaklaşımı, felsefe temeli üzerine kurulacak bir danışmanlık yaklaşımı olacaksa, her şeyden önce, felsefeden ne aldığına ilişkin bir resim sunmalıdır. Çünkü felsefe diğer doğa bilimlerinden farklı olarak hep şu soru ile işe başlamak zorundadır: “Felsefe nedir?” Her filozof, kendi felsefi düşüncesini varolan tüm felsefeler ve kendi deneyimleri ile hesaplaşarak oluşturmak zorundadır. Danışmanlıkta da her danışmanın, kendi tekniği ve yaklaşımını oluşturmak zorunda olduğu gibi, kendi felsefesini de yaparak var kılması ve oluşturması gerekmektedir.

Felsefi danışmanlık yapan farklı filozofların yaklaşımlarından ortaya çıkan ortak görüş şöyledir: Felsefi danışmanlıkta felsefe, her şeyden önce teorik bir konu alanı değildir. Walsh (Head, 2005, s.497-498)’ın deyimi ile felsefenin, bir bilen tarafından tarafsız ve nesnel kavranabilir, öğretilir ya da anlaşılabilir bir konu alanı olmadığı kabul edilmelidir. Felsefe, bir yaşam yoludur. Temelini ise, insan tecrübeleri oluşturmaktadır. Kant’ında belirttiği gibi, “ felsefe öğretilmez, felsefe yapmak öğrenilir.”

Felsefe yapmak ise, her zaman kişiyi gerektirir ve bu kişi her an bir etkileşim içerisinde. Ne yazık ki; felsefe günümüzde insanın içine düştüğü sıkıntı ve acıları anlamakta ve yardımcı olmakta sözsüz kalmış, sadece bir grup insanın anlayıp tartıştığı bir alan olarak, etkisiz bir hale getirilmiş, bir başka boyutta ise sadece metafizik düşünceler üretmekle suçlanır olmuştur.

Sonuç olarak felsefi danışmanlık, bir anlamda da felsefenin eski anlamına kavuşturulma projesidir, yani insanla olan bağının yeniden var kılınmasıdır. Heidegger'in "Felsefe Nedir"de belirttiği gibi, felsefe "*bir yoldur, bizim yürüdüğümüz, yürümemiz gereken bir yoldur. Filozof bu yolda yalnız yolculuk etmez; çünkü bilgelik sevgisinin yolu, ötekilere konuşma içinde zorunlu bir bağlantıyı ve açıklığı gerektirir.*"der (Head, 2005, s.490). Felsefeye, kavranacak ele geçirilecek bir konu alanı olarak değil de, bir yaşama yolu olarak bakmak, felsefi danışmanlık uygulamasındaki bütün değişikliği oluşturmaktadır.

Psikolojik danışmanlık da kişinin özgür iradesi ile girdiği, kendini gerçekleştirmek için yardım aldığı bir hizmettir. Yardım alacak ve bunu hayatına geçirecek olan, yine kişinin kendisidir. Psikolojik danışman, onun adına kararlar alamaz ya da ona neler yapması gerektiğini söyleyemez, bunun yerine, kişinin o anda ne yapması gerektiğini, kendisinin bulmasında yardımcı olur. Aynı şekilde felsefe de, bu anlamda kişinin hazır olarak edindiği bir şey değil de, kendi çabası ile gerçekleştirdiği bir etkinliktir. Felsefi danışman, böyle bir durumda olan danışanına, bir şeyler öğretmediği gibi, vaaz da vermez. Mantık yürütmede olduğu kadar, ahlaki değerleri canlandırmaktan da uzak durur. Danışmanın görevi, eğer benzetme yapacak olursak, bir ressamdan ziyade, göz uzmanının oynadığı role benzer. Ressam bize dünyayı kendi gördüğü haliyle aktarmaya çalışırken; göz uzmanı ise, dünyayı gerçekte olduğu gibi görmemizi sağlamaya çalışır. Danışmanın rolü, danışanın görüş alanını potansiyel anlam spektrumunun tamamının bilinçli ve görülebilir olması için genişletmekten oluşmaktadır.

Kısacası psikolojik danışmanlık gibi, felsefi danışmanlık da, kişinin kendini gerçekleştirmesinde ve farkındalık düzeyinin geliştirilmesinde yardım etme sürecidir. Psikolojik danışma alanının ve danışman eğitiminin felsefesinde önleyici ruh sağlığı vardır. Bu yeni gelişmekte olan felsefi danışmanlığın da odak noktasıdır. Felsefi danışmanlığın doğası gereği, kişilerin kendi felsefelerini oluşturmaları, kendilerini tanımaları ve daha sağlıklı kararlar almalarına yardımcı olmak vardır. Felsefi danışma, bu anlamda yardım mesleklerinin temelini oluşturan ilkeye bağlıdır. Kişiyi farkındalık kazandırmayı amaç edinir, ona bir şey öğretmeyi değil.

Felsefi danışmanlık felsefeyi, yalnızca bilgi elde etmenin bir aracı olarak değil, aynı zamanda düşünsel dünyamızın bir sorgulanış biçimi olarak da düşünür. Felsefi danışma, insan varlığı ve birey olmanın önemiyle ilgilenir. Felsefi danışmanlık, felsefeyi temele alarak, bireylerin en genelde yaşam sorunlarına kendi mantıklarını kullanabilmeyi göstererek, yardım etmek için çeşitli yöntemler kullanmanın bir uygulamasıdır.

Felsefi danışmanlık, hem yapısalcı, hem de önleyicidir. O, birisi felsefe tarihi ve uygulaması alanında yetişmiş bir kişi olan danışman diğeri ise, bu alanda bilgilenmek isteyen danışan konumundaki kişi olmak üzere, iki birey arasındaki yaratıcı konuşmadır. Danışanın yaşamını geliştirmek amacıyla yapılan bir diyalogdur (Raabe, 2002, s.14-15).

Sonuç olarak felsefi danışmanlık, saf felsefe değildir. O danışmanlık mantığı içerisinde, içerik olarak felsefenin; kişinin kendini tanıması, gerçekleştirmesi hedefinde kullanılmasıdır. Felsefi danışmanlık, psikolojik danışmanlık alanı içerisinde alternatif bir yaklaşım olarak varolmak istemektedir.

Felsefi danışmanlık en genelde, insandan değil de, tek tek kişiden hareket eden, form olarak psikolojik danışmanlık mantığı içerisinde onun yöntemlerini kullanan, fakat içerik olarak fikirler sahası ile ilgilenen, kişinin kendini tanımasını ve potansiyelini daha iyi gerçekleştirmesini hedef alan önleyici ve koruyucu alternatif bir danışmanlık yaklaşımı olarak ortaya çıkmıştır.

Bu durum “felsefi danışmanlık, bilimsel temellere dayalı kurulabilir mi?” sorusunu düşündürmektedir. Öncelikle bilimsel olarak kurulmak istenen felsefi danışmanlık, öznel temellere dayalı olan felsefe üzerine nasıl inşa edilecektir? Burada öncelikle bilimsellik anlatılmak istenen, felsefi danışmanlık yaklaşımının, doğa bilimleri gibi bir disiplin olması demek değildir. O, insani bilimler temelinde, perspektifli bilgiyi temele alan farklı bir anlayış zemininde varlık kazanmak istemektedir. Hedefi ise kişinin, yaşamı ile felsefe temelinde uğraşmasını sağlamaktır. Çünkü insanlar sorgulamadan kabul ettikleri felsefeleri yüzünden sıkıntı yaşamaktadırlar. Tam olarak söylemek gerekirse, felsefi danışmanlık ilişkisinde, danışan ne kadar bilgelik kazanırsa, kendisiyle ve dünyasıyla, o kadar daha eleştirel, derin ve geniş bir perspektif ile etkileşebilmekte ve daha sağlıklı kararlar alabilmektedir (Lahav, 2001, s.5).

Peki felsefi danışmanlık yaklaşımı bunu yaparken uygulanabilir yöntemler sunmakta mıdır? Bu anlamda felsefi danışmanlığın, psikolojik danışmanlığın uyguladığı yöntemleri kullanması bir gereklilik olarak görülmektedir, fakat içerik olarak felsefeye düşünme ve felsefe konuları uygulanır. Felsefi danışmanlığın kurucusu olan Achenbach, felsefi danışmanların açıklanabilecek veya öğretilebilecek hiçbir genel yöntemi olmadığını iddia eder. Achenbach'ın uygulaması modernist, eleştirel ve şüpheci kaynaklardan türemiştir ve danışanlarıyla filozofça konuşmak, uygulamanın en büyük hedefi olarak ortaya çıkmıştır. Felsefi danışmanlığı, bir diyalog olarak ele alır ve bu diyalogun gerçekleşmesinde yol gösterici olacak herhangi bir öznel amacı, yönlendirilmiş ilkeyi ya da teorik tahmini reddeder. Marinoff ise, kendi felsefi danışmanlık anlayışını, saf felsefe üzerine kurduğu için, yöntem konusunda diğer danışmanlık yaklaşımlarını hesaba katmaz. Marinoff, bir yandan hocası kabul ettiği Achenbach'ın fikirlerini savunurken, diğer taraftan felsefi danışmanlık görüşü için yöntemler geliştirmeye çalışır. Bu geliştirdiği yöntemlere ise, meta-metodolojiler adını vermiştir.

Mill, Martin, Lahav ve Schuster gibi felsefi danışmanlar başta olmak üzere, pek çok felsefi danışman bu görüşlere katılmazlar. Felsefi danışmanlık onlara göre, saf felsefe değildir. Felsefenin kendisi de bir doğa bilimi değildir. Fakat felsefi danışmanlık bir

bilimsel çalışma olacaksa, onun diğer psikolojik danışmanlık yaklaşımlarının yöntemlerinden yararlanması gerektiğinin altını çizerek. Felsefi danışmanlık kişiye yardım etme sürecinde, hangi yöntemi takip edecektir? Felsefi danışma metodu Mill (t.y., s.3)'e göre, psikolojik alan tarafından oluşturulmuş standartları takip ederek, gözden geçirmeyi, amacı, eleştiriyi, yanıtları ve tecrübeyi incelemede geçerli ve güvenilir yöntemlere sadık olmalı ve uymalıdır. Danışmanlık oturumlarının yapısından dolayı Lahav (2001, s.7)'a göre, oturumlar sonuçlarına göre değerlendirilir. Bu yüzden danışmanlığın genelleştirilmiş olan yapısı kullanılmak zorundadır. İçerik açısından olmasa da, biçimsel anlamda, danışmanlığın bir yönteminin oluşturulması gerekmektedir.

Bu anlamda, felsefi danışmanlık yaklaşımını Achenbach diğer danışmanlık yaklaşımlarının karşısına koyarken, Marinoff ise, felsefi danışmanlığı psikoloji ve psikiyatrinin üstünde bir tedavi yaklaşımı olarak resmeder. Oysa felsefi danışmanlık yaklaşımının, danışmanlık psikoloji ya da psikiyatriden farklı olarak, psikolojik danışmanlık alanı içerisinde yer alması uygun görünmektedir. Çünkü, felsefi danışmanlık bir tedavi değil, kişinin kendini tanımada felsefenin aktif olarak kullanılmasıdır. Avrupa'da felsefi danışmanlığın modern kurucusu olan Achenbach, felsefi danışma ve psikolojik danışmanlık ya da diğer danışma türleri arasında, kesin bir ayırım olduğu konusunda ısrarcıdır ve aralarındaki tek benzerliğin ise, her ikisinin de "interaksiyon" yani "etkileşim" in birer biçimi olmalarından öteye gitmediğini söyler. Achenbach, felsefi danışman ve danışan arasında herhangi bir terapötik ilişkiyi veya tedavi iddiasını reddeder (Mill, t.y.s.2).

Achenbach felsefi danışmanlığın ardındaki temel düşüncenin, insanların pratik yaşam kararlarını iyileştirmek için felsefi yöntemleri, kuramları kullanmak olması gerektiğini vurgular. (Schuster.2005, s.7). Fakat bu, kuram uğruna saf teoriler ortaya koymak olmadığı gibi, sadece düşünce paylaşımını içeren mantıksal bir çaba da değildir. Felsefi danışmanlık; pratik yaşam sorunların aşmak için felsefe yapmaktır, öğrenmek değil.

Marinoff (2005, s.16) ise, “Günümüzde, *psikolojik ve psikiyatrik tedavilerden hoşnut olmayanlar ya da bu yöntemlere karşı çıkanlar için bugün başka bir seçenek var; bu seçenek felsefi danışmanlıktır*” der. Marinoff felsefi danışmanlığı psikoterapinin bir formu olarak ele alır. Hatta abartılı bir şekilde, onların eksik bıraktıkları boşlukları doldurabilecek tek danışmanlık türü olarak yalnızca felsefi danışmanlığı gösterir. Fakat olması gereken ve insanlığa gerçekten yararlı olacak şey, psikolojik ve felsefi kavrayışların dengeli bir uyumudur.

Araştırmanın sonuçları, felsefi danışmanlığın, psikolojik danışmanlık ve rehberlik anlayışı içinde ancak alternatif bir yaklaşıma karşılık geldiğini göstermektedir.. Felsefi danışmanlık ve psikolojik danışmanlık yaklaşımları, en temelde, kişinin kendini gerçekleştirme sürecinde, ona yardım etmeyi amaçlamaktadırlar. İkisi de bireylerin daha sağlıklı olmaları için, gelişimsel ve önleyici rehberlik hizmetini esas almaktadırlar. Aralarındaki tek fark; felsefi danışmanlığın, bunu felsefe temelli yapmak istemesi iken, psikolojik danışmanlığın bunu psikolojik eksenli sunmasıdır. Felsefi danışmanlık fikirler sahası ile ilgilenirken, psikolojik danışmanlık daha ziyade duygular temelinde yer almaktadır.

Bilimsel bir çalışma alanı olarak felsefi danışmanlığın en temel uygulama alanı ise, etikdir. Çünkü ilk felsefe, etikdir. Felsefe en genelde, sürekli merakın ve hayretin eşlik ettiği, kendini gerçekleştirmek için ötekilerle uyum içinde yaşama isteğinin kılavuzluk ettiği etik bir yaşam yoludur. Bu anlamda felsefi danışmanlığın etikten anladığı, insanı insanlar arası ilişkilerde araştırmaktır. Bu anlamda pozitif sağlık konsepti açısından değerlerin insan sağlığı ile olan etkisini temele alarak, kişinin etik konusunda, bilgisel bir hesaplaşmayı yapmasına yardımcı olmaktır. Ama bunu kişi, eninde sonunda, kendisi yapacaktır.

Lahav da yaptığı araştırmada göstermiştir ki; felsefi danışmanlık pratikte faydalı sonuçlar vermektedir. Ona göre danışmanlık oturumlarına katılan kişiler, yaşam sorunları

ile uğraşmada yardımcı bir hizmet almışlardır. Bu oturumlara katılan on üç denekten, sadece bir tanesi hariç, böyle bir deneyimin onlar için anlamlı ve faydalı geçtiğini belirtmişlerdir.

4.2. ÖNERİLER

Wittgenstein(1999, s.21) bir kitabında, “*Başkalarının derinlikleriyle oynama!*” der. O (1999, s.37) sonra ekler, “*Tohumu topraktan çekip alamazsın. Yapabileceğin, yalnızca, ona ısı, nem, ışık sağlamaktır; kendi kendine yetişmek zorundadır. Sen kendin bile ancak çok dikkatli dokunmalısın ona*” diye ekler. Felsefede yeni gelişmekte olan bir danışma yaklaşımı olarak yerini ve sınırlarını çok iyi belirlemelidir. Aksi takdirde Wittgenstein’in dediği gibi insanların hayatlarına iyilikten çok zarar verebilir.

Araştırmada bu yüzden, ülkemizde pek bilinmeyen felsefi danışmanlığın özelliklerini ve içerdiği çeşitli problemleri aydınlatmayı amaç edinmiştir. En büyük sorun ise, felsefi danışmanlığın danışmanlık hizmet alanında konumunu tam olarak belirleyememesidir. Felsefi danışmanlığın kurucusu olan Achenbach, onu felsefeye dayalı bir etkinlik olarak görür ve diğer danışmanlık yaklaşımlarıyla olabilecek her türlü ortaklık ve birlikteliği reddeder. Onun takipçisi olan Marinoff ise, felsefi danışmanlığı psikoloji ve psikiyatrinin üstüne koyar ve özellikle depresyon iyileştirilmesinde olduğu gibi, bir tedavi mantığı içinde kullanır. Oysa iki düşünür de tam olarak felsefi danışmanlığı olması gereken yere değil, özellikle Marinoff, çok tehlikeli bir konuma yerleştirir. Ama felsefi danışmanlık ancak psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında yer alan önleyici ve koruyucu bir yaklaşım olabilir. Araştırmada, daha çok bu sorunlar ve yanlış konumlandırmalar aydınlatılmaya çalışılmıştır.

Bu konuların ötesinde, felsefi danışmanlığın bugün bilişsel yaklaşım başta olmak üzere, logoterapi ve varoluşçu terapi ile pek çok ortak ve farklı yanları bulunmaktadır. Bu ortak ve farklılıkların betimleyici araştırma çalışmalarıyla irdelenmesi, önümüzde bir görev olarak durmaktadır. Öte yandan, diğer psikolojik danışmanlık yaklaşımlarıyla karşılaştırma

çalışmalarına da ihtiyaç vardır. Felsefi danışmanlığın çeşitli psikolojik danışmanlık ve rehberlik yaklaşımlarıyla ortak ve farklı yanlarını araştıran daha başka spesifik çalışmaların yapılması da gerekmektedir.

Ayrıca felsefi danışmanlık, saf bir felsefe eğitimi olmayıp, danışmanlık anlamında kişiye yardımcı olmak ise, bunun uygulanabilir ve test edilebilir yöntemlerini de oluşturmak zorundadır. Oysa hala birkaç felsefi danışman dışında, Lahav, Mill gibi, felsefi danışmanlığı saf felsefe üzerine kurmaya çabalamaktadırlar. Oysa, yardım edici mesleklerin standartları, felsefi danışmanlık yaklaşımı içinde kabul edilmeli ve bu standartları geliştirici ve felsefi yöntemleri de çeşitlendirmeye yönelik daha çok araştırma yapılmalıdır.

Felsefi danışmanlık 1980 yılından beri, özellikle de Avrupa’da yaygın bir şekilde kullanılıyor olmasına karşın, pratikte etkililiğini gösteren Lahav araştırmasından başka bir çalışma da yapılmamıştır. Felsefi danışmanlığın ülkemiz koşullarında etkililiğinin araştırılması da yine önümüzde bir sorun olarak durmaktadır. Felsefi danışmanlığın, psikolojik danışmanlık yaklaşımlarına göre, etkililiğini araştıran, farklı konularda deneysel çalışmalar da yapılmalıdır.

Ülkemizde teorik alanda birkaç çeviri dışında, kuramsal araştırma ve uygulama anlamında henüz bir adım atılmamıştır. Artık felsefi danışmanlığın ne ölçüde yararlı ve etkili olup olmadığını sorgulayan çalışmaların yapılması da bir zorunluluk olarak ortada durmaktadır.

Felsefi danışmanlık savı, ne saf felsefe yapmak, ne de felsefeyi kullanarak bir kişinin sorununu tedavi etmek olmalıdır. Psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanı içinde felsefenin, kişinin doğru düşünmesini sağlayıcı koruyucu ve önleyici bir rehberlik yaklaşımı olarak görülmeli ve bu konuda düzenlemeler yapılmalıdır. Bu anlamda, daha çok uygulamaya dönük araştırmaların yapılması ve sonuçlarından yararlanılması gerekmektedir.

Araştırma sonuçları, psikolojik danışmanlık ve rehberlik eğitiminde, felsefe derslerinin ağırlığının artırılması ve tarzının da değiştirilmesi gereğini de ortaya çıkarmıştır. Oysa, ülkemizde psikolojik danışmanlık ve rehberlik bölümlerinin bazılarında felsefe dersleri okutulmamaktadır. Yeniden düzenlenen PDR programlarında, felsefenin tekrar yer aldığını görmek umut vermektedir. Fakat felsefenin, psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında ders olmaktan daha öte, bireyin kendini gerçekleştirmesinde yardımcı olacak bir yaklaşım olarak öğretimi de gündeme getirilmelidir. Avrupa da pek çok üniversitenin programlarında, felsefi danışmanlık bir yaklaşım olarak verilmektedir. Felsefenin artık, diğer psikolojik danışma yaklaşımları gibi, ayrı bir yaklaşım olarak sunulması ve kişinin daha sağlıklı düşünmesini öğrenmesine yardımcı olmasına yönelik kullanılması sağlayacak çalışmalar yapılması da gerekmektedir.

Fakat burada bir sorun karşımıza çıkmaktadır. Bu sorun, felsefe eğitimi alan kişilerin, kendilerini danışman olarak görmeleridir. Oysa felsefe danışmanlığın bir yaklaşım olarak kullanılabilmesi için, kişilerin daha temel olan psikolojik danışma eğitimini almış olması gerekmektedir. Yoksa saf felsefinin, psikolojik danışmanlıktan bağımsız, kendi başına yardım edici meslek olduğu savı, tehlikeli ve anti-terapötik bir girişimdir. Bu konuda özellikle dikkatli olunması gerekmektedir. Felsefi danışmanlık bir yaklaşım olarak, sadece psikolojik danışmanlık ve rehberlik alanında geçerliliği ispat edilerek kabul edilmelidir. Felsefenin faydalı olduğu kadar, zararlı yanları da bilinmektedir. Felsefe etkinliği, normal insanı daha sağlıklı kılarken, sorunlu insanı daha hasta edebilmektedir. Onun için felsefenin, danışmanlık yaklaşımı olarak uygulanması aşamasında, felsefe tek başına yeterli görülmemelidir. Felsefi danışmanlar, mutlaka psikolojik danışmanlık alanının derslerini almalı ve uygulamalı olarak kendilerini geliştirmelidirler. Bu alanda Avrupa'da yapıldığı gibi sertifika programları oluşturulmalı ve bu programlar sıkı bir şekilde kontrol edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Amir, L.B. (2004). *Three Questionable Assumptions of philosophical Counselling*.
www.aspcp.org/ijpp/html/vol1no1.html Spring.
- Bauman, Z. (1998). *Postmodern Etik*.(Çev: A. Türker.).İstanbul: Ayrıntı Yayınevi.(1998).Blaikkia, N. (1993). *Approaches to Social Enquiry*. UK: Politiy Press.
- Cevizci, A. (1996). *Felsefe Sözlüğü*. Ankara: Ekin Yay.
- Cohen, E.D. (t.y.). *Philosophy with Teeth: The Be Wedding of Philosophical and Psychological practices*. www.aspcp.org/ijpp/cohen.pdf.
- Çüçen, A.K. (2000). *Hiedegger'de Varlık ve Zaman*. Bursa:Asa Kitabevi.
- Eren, I. (2005), 20. *Yüzyılda Felsefe: Karşı Çıkışlar ve Yeni Arayışlar*. Bursa: Asa.
- Egan, G.(1997). *Psikolojik Danışmaya Giriş*. (Çev: F.Akkoyunlu).Ankara.
- Frankl, V.E. (2006). *İnsanın Anlam Arayışı*. (Çev: S. Budak.). İstanbul: Öteki
- Head, J. (2005). *Philosophical Counseling Practice*. USA: Trivinum Publications. P.497-508.
- Hekman, S. (1999). *Bilgi Sosyolojisi ve Hermeneutik*. (Çev: H. Arslan ve B. Balkız).İstanbul: Paradigma.
- Korkut, F. (2004). *Okul Temelli Önleyici Rehberlik ve Psikolojik Danışma*. Ankara:Anı Yayıncılık.
- Kuçuradi, İ.(1968). *Schopenhauer ve İnsan*. İstanbul:Yankı Yayınları.
- Kuçuradi, İ.(1997). *Çağın Olayları Arasında*. Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Kuçuradi, İ.(1997). *Uludağ Konuşmaları*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Kuçuradi, İ.(1998). *İnsan ve Değerleri*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Kuçuradi, İ.(1999). *Etik*. Ankara:Türkiye Felsefe Kurumu.

- Kuçuradi, İ.(1999). *Nietzsche ve İnsan*. Ankara: Türkiye Felsefe Kurumu.
- Lahav R. Ve Tillmanns M.V. (1995). *Essay on Philosophical Counseling*. Lnaham:Üniversity Pres of America. Ben Mijuskovic, “Some Reflections on Philosophical Counseling and Psychotherapy”.
- Lahav, R.(1996). *What is Philosophical Counseling?* Journal of Applied Philosophy, Vol.13.
- Lahav, R.(2001). *Efficacy of Philosophical Counseling: A First Outcome Study* . The Benefit of Philosophy in Practice, Vol.4 No:2 s. 5-12.
- Marinoff, L. (2005). *Felsefi Terapi*.(Çev: E. Sökmen). İstanbul: Gendaş Kültür.
- Marinoff, L. (2007). *Felsefe Hayatımızı Nasıl Değiştirir?* (Çev: İ. Erdener). İstanbul: Pegasus Yayınları.
- Martin, W.M. (2001). *Ethics as Therapy: Philosophical Counseling and Psychological Healty*. Journal of Applied Philosophy. www.aspcp.org/ijpp/html/vol1no1.html
- Matthews, G. (2000). *Çocukluk Felsefesi*. (E.Çakmak, Çev.). İstanbul:Gendaş Kültür.
- Mills. J. (2001). *Philosophical Counseling as Psychotheraph : An Eclectic Approach*. Journal of Applied Philosophy. www.aspcp.org/ijpp/html/vol1no1.html
- Nelson, R.-J.(1982). *Danışma Psikolojisi Kuramları*. (Çev: F.Akkoyunlu).
- Özlem, D. (1999). *Hermeneutik ve Tin Bilimleri*. İstanbul: Paradigma.
- Morstein, P. Von (t.y.).*The Passion to Undersatand People: Living Philosophy in Philosophy Practice*. Journal of Applied Philosophy. www.aspcp.org/ijpp/morstein.pdf.

Pfeifer, K. (1994). *Philosophy Outside the Academy: The Role of Philosophy in People-Oriented Professions and the Prospects for Philosophical Counseling*. Inquiry:Critical Thinking Across the Disciplines, Vol.14.

Plato. (1982). *Sokrates Defense: The Collected Dialogues of Plato*. (H. Tredennich., Çev.). Princeton: Princeton University Press.

Raabe, P.(2002). *Issues Philosophical Counseling*. New York:Praeger Publishers.

Torrey, F.E. (1999). *Psikiyatrinin Ölümü*. Ankara:Öteki/Psikoloji.

Tuedio, J. (t.y.). *Assessing the promise of Philosophical Counseling: Questions and Challenges for Emerging Professions*. www.aspcp.org/ijpp/tuedio.pdf.

Schuster, C.S. (1999). *Philosophy Practices as Alternative Ways to Well-being*. Radical Psychology. Vol.1. www.radpsynet.org/journal/vol4-2/phillc1.html.

Schuster, C.S. (2005). *Philosophical Counseling not Personal New Age Therapy*. Radical Psychology. Vol.4.(2005). www.radpsynet.org/journal/vol1-2/phillc1.html.

Schuster. C.S. (2004). *Marinoff's Therapy: A Critique of His Books On Philosophical Practice*. Journal of Applied Philosophy. www.aspcp.org/ijpp/schuster.pdf, www.aspcp.org/ijpp/html/vol2no2.html

Yalom, İ.D. (2005). *Bugünü Yaşama Arzusu: Schopenhauer Tedavisi*. (çev: Z.İ. Babayiğit). İstanbul: Kabalcı

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara:Seçkin Yayınevi.

Wittgenstein, L. (1999). *Yan Değıniler*. (çev: O.Aruoba). İstanbul:Altıkırkbeş Yayın.

Zinaich, S. (t.y.). *Gerd B. Achenbach's 'Beyond-Method' Method*. Journal of Applied Philosophy. www.aspcp.org/ijpp/zinaich.pdf,
www.aspcp.org/ijpp/html/vol2no2.html

ÖZGEÇMİŞ

Doğum Yeri ve Yılı : TAŞOVA- 1977

Öğr.Gördüğü Kurumlar	Başlama Yılı	Bitirme Yılı	Kurum Adı
Lise	: 1990	1995	BAFRA SAĞLIK MESLEK LİSESİ
Lisans	: 1996	2000	ULUDAG ÜNİVERSİTESİ FELSEFE BÖLÜMÜ
Yüksek Lisans	: 2004	2008	ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ REHBERLİK VE PSİKOLOJİK DANIŞMANLIK

Doktora :

Medeni Durum : BEKAR

Bildiği Yabancı Diller ve Düzeyi :İNGİLİZCE

İLERİ

Çalıştığı Kurum (lar) : **Başlama ve Ayrılma Tarihleri** **Çalışılan Kurumun Adı**

1.

...

Yurtdışı Görevleri :

Kullandığı Burslar :

Aldığı Ödüller :

Üye Olduğu Bilimsel ve Mesleki Topluluklar : FELSEFE DERNEĞİ

Editör veya Yayın Kurulu Üyelikleri :

Yurt İçi ve Yurt Dışında katıldığı Projeler :

Katıldığı Yurt İçi ve Yurt Dışı Bilimsel Toplantılar:

Yayımlanan Çalışmalar :

Diğer :

Tarih-İmza
9.04.2008
Fahri BAŞARA
Adı Soyadı